

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
(Δ.Π.Μ.Σ.) ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Διπλωματική Εργασία

Μέθοδοι μείωσης του φαινομένου της φοροδιαφυγής.

Η συνεισφορά του φορολογικού ελέγχου.

Θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση

Της

Παπαδοπούλου Αναστασίας

(MBA23005)

Επιβλέπων Καθηγητής: Γεώργιος Δρογαλάς

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Σπουδών, στη Διοίκηση Επιχειρήσεων

Θεσσαλονίκη 2024

Αφιερώνεται στη μητέρα μου Όλγα

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	7
ABSTRACT	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	11
1.1 Η έννοια του φόρου, της ελεγκτικής και η σημασία του φορολογικού ελέγχου	11
1.1.1 Η έννοια του φόρου	11
1.1.2 Η έννοια της ελεγκτικής	13
1.1.3 Η σημασία του φορολογικού ελέγχου	14
1.2 Αποτελεσματικότητα φορολογικών μηχανισμών και προκλήσεις	15
1.2.1 Η αποτελεσματικότητα των φορολογικών μηχανισμών	15
1.2.2 Προκλήσεις για έναν αποτελεσματικό φορολογικό μηχανισμό	17
1.3 Φοροδιαφυγή, αίτια και επιπτώσεις	18
1.3.1 Η έννοια της φοροδιαφυγής και η διάκριση της από τη φοροαποφυγή	18
1.3.2 Αίτια της φοροδιαφυγής	19
1.3.3 Επιπτώσεις της φοροδιαφυγής	20
1.4 Τρόποι Αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής	21
1.5 Η περίπτωση της Ελλάδας	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΕΡΕΥΝΩΝ	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	42
3.1 Εισαγωγή	42
3.2 Ανάλυση ερωτηματολογίου	42
3.3 Τα ερευνητικά ερωτήματα	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	45
4.1 Δημογραφικά	45
4.2 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής	47
4.3 Διαφορές με βάση τα δημογραφικά χαρακτηριστικά	62
4.3.1 Διαφορές με βάση το φύλο	62
4.3.2 Διαφορές με βάση το μορφωτικό επίπεδο	68
4.3.3 Διαφορές με βάση την επαγγελματική εμπειρία	72
4.3.4 Διαφορές μεταξύ των δύο μεγαλύτερων πληθυσμιακά περιφερειών και της υπόλοιπης Ελλάδας	74
4.4 Συζήτηση των αποτελεσμάτων	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	85
Βιβλιογραφικές αναφορές	88
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ. ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	95

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1. Αποτελέσματα του ελέγχου Welch για στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις της έρευνας με βάση το φύλο.....	63
Πίνακας 2. Οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη φοροδιαφυγή».....	64
Πίνακας 3. Οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση».....	65
Πίνακας 4. Οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής».....	66
Πίνακας 5. Οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής»	67
Πίνακας 6. Οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια για τη μείωση της φοροδιαφυγής».....	68
Πίνακας 7. Τα αποτελέσματα του ελέγχου Welch για στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις της έρευνας με βάση το μορφωτικό επίπεδο	69
Πίνακας 8. Ο post-hoc έλεγχος Games - Howell για την ερώτηση «η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής»	70
Πίνακας 9. Οι απαντήσεις ανά μορφωτικό επίπεδο στην ερώτηση «η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής»	71
Πίνακας 10. Τα αποτελέσματα του ελέγχου Welch για στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις της έρευνας με βάση την επαγγελματική εμπειρία.....	73
Πίνακας 11. Τα αποτελέσματα του ελέγχου Welch για στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις της έρευνας μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών της Αττικής και της Κεντρικής Μακεδονίας και των φορολογικών ελεγκτών των υπόλοιπων περιφερειών της χώρας	75
Πίνακας 12. Οι απαντήσεις μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών σε Αττική και Κεντρική Μακεδονία και των φορολογικών ελεγκτών στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας στην ερώτηση «η γραφειοκρατία μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής»	76
Πίνακας 13. Οι απαντήσεις μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών σε Αττική και Κεντρική Μακεδονία και των φορολογικών ελεγκτών στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας στην ερώτηση «οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων»	77
Πίνακας 14. Οι απαντήσεις μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών σε Αττική και Κεντρική Μακεδονία και των φορολογικών ελεγκτών στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας στην ερώτηση «η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης»	78
Πίνακας 15. Οι απαντήσεις μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών σε Αττική και Κεντρική Μακεδονία και των φορολογικών ελεγκτών στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας στην ερώτηση «οι προϊστάμενοι των εφοριών στη χώρα μας στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους»	79

Κατάλογος διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1. Κατανομή με βάση το φύλο των συμμετεχόντων στην έρευνα.....	45
Διάγραμμα 2. Το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων στην έρευνα	45
Διάγραμμα 3. Η κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα ανά διοικητική περιφέρεια απασχόλησης.....	46
Διάγραμμα 4. Η επαγγελματική εμπειρία των συμμετεχόντων στην έρευνα.....	46
Διάγραμμα 5. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη φοροδιαφυγή»	47
Διάγραμμα 6. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τα φορολογικά έσοδα»	48
Διάγραμμα 7. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση»	49
Διάγραμμα 8. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής».....	50
Διάγραμμα 9. Απαντήσεις στην ερώτηση «Η διαφθορά μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής»	51
Διάγραμμα 10. Απαντήσεις στην ερώτηση «Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής».....	52
Διάγραμμα 11. Απαντήσεις στην ερώτηση «Η γραφειοκρατία μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής»	53
Διάγραμμα 12. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων»	54
Διάγραμμα 13. Απαντήσεις στην ερώτηση "Η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής"	55
Διάγραμμα 14. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι φορολογικοί ελεγκτές έχουν δεξιότητες».....	55
Διάγραμμα 15. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια για την μείωση της φοροδιαφυγής».....	56
Διάγραμμα 16. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι φορολογικοί ελεγκτές είναι έμπειροι»	57
Διάγραμμα 17. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι φορολογικοί ελεγκτές είναι καταρτισμένοι»	58
Διάγραμμα 18. Απαντήσεις στην ερώτηση «Η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης»	59
Διάγραμμα 19. Απαντήσεις στην ερώτηση «Η φορολογική διοίκηση στη χώρα μας διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για τη διεξαγωγή ικανοποιητικού αριθμού αποτελεσματικών φορολογικών ελέγχων»	60
Διάγραμμα 20. Απαντήσεις στην ερώτηση "Η φορολογική διοίκηση στην Ελλάδα είναι απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις κατά την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας"	61
Διάγραμμα 21. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι προϊστάμενοι των εφοριών στη χώρα μας στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους»	61

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ξεκινώντας την διπλωματική μου εργασία, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κ. Γεώργιο Δρογαλά αναπληρωτή καθηγητή στο Τμήμα Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων, για την βοήθειά του και την εξαιρετική συνεργασία, κατά τη διάρκεια της εκπόνησης αυτής της μελέτης. Οι επιστημονικές του γνώσεις, οι συμβουλές και η καθοδήγησή του, μου έδωσαν τις σωστές κατευθύνσεις και την απαραίτητη γνώση για να ολοκληρώσω την εργασία μου. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μας και τους κοντινούς μου ανθρώπους, για όλη τη στήριξη και κατανόηση που μου παρείχαν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο μελέτης της παρούσας διπλωματικής εργασίας αποτελεί το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, ως ένα πολύ σημαντικό οικονομικό πρόβλημα με σοβαρές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις. Η φοροδιαφυγή αποτελεί μιας μορφής απάτη σε βάρος του κράτους, στερώντας σημαντικά έσοδα από τα κρατικά ταμεία και επηρεάζοντας τις φορολογικές ισορροπίες ανάμεσα στους υπόχρεους. Τα τελευταία χρόνια, το φαινόμενο λαμβάνει αυξημένες διαστάσεις αποτελώντας ένα σοβαρό αδίκημα που διώκεται με βαριές κυρώσεις με σκοπό την αποτροπή του. Η παρούσα διπλωματική εργασία εισάγει τον αναγνώστη στην έννοια του φαινομένου της φοροδιαφυγής, ενώ παράλληλα αναδεικνύει τους τρόπους και μεθόδους πρόληψης και αντιμετώπισης της. Μέσω εμπειρικής έρευνας, με τη χρήση ερωτηματολογίου, μεταξύ φορολογικών ελεγκτών από σχεδόν το σύνολο της χώρας, εξετάζονται οι απόψεις στη χώρα μας αναφορικά με την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων και τη λειτουργία της φορολογικής διοίκησης. Με βάση τα ευρήματα της έρευνας, προκύπτει ότι οι φορολογικοί έλεγχοι αποτελούν ένα αποτελεσματικό μέσο για τη μείωση της φοροδιαφυγής και την αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης και των φορολογικών εσόδων. Η διαφθορά και η γραφειοκρατία αποτελούν φαινόμενα με αρνητικό αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων, ενώ υπάρχει σημαντική αβεβαιότητα αναφορικά με την επίδραση των νομοθετικών αλλαγών. Η τεχνολογία μπορεί να αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής. Αναδεικνύεται η ανάγκη βελτίωσης του ανθρώπινου κεφαλαίου που διαθέτει η φορολογική αρχή στη χώρα μας και της στελέχωσης της με ικανά και έμπειρα στελέχη, καθώς και η ανάγκη θεσμικής και υλικής ενίσχυσης της. Οι περισσότερες στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των απόψεων των φορολογικών ελεγκτών με βάση τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά, παρατηρούνται αναφορικά με το φύλο, ενώ ακολουθούν οι διαφορές με βάση την περιφέρεια εργασίας. Ιδιαίτερα περιορισμένες διαφορές παρατηρούνται με βάση το μορφωτικό επίπεδο, ενώ δεν διαπιστώνεται επίδραση της επαγγελματικής εμπειρίας στις απόψεις των φορολογικών ελεγκτών στη χώρα μας.

Λέξεις Κλειδιά: φοροδιαφυγή, φορολογικός έλεγχος, ελεγκτές, νομοθεσία

ABSTRACT

The subject of this Master's Thesis is tax evasion, a very important economic problem with serious social and economic consequences. Tax evasion is a form of fraud against the state, depriving significant revenues from the state coffers and affecting the tax balance among taxpayers. In recent years, tax evasion has increased, becoming a serious offence, prosecuted with heavy penalties in order to prevent it. The present Master's Thesis introduces the reader to the concept of tax evasion, while highlighting the ways and methods of preventing it. Using a questionnaire research methodology, with a sample of tax auditors across the country, it investigates the opinions in Greece about the efficiency of tax audits and the tax administration. Based on the research findings, tax audits are an effective means for tackling tax evasion and increasing tax compliance and tax receipts. Corruption and bureaucracy have a negative impact on the efficiency of tax audits, while there's considerable uncertainty about the impact of legislative changes. Technology can be a deciding factor in increasing the efficiency of tax audits for tackling tax evasion. The research highlights the need for improving the human capital of the tax administration in Greece and its staffing with capable and experienced auditors and its material and institutional strengthening. Most statistically significant differences among the opinions of tax auditors, based on their demographic characteristics, were observed according to the auditors' gender, followed by the region they work in. There are limited differences based on educational attainment and no impact of professional experience on the opinions of tax auditors in Greece.

Keywords: tax evasion, tax audit, auditors, legislation

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η φοροδιαφυγή αποτελεί πρόβλημα σε κάθε οικονομία της αγοράς, καθώς η χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών στις οικονομίες αυτές βασίζεται κατά κύριο λόγο στη φορολογία. Όπως είναι αναμενόμενο, ένα ποσοστό των φορολογουμένων δυσανασχετούν στο ενδεχόμενο παραχώρησης ενός μέρους των εισοδημάτων τους προς το κράτος. Προκειμένου να αποφύγουν την καταβολή φόρων ή να μειώσουν τη φορολογική τους επιβάρυνση καταφεύγουν σε διάφορες μεθόδους φοροδιαφυγής, προκειμένου να αποκρύψουν τα πραγματικά τους εισοδήματα, ή φοροδιαφυγής ούτως ώστε να τύχουν ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης.

Η φοροδιαφυγή θέτει ζητήματα χρηματοδότησης του κοινωνικού κράτους και των δημοσίων υποδομών, κοινωνικής δικαιοσύνης και ισονομίας των πολιτών, καθώς και αποτελεσματικής κατανομής των πόρων, και ιδιαίτερα του ανθρώπινου δυναμικού, σε μία οικονομία. Η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής αποτελεί καθοριστικής σημασίας ζήτημα για ένα κράτος. Για τον σκοπό αυτό, ο φοροελεγκτικός μηχανισμός του κράτους επιστρατεύει διάφορα μέσα για τον εντοπισμό και την πάταξη της φοροδιαφυγής. Ένα από τα βασικά εργαλεία πάταξης της φοροδιαφυγής, στο επίκεντρο των προσπαθειών του κράτους να αποτρέψει και να εντοπίσει την απόκρυψη εισοδημάτων από την πλευρά των φορολογουμένων και να ενισχύσει τη φορολογική συμμόρφωση, είναι ο φορολογικός έλεγχος.

Στόχος της διπλωματικής εργασίας αποτελεί η ανάλυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής και των μεθόδων πρόληψης και αντιμετώπισης της. Μέσα από μία έρευνα ερωτηματολογίου πραγματοποιείται η αποτύπωση των καθημερινών δυσκολιών και προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι αρμόδιοι ελεγκτές και η καταγραφή των απόψεων τους σχετικά με τη συμβολή του φορολογικού ελέγχου στην αντιμετώπιση της προβληματικής αυτής συνθήκης.

Η δομή της διπλωματικής εργασίας διαμορφώνεται ως εξής. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι βασικές φορολογικές έννοιες. Παρουσιάζεται η έννοια του φόρου και της ελεγκτικής και αναλύεται η σημασία του φορολογικού ελέγχου. Εξετάζεται η αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων και οι προκλήσεις για έναν αποτελεσματικό φορολογικό έλεγχο. Παρουσιάζεται, ακόμη, η έννοια της φοροδιαφυγής και η διάκριση της από τη φοροαποφυγή, τα αίτια της φοροδιαφυγής και

οι επιπτώσεις της, καθώς και οι τρόποι αντιμετώπισης της, ενώ γίνεται και ιδιαίτερη αναφορά στη φοροδιαφυγή στην περίπτωση της Ελλάδας. Στο τρίτο κεφάλαιο πραγματοποιείται επισκόπηση των σχετικών ερευνών με το αντικείμενο της έρευνας. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται η μεθοδολογία και τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας μεταξύ φορολογικών ελεγκτών στη χώρα μας. Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο παρατίθενται τα συμπεράσματα της διπλωματικής εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

1.1 Η έννοια του φόρου, της ελεγκτικής και η σημασία του φορολογικού ελέγχου

1.1.1 Η έννοια του φόρου

Ως **φόρος** ορίζεται η υποχρεωτική οικονομική επιβάρυνση ή είσπραξη από τον αντίστοιχο φορολογούμενο, που επιβάλλεται από την κυβέρνηση ή άλλες δημοσιονομικές αρχές με σκοπό τη χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών (Γκίνογλου, 2004).

Ο παραπάνω ορισμός αναδεικνύει τον ρόλο των φόρων ως μέσο για τη χρηματοδότηση υπηρεσιών και υποδομών του δημοσίου, όπως η εκπαίδευση, η υγεία, η άμυνα, οι μεταφορές, η δικαιοσύνη και για τη στήριξη της οικονομίας, καθώς και την υποχρέωση των φορολογουμένων να πληρώνουν αυτές τις επιβαρύνσεις σύμφωνα με τον νόμο.

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, οι φόροι αποτελούν «υποχρεωτικές, μη ανταποδοτικές πληρωμές προς τη γενική κυβέρνηση». Οι φόροι αποτελούν μη ανταποδοτικές πληρωμές, καθώς οι παροχές της κυβέρνησης προς τους πολίτες δεν είναι κατ' αναλογία με τους φόρους που κατέβαλαν. Στους φόρους δεν περιλαμβάνονται πρόστιμα για παραβάσεις που δεν σχετίζονται με τη φορολογική νομοθεσία καθώς και υποχρεωτικά δάνεια προς την κυβέρνηση (OECD, 1996).

Για την ελληνική έννομη τάξη ο φόρος εντάσσεται στην υποχρέωση των Ελλήνων πολιτών να συμμετέχουν στα δημόσια βάρη, σύμφωνα με τις προσταγές του συντάγματος, με τον φόρο να αποτελεί την κύρια συμβολή των πολιτών προς αυτή την κατεύθυνση (Τσουρουφλής & Φορτσάκης 2022). Όπως σημειώνουν οι Τσουρουφλής και Φορτσάκης (2022) στη βιβλιογραφία ο φόρος ορίζεται γενικά ως «η χρηματική, οριστική, υποχρεωτική, χωρίς αντάλλαγμα παροχή των ιδιωτών προς το κράτος ή άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου προς πορισμό εσόδων και εκπλήρωση δημόσιων σκοπών οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής».

Σύμφωνα με τον Αμερικανό δικαστή Oliver Wendell Holmes οι φόροι είναι το τίμημα που καταβάλλουμε για να ζούμε σε μία πολιτισμένη κοινωνία (Avi-Yonah, 2006). Ο φόρος συνήθως προκύπτει ως ποσοστό των εισοδημάτων, των περιουσιακών στοιχείων

ή άλλων οικονομικών μεγεθών που αποτελούν τη **φορολογική βάση**, Πληρώνεται προς το κράτος σε τακτά χρονικά διαστήματα, ενώ με βάση την οικονομική πολιτική κάθε χώρας, η αύξηση ή μείωση των **φορολογικών συντελεστών**, σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες και δραστηριότητες, καθορίζει το τελικό διαφοροποιημένο ποσό φόρου που θα καταβληθεί από τους υπόχρεους. Συγκεκριμένα, ως **φορολογικός συντελεστής** ορίζεται το ποσό του φόρου που αναλογεί σε κάθε μονάδα της **φορολογικής βάσης**.

Οι φόροι επιτελούν τρεις βασικές λειτουργίες. Συγκεντρώνουν τα απαραίτητα έσοδα για τη χρηματοδότηση των κοινωνικά αναγκαίων κυβερνητικών λειτουργιών, όπως η διάθεση των δημόσιων αγαθών. Μία κυβέρνηση που δεν είναι σε θέση να επιβάλλει φόρους δεν μπορεί να επιβιώσει. Παρά τις όποιες ιδεολογικές διαφωνίες αναφορικά με το ποιες είναι οι αναγκαίες κυβερνητικές λειτουργίες, η σημασία της φορολογίας για τη λειτουργία του κράτους είναι ευρέως αποδεκτή. Η φορολογία μπορεί επίσης να ενέχει και μία αναδιανεμητική λειτουργία, με στόχο τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων ως προς την κατανομή του πλούτου. Ακόμη, μπορεί να επιτελεί ταυτόχρονα και μία ρυθμιστική λειτουργία. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να κατευθύνει τη δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα προς την επιθυμητή για την κυβέρνηση κατεύθυνση. Αποτελεί την πλέον αμφιλεγόμενη λειτουργία των φόρων (Avi-Yonah, 2006).

Σύμφωνα με τον Καλυβιανάκη (1993) οι φόροι διακρίνονται σε δύο κατηγορίες με βάση τη δυνατότητα μετακύλησης ή μη του φορολογικού βάρους στους φορολογούμενους. Διακρίνονται σε:

- Άμεσους, όπου θεωρούνται αυτοί που επιβάλλονται στο εισόδημα (φυσικών / νομικών προσώπων) και στην περιουσία (ακίνητη, κληρονομιών, δωρεών)
- Έμμεσους, όπου θεωρούνται αυτοί που επιβάλλονται στην εγχώρια κατανάλωση αγαθών/υπηρεσιών και στις εισαγωγές

Ωστόσο, αυτή η θεωρία αποδείχτηκε γρήγορα ελλιπής καθώς διαπιστώθηκε πως εν τέλει πως κάτω από ορισμένες συνθήκες της αγοράς ορισμένοι άμεσοι φόροι μετακυλήθηκαν, ενώ το αντίστοιχο παρατηρήθηκε και στους έμμεσους φόρους αντίστροφα.

1.1.2 Η έννοια της ελεγκτικής

Η ελεγκτική αποτελεί μία συστηματική διαδικασία που αφορά τη συγκέντρωση όλων των σχετικών δεδομένων από έναν ανεξάρτητο προς την επιχείρηση ελεγκτή, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν τα στοιχεία της επιχείρησης πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια και λογιστικά πρότυπα (Καζαντζής, 2006).

Μπορεί να οριστεί ως μία διαδικασία για την εκτίμηση της αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης, με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, και την αναφορά των σχετικών ευρημάτων προς κάθε ενδιαφερόμενο στο πλαίσιο των σκοπών του ελέγχου (Solomon & Shields, 1995). Ο έλεγχος πραγματοποιείται από ανεξάρτητους λογιστές με στόχο τη διασφάλιση των συμφερόντων των πελατών τους και των χρηστών των χρηματοοικονομικών πληροφοριών ευρύτερα (Cosserat & Rodda, 2009).

Οι ρίζες της σύγχρονης ελεγκτικής εντοπίζονται στη Βρετανία του 1800, αλλά η ελεγκτική εξελίσσεται συνεχώς, παράλληλα με τις αλλαγές στο επιχειρηματικό, ρυθμιστικό και ελεγκτικό περιβάλλον και την εξέλιξη της τεχνολογίας. Σήμερα, η ελεγκτική επιδιώκει όχι μόνο την ενίσχυση της ακεραιότητας και της αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, αλλά και την παραγωγή υπεραξίας μέσα από τον εντοπισμό προβλημάτων και ζητημάτων προς διερεύνηση, αλλά και των επιχειρηματικών κινδύνων που αντιμετωπίζει, καθώς και την αξιολόγηση του περιβάλλοντος εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης (Teck-Heang & Ali, 2008).

Για τους Νεγκάκη και Ταχυνάκη (2013) απώτερος στόχος της ελεγκτικής είναι να εξακριβωθεί η πραγματική χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης που ελέγχεται και να αποτυπωθεί με ακρίβεια η αξία των περιουσιακών της στοιχείων και της χρηματοοικονομικής της κατάστασης.

Όπως σημειώνουν οι Σπαθής και Τσακλάγκανος (2016) η ελεγκτική επιδιώκει τον έγκαιρο εντοπισμό λαθών και παραλείψεων στις λογιστικές καταστάσεις και την αντιμετώπιση τους, την εξακρίβωση της αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και του βαθμού στον οποίο αποτυπώνουν με ακρίβεια την πραγματική χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και την ανάδειξη πιθανών προβλημάτων κατά τη διαδικασία της λογιστικής αποτύπωσης της εικόνας της επιχείρησης, όπως εφαρμόζεται από αυτή.

1.1.3 Η σημασία του φορολογικού ελέγχου

Η ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης αποτελεί βασική και πάγια επιδίωξη του φοροεισπρακτικού μηχανισμού του κράτους, καθώς οι φορολογούμενοι επιστρατεύουν νομότυπους και παράνομους τρόπους για τη μείωση της φορολογικής τους επιβάρυνσης. Προς την κατεύθυνση ενίσχυσης της φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων, ο φορολογικός έλεγχος διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο.

Ο Καζαντζής (2016) σημειώνει πως μέσω του φορολογικού ελέγχου επιδιώκεται να προσδιοριστεί με ακρίβεια το πραγματικό φορολογητέο εισόδημα των φορολογουμένων και να ενισχυθεί το αίσθημα της δικαιοσύνης μεταξύ των φορολογουμένων, μέσα από την ορθή κατανομή των φορολογικών βαρών και την εφαρμογή της κείμενης φορολογικής νομοθεσίας.

Ο φορολογικός έλεγχος δεν αυξάνει μόνο τα φορολογικά έσοδα την τρέχουσα οικονομική περίοδο, εντοπίζοντας αδήλωτα εισοδήματα, αλλά έχει και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, μέσω της αποτροπής της απόκρυψης εισοδημάτων και της αύξησης της συμμόρφωσης κατά τις επόμενες οικονομικές περιόδους. Ο φορολογικός έλεγχος μεταβάλλει και τη μελλοντική φορολογική συμπεριφορά των φορολογουμένων, με βάση και τον κίνδυνο με τον οποίο βρίσκονται αντιμέτωποι εντοπισμού φορολογικών παραβάσεων στο μέλλον. Τα έσοδα για μία περίοδο πέντε ετών μετά τον φορολογικό έλεγχο, μπορεί να είναι ακόμα και κατά 150% μεγαλύτερα των άμεσων εσόδων του ελέγχου για την τρέχουσα περίοδο. (Advani et al., 2023).

Ο φορολογικός έλεγχος οδηγεί σε μεταβολές στη συμπεριφορά των φορολογουμένων, λόγω της αύξησης της πιθανότητας εντοπισμού της φοροδιαφυγής από τους φοροεισπρακτικούς μηχανισμούς του κράτους, με τον φορολογικό έλεγχο να έχει έτσι σημαντική επίδραση και στα μελλοντικά φορολογικά έσοδα, μειώνοντας τα εισοδήματα που αποκρύπτονται από τις φορολογικές αρχές και σε επόμενες οικονομικές περιόδους. Ακόμα και το ενδεχόμενο φορολογικού ελέγχου ενισχύει τη φορολογική συμμόρφωση, αυξάνοντας το εισόδημα που δηλώνουν οι φορολογούμενοι. Η ανακοίνωση της αύξησης της συχνότητας των φορολογικών ελέγχων αρκεί για να αυξήσει τη φορολογική συμμόρφωση των φορολογουμένων, ως αποτέλεσμα της αύξησης της πιθανότητας εντοπισμού φορολογικών παραβάσεων (Kleven et al., 2011).

Τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα του φορολογικού ελέγχου δεν περιορίζονται στην αύξηση των δηλωθέντων εσόδων από τις επιχειρήσεις τις επόμενες οικονομικές περιόδους, αλλά αφορούν και την αύξηση της συμμόρφωσης των προμηθευτών της επιχείρησης και των υπόλοιπων επιχειρήσεων στην αλυσίδα παραγωγής. Η επίδραση του φορολογικού ελέγχου εμφανίζεται μεγαλύτερη για φόρους για τους οποίους η απόκρυψη εσόδων είναι δυσκολότερη, όπως ο Φ.Π.Α, για τον οποίο εμφανίζονται μεγαλύτερα ποσοστά συμμόρφωσης, καθώς είναι δυσκολότερη η απόκρυψη της είσπραξης, του λόγω μεγάλου όγκου διαθέσιμων εγγράφων που πιστοποιούν την είσπραξη του. Παρ' όλα αυτά, ο φορολογικός έλεγχος αυξάνει την αποτελεσματικότητα του φορολογικού συστήματος, όσον αφορά την ενίσχυση της συμμόρφωσης των φορολογουμένων για το σύνολο των φόρων, με τη δυσκολία απόκρυψης να μην αρκεί από μόνη της για την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης, δίχως τις δικλίδες ασφαλείας που εισάγει ο φορολογικός έλεγχος (Pomeranz, 2015).

Όσον αφορά τα αποτελέσματα του φορολογικού ελέγχου από την αύξηση των δηλωθέντων εσόδων από τις επιχειρήσεις για τις επόμενες χρήσεις, τα έσοδα που οφείλονται στην δήλωση εισοδημάτων που αποκρύπτονταν πριν τον φορολογικό έλεγχο, σύμφωνα με εκτιμήσεις, ανέρχονται ακόμα και στο 60% της αύξησης των συνολικών εσόδων, πέρα από τυχόν αύξηση της παραγωγής τις επόμενες περιόδους, καταδεικνύοντας τη σημασία του φορολογικού ελέγχου για την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης (Asatryan & Peichl, 2017).

Η σημασία του φορολογικού ελέγχου αυξάνεται ιδιαίτερα για συγκεκριμένες κατηγορίες φορολογουμένων, όπως είναι οι αυτοαπασχολούμενοι, καθώς παρατηρείται εκτεταμένη φοροδιαφυγή, με τον φορολογικό έλεγχο να είναι ιδιαίτερα αποδοτικός στον εντοπισμό αδήλωτων εισοδημάτων από την πλευρά των ελευθέρων επαγγελματιών, αυξάνοντας τα φορολογικά έσοδα (Advani et al., 2023).

1.2 Αποτελεσματικότητα φορολογικών μηχανισμών και προκλήσεις

1.2.1 Η αποτελεσματικότητα των φορολογικών μηχανισμών

Ένας φορολογικός μηχανισμός θα πρέπει να διαθέτει αποτελεσματικές οργανωτικές δομές και τις κατάλληλες αρμοδιότητες και εξουσίες για την αποτελεσματική εφαρμογή των προβλέψεων του φορολογικού καθεστώτος που καλείται να

διαχειριστεί. Προκειμένου να είναι αποτελεσματικός, θα πρέπει να διαθέτει σχετική επιχειρησιακή αυτονομία, τους κατάλληλους πόρους για την εκπλήρωση των σκοπών του και η λειτουργία του να χαρακτηρίζεται από λογοδοσία. Η σχέση του με τους φορολογουμένους θα πρέπει να διέπεται από συγκεκριμένους κανόνες, με βάση τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των φορολογουμένων σύμφωνα με τους κανόνες του φορολογικού συστήματος (Alink & Van Kommer, 2011).

Η βασική αποστολή των φορολογικών μηχανισμών είναι η διασφάλιση της συμμόρφωσης των φορολογουμένων με τη φορολογική νομοθεσία (OECD, 2001). Οι φορολογικοί μηχανισμοί επιτελούν μία σειρά κρίσιμες λειτουργίες, όπως είναι η ερμηνεία και η επιβολή της φορολογικής νομοθεσίας, καθώς και η συλλογή των φόρων και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης (OECD, 2011). Στις βασικές λειτουργίες του φορολογικού μηχανισμού περιλαμβάνονται η καταχώρηση των φορολογουμένων στο φορολογικό μητρώο, συμπεριλαμβανομένου του εντοπισμού της μη εγγραφής και των ψευδών στοιχείων από παράτυπους φορολογούμενους, η επεξεργασία των πληροφοριών των φορολογουμένων, των κρατήσεων και των επιστροφών φόρου που τους αναλογούν, ο έλεγχος των φορολογικών στοιχείων που δηλώνουν και η διεξαγωγή φορολογικών ελέγχων, ο υπολογισμός των οφειλόμενων φόρων, η διαδικασία συλλογής των φόρων, ο χειρισμός των διοικητικών ενστάσεων και παραπόνων, η παροχή συμβουλών και βοήθειας προς τους φορολογουμένους, ο εντοπισμός και η δίωξη της φορολογικής απάτης και η επιβολή των ανάλογων διοικητικών ποινών και προστίμων (Alink & Van Kommer, 2011).

Μέσα από έναν αποτελεσματικό φορολογικό μηχανισμό επιδιώκεται η ενίσχυση της εθελοντικής φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων, καθώς ο εντοπισμός και η τιμωρία των φοροφυγάδων δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Η αποτελεσματική λειτουργία του φορολογικού μηχανισμού, όμως, ενισχύει την εθελοντική φορολογική συμμόρφωση, αυξάνοντας την πιθανότητα εντοπισμού και τιμωρίας της φοροδιαφυγής. Αν και δεν είναι ο μοναδικός παράγοντας που επηρεάζει την εθελοντική φορολογική συμμόρφωση των φορολογουμένων, εντούτοις η αποτελεσματικότητα του φορολογικού ελέγχου αποτελεί καθοριστικό παράγοντα, ειδικά σε χώρες με υψηλά ποσοστά φοροδιαφυγής. Σε χώρες με ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά φοροδιαφυγής, μάλιστα, η αποτελεσματικότητα του φορολογικού μηχανισμού διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη συμπεριφορά των φορολογουμένων (Silvani, 1992).

Η αποτελεσματικότητα των φορολογικών μηχανισμών επηρεάζεται από παράγοντες όπως η εσωτερική οργανωτική δομή, η κατάλληλη κατανομή των πόρων για την επίτευξη των φορολογικών στόχων και προτεραιοτήτων, καθώς και η αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών πληροφορικής για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και τη μείωση του κόστους στη λειτουργία του φορολογικού μηχανισμού (OECD, 2011). Ταυτόχρονα, εξαρτάται και από μία σειρά εξωτερικών παραγόντων, όπως η κατάσταση της οικονομίας, η υποστήριξη του κοινωνικού συνόλου για τις προτεραιότητες και τους στόχους της κυβέρνησης, καθώς και συνολική στάση των πολιτών ως προς τη συμμόρφωση με τις προβλέψεις της φορολογικής νομοθεσίας (OECD, 2001).

Για τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας του φορολογικού μηχανισμού μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο δείκτης κόστους συλλογής φόρων, που αποτελεί τον λόγο του κόστους λειτουργίας του φορολογικού μηχανισμού προς τα φορολογικά έσοδα που αυτός συλλέγει. Πρόσθετος δείκτης μέτρησης της αποτελεσματικότητας ενός φορολογικού μηχανισμού, που αφορά κυρίως το κόστος λειτουργίας τους, αποτελεί και ο λόγος των συνολικών εξόδων του φορολογικού μηχανισμού ως ποσοστό του Α.Ε.Π. (OECD, 2011).

1.2.2 Προκλήσεις για έναν αποτελεσματικό φορολογικό μηχανισμό

Οι προκλήσεις που σχετίζονται με την αποτελεσματικότητα του φορολογικού μηχανισμού αφορούν (Silvani, 1992):

- **Τον εντοπισμό των μη καταχωρημένων στο φορολογικό μητρώο φορολογουμένων.** Προκειμένου ένας φορολογικός μηχανισμός να είναι αποτελεσματικός θα πρέπει να είναι σε θέση να εντοπίσει τους δυνητικούς φορολογούμενους που δεν έχουν καταχωρηθεί στο φορολογικό μητρώο.
- **Τον εντοπισμό των φορολογουμένων που δεν υποβάλλουν δηλώσεις.** Πρόσθετη προϋπόθεση για έναν αποτελεσματικό φορολογικό μηχανισμό αποτελεί και ο εντοπισμός των φορολογουμένων που δεν υποβάλλουν τις απαραίτητες φορολογικές δηλώσεις για το σύνολο των διαφόρων πηγών εισοδημάτων τους.
- **Τον εντοπισμό των φοροφυγάδων.** Είναι αυτονόητο ότι ένας αποτελεσματικός φορολογικός μηχανισμός θα πρέπει να είναι σε θέση να εντοπίσει τους

φοροφυγάδες, ούτως ώστε να ενισχύσει τα φορολογικά έσοδα και τη φορολογική συμμόρφωση.

- ο **Τον εντοπισμό των μη συνεπών προς τις υποχρεώσεις τους φορολογουμένων.** Πρόσθετη πρόκληση για την αποτελεσματικότητα του φορολογικού μηχανισμού αποτελεί και ο εντοπισμός των ασυνεπών φορολογουμένων, που δεν καταβάλουν τους φόρους που τους αναλογούν με βάση τη φορολογική νομοθεσία και τον καταλογισμό της φορολογικής αρχής.

Αν και η αντιμετώπιση της κάθε επμέρους πρόκλησης είναι σημαντική, το ζητούμενο είναι η συνολική αποτελεσματικότητα του φορολογικού μηχανισμού, ούτως ώστε να συμβάλλει καθοριστικά στην ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης και των δημοσίων εσόδων.

Παράλληλα, πρόσθετες προκλήσεις για την αποτελεσματικότητα του φορολογικού μηχανισμού παρουσιάζονται και σε ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες και γενικά στις χώρες με σχετικά μικρή συμμετοχή στο διεθνές εμπόριο. Στις χώρες αυτές, το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής λαμβάνει χώρα εγχώρια, η συμμετοχή στο διεθνές εμπόριο είναι περιορισμένη και η αλυσίδα παραγωγής μικρότερη. Αποτέλεσμα αυτών είναι η μείωση των συναλλαγών που θα μπορούσαν να εντοπιστούν και να ταυτοποιηθούν από τις φορολογικές αρχές, με αποτέλεσμα να καθίσταται δυσκολότερη η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του φορολογικού μηχανισμού (Pomeranz, 2015).

1.3 Φοροδιαφυγή, αίτια και επιπτώσεις

1.3.1 Η έννοια της φοροδιαφυγής και η διάκριση της από τη φοροαποφυγή

Η φοροδιαφυγή συνίσταται στην απόκρυψη φορολογητέου εισοδήματος από την πλευρά του φορολογουμένου που προέρχεται είτε από εργασία, είτε από κεφαλαιουχικά κέρδη. Αποτελεί παράβαση της φορολογικής νομοθεσίας και παράνομη δραστηριότητα και εκθέτει τον φορολογούμενο σε πιθανές διοικητικές και νομικές ενέργειες και κυρώσεις από την πλευρά των φορολογικών αρχών. Όταν ένας φορολογούμενος διαπράττει φοροδιαφυγή, ανησυχεί για τον κίνδυνο εντοπισμού της απόκρυψης εισοδημάτων που διαπράττει από τον φορολογικό μηχανισμό.

Η βασική διάκριση μεταξύ φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής αφορά τη νομιμότητα των ενεργειών του φορολογουμένου. Σε αντίθεση με τη φοροδιαφυγή, η φοροαποφυγή κινείται εντός του νομικού πλαισίου που θέτει η φορολογική νομοθεσία και αφορά ενέργειες που εκμεταλλεύονται τα «κενά» της φορολογικής νομοθεσίας, με στόχο τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης του φορολογουμένου, όπως είναι, για παράδειγμα, η μετατροπή εισοδήματος από εργασία σε κεφαλαιουχικό εισόδημα, που φορολογείται με χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή. Στην περίπτωση της φοροαποφυγής δεν ενέχει ο κίνδυνος εντοπισμού των ενεργειών του φορολογουμένου, ενώ, αντίθετα, σε πολλές περιπτώσεις ο φορολογούμενος αναφέρεται λεπτομερώς στις συναλλαγές, του προκειμένου να ενταχθεί στις κατάλληλες προβλέψεις της φορολογικής νομοθεσίας ούτως ώστε να έχει τη φορολογική αντιμετώπιση που επιθυμεί (Sandmo, 2005).

1.3.2 Αίτια της φοροδιαφυγής

Η στάση των πολιτών απέναντι στις αρχές επηρεάζει τη φορολογική συμπεριφορά τους και τα επίπεδα της φοροδιαφυγής. Μία θετική στάση των φορολογουμένων απέναντι στην κοινωνική νομιμοποίηση των αρχών, έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης. Η ατομική ηθική και αξίες των φορολογουμένων επηρεάζουν επίσης τη φορολογική τους συμπεριφορά και την απόφαση τους για το αν θα φοροδιαφύγουν. Εάν οι φορολογούμενοι θεωρούν ότι το φορολογικό σύστημα είναι δίκαιο, αυξάνεται και η εθελοντική φορολογική τους συμμόρφωση και μειώνεται η απόκρυψη εισοδημάτων από την πλευρά τους (Slemrod, 2019).

Η ατομική ηθική των φορολογουμένων συνδέεται με τη φοροδιαφυγή και μέσω του κοινωνικού στίγματος που θεωρούν ότι αναλαμβάνουν εάν εντοπιστούν να φοροδιαφεύγουν. Φορολογούμενοι που θεωρούν ιδιαίτερα ντροπιαστικό το να εντοπιστούν να φοροδιαφεύγουν, εμφανίζονται περισσότερο διστακτικοί στο να αποκρύψουν εισοδήματα. Αντίθετα, φορολογούμενοι που θεωρούν ότι δεν υφίσταται κάποιο στίγμα για περιπτώσεις φοροδιαφυγής και τη φοροδιαφυγή δίκαιη και δικαιολογημένη είναι πιθανότερο να αποκρύψουν εισοδήματα από τις φορολογικές αρχές. Η φοροδιαφυγή εμφανίζεται μεγαλύτερη μεταξύ όσων θεωρούν ότι πληρώνουν άδικα υψηλή φορολογία (Skinner & Slemrod, 1985). Συνεπώς, η αξιολόγηση της δικαιοσύνης του φορολογικού συστήματος και των στόχων που επιδιώκει από τους φορολογούμενους, επηρεάζει και τη συμπεριφορά τους απέναντι στη φοροδιαφυγή.

Η φοροδιαφυγή εξαρτάται επίσης από τη δυνατότητα απόκρυψης εισοδημάτων από την πλευρά των φορολογουμένων. Έτσι, αυξημένα επίπεδα φοροδιαφυγής εμφανίζονται μεταξύ των ιδιαίτερα πλούσιων φορολογουμένων, καθώς διαθέτουν αυξημένες δυνατότητες φοροδιαφυγής, εξαιτίας των πόρων που διαθέτουν και της πρόσβασης σε εξειδικευμένους λογιστές που ειδικεύονται στην απόκρυψη εισοδημάτων για ιδιαίτερα εύπορους φορολογούμενους με διάφορους τρόπους. Αυξημένες δυνατότητες φοροδιαφυγής παρουσιάζονται και για τους αυτοαπασχολούμενους, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται, αντίστοιχα, εκτεταμένη φοροδιαφυγή στη συγκεκριμένη κατηγορία φορολογουμένων (Alstadsæter et al., 2019).

1.3.3 Επιπτώσεις της φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα με κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις, καθώς επηρεάζει την κατανομή των φορολογικών βαρών και του κόστους συλλογής των δημοσίων εσόδων. Ταυτόχρονα, έχει σημαντικές επιπτώσεις και στην κατανομή των πόρων σε μία οικονομία. Αναπόφευκτα, η φοροδιαφυγή μειώνει τους διαθέσιμους πόρους για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής και την πραγματοποίηση δημόσιων έργων και υποδομών. Εάν η φοροδιαφυγή μπορούσε να εξαιρεθεί χωρίς κόστος, μέσω της εθελοντικής φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων με τις προβλέψεις της φορολογικής νομοθεσίας, τα πρόσθετα δημόσια έσοδα που θα προέκυπταν θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση κοινωνικά επωφελών δημοσίων πολιτικών και έργων, ή μία συνολική μείωση των φορολογικών συντελεστών προς όφελος των συνεπών φορολογουμένων (Slemrod, 2019).

Παράλληλα, η φοροδιαφυγή υποσκάπτει την εμπιστοσύνη των πολιτών στο φορολογικό σύστημα και τους φοροελεγκτικούς μηχανισμούς, καθώς οι φοροφυγάδες είναι σε θέση να αποκομίσουν υψηλότερο εισόδημα μετά φόρων συγκριτικά με τους συνεπείς φορολογούμενους, που δεν αποκρύπτουν εισοδήματα και είναι συνεπείς ως προς τις φορολογικές τους υποχρεώσεις (Skinner & Slemrod, 1985).

Η φοροδιαφυγή δημιουργεί σοβαρά προβλήματα κοινωνικής δικαιοσύνης και οικονομικής αποτελεσματικότητας. Παραβιάζει την αρχή της οριζόντιας δικαιοσύνης, με βάση την οποία άτομα με τα ίδια εισοδήματα θα πρέπει να καταβάλουν τον ίδιο φόρο (Skinner & Slemrod, 1985), καθώς εξαιτίας της φοροδιαφυγής άτομα με τα ίδια έσοδα επωμίζονται διαφορετικά φορολογικά βάρη (Slemrod, 2019).

Οι προσπάθειες για τη μείωση της φοροδιαφυγής δημιουργούν ζητήματα κάθετης κοινωνικής δικαιοσύνης, με τους πολίτες να δυσανασχετούν όταν επικεντρώνονται στη μείωση της φοροδιαφυγής από τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος, αντί για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής από φορολογούμενους υψηλού εισοδήματος, που αποκρύπτουν εισοδήματα και πλούτου μέσω κεφαλαίων σε τραπεζικούς λογαριασμούς στο εξωτερικό (Slemrod, 2019). Ταυτόχρονα, είναι δυσκολότερος ο εντοπισμός της φοροδιαφυγής από συγκεκριμένες ομάδες φορολογουμένων, με αποτέλεσμα να υπονομεύεται η προοδευτικότητα της φορολογίας, εξαιτίας της εκτεταμένης φοροδιαφυγής από συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες (Skinner & Slemrod, 1985).

Η φοροδιαφυγή συνδέεται και με πρόσθετα κόστη και ζητήματα αποτελεσματικότητας. Οι φορολογούμενοι δαπανούν πόρους για να αποκρύψουν εισοδήματα και να αποφύγουν τον εντοπισμό της φοροδιαφυγής. Από την άλλη πλευρά, η φορολογική αρχή δεσμεύει πόρους για τον εντοπισμό και την πάταξη της φοροδιαφυγής. Ταυτόχρονα, η φοροδιαφυγή εισάγει στρεβλώσεις στην κατανομή των πόρων σε μία οικονομία, καθώς παρέχει κίνητρα στα άτομα να κατευθυνθούν προς δραστηριότητες στις οποίες η απόκρυψη εισοδημάτων είναι ευκολότερη. Έτσι, τα άτομα κατευθύνονται σε δραστηριότητες όπου η φοροδιαφυγή είναι ευκολότερη, αν και η κοινωνική συνεισφορά τους θα μπορούσε να είναι μεγαλύτερη σε άλλες δραστηριότητες και επαγγέλματα. Η αυταπασχόληση αυξάνεται σημαντικά, καθώς η φοροδιαφυγή είναι ευκολότερη για τους αυτοαπασχολούμενους, σε αντίθεση με τους υπαλλήλους οι οποίοι δεν είναι σε θέση να αποκρύψουν εισοδήματα. Οι επιχειρήσεις από την πλευρά τους μπορεί να προχωρήσουν σε ενέργειες για την απόκρυψη εσόδων και τη συγκάλυψη της φοροδιαφυγής, όπως η δημιουργία μίας θυγατρικής και η μεταφορά της έδρας τους ή μέρος των δραστηριοτήτων τους σε έναν φορολογικό παράδεισο (Slemrod, 2019).

1.4 Τρόποι Αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής

Μία ολοκληρωμένη στρατηγική για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής περιλαμβάνει δύο βασικούς πυλώνες. Ο πρώτος πυλώνας περιλαμβάνει νομοθετικές πρωτοβουλίες και διοικητικές αρμοδιότητες και διαδικασίες που έχουν ως στόχο την αύξηση των δυνατοτήτων του φοροελεγκτικού μηχανισμού για την επιβολή της φορολογικής νομοθεσίας. Οι πολιτικές αυτές έχουν ως στόχο να αυξήσουν τον κίνδυνο εντοπισμού της φοροδιαφυγής για τους φορολογούμενους που αποκρύπτουν εισοδήματα. Προς αυτήν την κατεύθυνση, είναι καθοριστικής σημασίας η ενίσχυση των δυνατοτήτων

εντοπισμού της φοροδιαφυγής του φοροελεγκτικού μηχανισμού, η αυστηροποίηση των προβλεπόμενων ποινών για φοροδιαφυγή και η ενίσχυση του μηχανισμού είσπραξης των φορολογικών οφειλών. Η ενίσχυση των δυνατοτήτων φορολογικού ελέγχου της φορολογικής διοίκησης επιτυγχάνεται με την πρόσληψη πρόσθετων φορολογικών ελεγκτών και την ενίσχυση των τεχνολογικών δυνατοτήτων του φοροελεγκτικού μηχανισμού, ώστε να είναι εφικτή η διασταύρωση των φορολογικών στοιχείων των φορολογουμένων από διάφορες πηγές πληροφοριών. Η δυνατότητα είσπραξης των φορολογικών οφειλών ενισχύεται μέσω της εξουσιοδότησης των φορολογικών αρχών να προχωρούν σε κατασχέσεις περιουσιακών στοιχείων και της δυνατότητας αναστολής επαγγελματικών αδειών και αδειών λειτουργίας των επιχειρήσεων. Τα μέτρα αυτά μεταβάλλουν το δυνητικό κόστος εντοπισμού της φοροδιαφυγής για τους φορολογούμενους και ενισχύουν τη φορολογική συμμόρφωση (Snively, 1990).

Οι φορολογικοί έλεγχοι βρίσκονται στο επίκεντρο και αποτελούν βασικό εργαλείο κάθε στρατηγικής αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής. Είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικοί για τον εντοπισμό της φοροδιαφυγής και την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης, αν και η αποτρεπτική τους ικανότητα και η αποτελεσματικότητά τους δεν αυξάνεται γραμμικά καθώς αυξάνεται ο αριθμός των φορολογικών ελέγχων, αλλά, αντίθετα, παρατηρούνται φθίνουσες οριακές αποδόσεις. Παρ' όλα αυτά, η επίδραση τους στην αποτροπή της φοροδιαφυγής και την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης είναι μεγαλύτερη της αντίστοιχης του ύψους των προστίμων, με την αύξηση της πιθανότητας εντοπισμού να είναι αποτελεσματικότερη της αύξησης του ύψους των προστίμων. Η αποτελεσματικότητά τους ενισχύεται όταν πραγματοποιούνται στοχευμένοι, με βάση τον κίνδυνο φοροδιαφυγής, συγκριτικά με την πραγματοποίηση ελέγχων με τυχαία επιλογή φορολογουμένων, αν και ορισμένοι φορολογικοί έλεγχοι θα πρέπει να διεξάγονται και με τυχαία δειγματοληψία ώστε να ενισχύεται η αποτελεσματικότητά μίας στρατηγικής εντοπισμού της φοροδιαφυγής (Alm, 2018).

Αν και η σύγχρονη τεχνολογία προσφέρει νέες δυνατότητες φοροδιαφυγής και φορολογικής απάτης, όπως η ηλεκτρονική απόκρυψη πωλήσεων, μέσω της τροποποίησης των ταμειακών μηχανών, ταυτόχρονα προσφέρει και τα κατάλληλα εργαλεία στις φορολογικές αρχές για τον αποτελεσματικότερο εντοπισμό της φοροδιαφυγής, όπως η σύνδεση των ταμειακών μηχανών με τα πληροφοριακά συστήματα της φορολογικής αρχής της χώρας, αλλά και την βελτίωση της

αποτελεσματικότητας εντοπισμού της φοροδιαφυγής γενικότερα, μειώνοντας και το κόστος των φορολογικών ελέγχων (OECD, 2017).

Το νομοθετικό πλαίσιο για την πάταξη της φοροδιαφυγής θα πρέπει να περιλαμβάνει διάφορες ποινές, ώστε να είναι αποτελεσματικό και να λειτουργεί αποτρεπτικά. Οι ποινές για παραβάσεις που αφορούν τη φορολογική νομοθεσία μπορούν να περιλαμβάνουν πέρα από χρηματικά πρόστιμα και άλλου είδους ποινές, όπως η ανάκληση αδειών λειτουργίας για τις επιχειρήσεις, μία περίοδο ενισχυμένης εποπτείας από τις φορολογικές αρχές, καθώς και τη δημοσίευση περιπτώσεων φοροδιαφυγής. Πρόσθετος μηχανισμός αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής μπορεί να αποτελέσει και ένας μηχανισμός συλλογής πληροφοριών από εργαζόμενους της επιχείρησης και πελάτες, για την καταγγελία πιθανών περιπτώσεων φοροδιαφυγής προς τις φορολογικές αρχές, που θα μπορούσε να περιλαμβάνει και αμοιβές για πληροφορίες που θα οδηγήσουν στον εντοπισμό παραβάσεων της φορολογικής νομοθεσίας (OECD, 2017).

Οι συναλλαγές με μετρητά αυξάνουν τον κίνδυνο της φοροδιαφυγής. Μία αποτελεσματική στρατηγική αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής, μέσω συναλλαγών που πραγματοποιούνται με μετρητά, απαιτεί συνεπώς μία ολοκληρωμένη προσέγγιση που περιλαμβάνει τη δυνατότητα των φορολογικών αρχών να προχωρούν στη διασταύρωση των στοιχείων των φορολογουμένων από διάφορες πηγές, ώστε να συμβάλλει στον εντοπισμό αδήλωτων εισοδημάτων. Για τον σκοπό αυτό, στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή οι φορολογικές διοικήσεις βασίζονται στη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών για τον εντοπισμό της φοροδιαφυγής και την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης. Τα σύγχρονα ψηφιακά συστήματα τους επιτρέπουν την πρόσβαση στα δεδομένα των συναλλαγών των φορολογουμένων μέσω των τραπεζών και άλλων ιδρυμάτων με αυτόματο και συστηματικό τρόπο. Τα δεδομένα αυτά, στη συνέχεια μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση του κινδύνου φοροδιαφυγής που σχετίζεται με διάφορες κατηγορίες φορολογούμενων και να συμβάλλουν στην κατάλληλη διαχείριση του κινδύνου απώλειας φορολογικών εσόδων και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων. Στην ακριβέστερη καταγραφή των πωλήσεων και των εσόδων των επιχειρήσεων μπορεί να συμβάλλει, επίσης, η εφαρμογή ηλεκτρονικών συστημάτων τιμολόγησης. Όσο μεγαλύτερο το επίπεδο τεχνολογικής ετοιμότητας μίας φορολογικής διοίκησης, τόσο

αποτελεσματικότερα μπορούν να καταστούν τα συγκεκριμένα μέτρα (Awasthi & Engelschalk, 2018).

Διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προχώρησαν στην καθιέρωση ορίων συναλλαγών με μετρητά για την αφορά αγαθών και υπηρεσιών. Τα όρια αυτά επιδιώκουν να αναγκάσουν τους φορολογουμένους να χρησιμοποιήσουν ηλεκτρονικά μέσα πληρωμών, όπως οι πιστωτικές και οι χρεωστικές κάρτες, που απαιτούν τη διαμεσολάβηση του τραπεζικού συστήματος, που διευκολύνει την ακριβή καταγραφή του συνόλου των συναλλαγών. Για την αποτροπή των συναλλαγών με μετρητά έχουν προταθεί και πρόσθετα μέτρα, όπως είναι ένας φόρος επί των αναλήψεων μετρητών από τις τράπεζες. Τα μέτρα αυτά, όμως, πέρα από το γεγονός ότι συναντούν την έντονη αντίδραση της επιχειρηματικής κοινότητας, εξαιτίας των δυσμενών επιπτώσεων για το εμπόριο, και των πολιτών, ενέχουν και τον κίνδυνο παράκαμψης του τραπεζικού συστήματος και τελικά την αύξηση των συναλλαγών με μετρητά που είναι δύσκολο να εντοπιστούν και να οδηγήσουν τελικά σε αύξηση της φοροδιαφυγής (Awasthi & Engelschalk, 2018).

Η υποχρεωτική έκδοση αποδείξεων αυξάνει τη δυνατότητα εντοπισμού της προσπάθειας απόκρυψης πωλήσεων από τις επιχειρήσεις. Για την ενίσχυση της συμμόρφωσης με το μέτρο αυτό, όμως, απαιτείται η διενέργεια συστηματικών ελέγχων στην αγορά, καθώς τόσο οι επιχειρήσεις όσο και οι καταναλωτές μπορεί να έχουν κίνητρα για τη μη έκδοση αποδείξεων. Πρόσθετο μέτρο για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής από τις επιχειρήσεις μέσω συναλλαγών με μετρητά που δεν καταγράφονται, αποτελεί και η υποχρεωτική ύπαρξη ενός συστήματος ηλεκτρονικών πληρωμών με την εγκατάσταση ενός συστήματος POS στις επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου (Awasthi & Engelschalk, 2018). Έρευνα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου σε 19 χώρες καταδεικνύει αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης των επιχειρήσεων μετά την υποχρεωτική εγκατάσταση συσκευών POS και σημαντική αύξηση των εσόδων από τους έμμεσους φόρους (Casey & Casto, 2015). Ο συνδυασμός της εγκατάστασης POS με ένα σύστημα ηλεκτρονικής τιμολόγησης μπορεί να επιτρέψει στις φορολογικές αρχές των έλεγχο των εισροών και εκροών των επιχειρήσεων και τον εντοπισμό τυχόν διαφορών μεταξύ προμηθειών και πωλήσεων. Ταυτόχρονα, σε κλάδους με υψηλά ποσοστά φοροδιαφυγής μπορεί να εφαρμοστεί και ένα σύστημα παροχής πληροφοριών ή και διακράτησης και απόδοσης των φόρων από

τους προμηθευτές για συναλλαγές μεταξύ των επιχειρήσεων, καθώς οι προμηθευτές έχουν λιγότερα κίνητρα να αποκρύψουν μία συναλλαγή, ειδικά εάν οι αντίστοιχες ποινές είναι ιδιαίτερα αυστηρές (Awasthi & Engelschalk, 2018).

Στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής μπορεί να συμβάλλει και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών και των αρμόδιων αρχών για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθώς οι αρχές αυτές συγκεντρώνουν κρίσιμες πληροφορίες για παράτυπες συναλλαγές που μπορούν να συμβάλλουν και στον εντοπισμό της απόκρυψης εσόδων από τον φοροελεγκτικό μηχανισμό. Ταυτόχρονα, η σύγκριση μεταξύ δηλωθέντων εισοδημάτων και καταναλωτικής συμπεριφοράς των φορολογουμένων μπορεί να συμβάλλει στον εντοπισμό της διαφοράς μεταξύ των εισοδημάτων που δηλώνουν στις φορολογικές τους δηλώσεις και των εξόδων που πραγματοποιούν, ώστε να εντοπιστούν πιθανές περιπτώσεις φοροδιαφυγής. Προς την κατεύθυνση αυτή, είναι σημαντική και η δυνατότητα πρόσβασης σε πληροφορίες αναφορικά με τις τραπεζικές καταθέσεις των φορολογουμένων από τις φορολογικές αρχές, όταν αυτό απαιτείται. Η λειτουργία ενός μηχανισμού πληροφοριών για παραβάσεις της φορολογικής νομοθεσίας από επιχειρήσεις μπορεί επίσης να παρέχει σημαντικές πληροφορίες για περιπτώσεις φοροδιαφυγής, συμβάλλοντας έτσι στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.

Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής είναι απαραίτητη και η διακρατική συνεργασία, μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών για δραστηριότητες των φορολογουμένων μίας χώρας σε τρίτες χώρες, καθώς φορολογούμενοι που φοροδιαφεύγουν μπορεί να έχουν μεταφέρει μέρος του πλούτου τους, που αποκτήθηκε μέσω της απόκρυψης εισοδημάτων από τις φορολογικές αρχές της χώρας τους, στο εξωτερικό. Για τον σκοπό αυτό, πραγματοποιούνται διακρατικές συμφωνίες για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των χωρών γύρω από φορολογικά ζητήματα (Awasthi & Engelschalk, 2018).

Η διακρατική συνεργασία είναι απαραίτητη ιδιαίτερα στην περίπτωση των μεγάλων επιχειρήσεων και των ιδιαίτερα πλούσιων φορολογουμένων. Όπως σημειώνουν οι Alstadsæter et al. (2019) οι φορολογικοί έλεγχοι μπορεί να μην είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικοί στην περίπτωση των ιδιαίτερα πλούσιων φορολογουμένων, καθώς, σε γενικές γραμμές, δεν είναι σε θέση να εντοπίσουν ιδιαίτερα σύνθετες και εξελιγμένες μορφές φοροδιαφυγής, όπως η χρήση λογαριασμών σε φορολογικούς

παραδείσους και υπεράκτιων εταιρειών. Η χρήση λογαριασμών σε φορολογικούς παραδείσους αποτελεί ιδιαίτερα δημοφιλή πρακτική φοροδιαφυγής για τους ιδιαίτερα πλούσιους φορολογούμενους, αυξάνοντας σημαντικά τα εισοδήματα που είναι σε θέση να αποκρύψουν.

Στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής μέσω της απόκρυψης πλούτου στο εξωτερικό μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά η συγκέντρωση και ανταλλαγή πληροφοριών. Καθώς υπάρχει η αίσθηση ότι οι διαρροές πληροφοριών είναι σχεδόν αδύνατες, η δημοσιοποίηση πληροφοριών για υπεράκτιους λογαριασμούς φοροφυγάδων, μπορεί να δημιουργήσει ένα σοκ στους φοροφυγάδες που θεωρούν ότι ο εντοπισμός των εισοδημάτων τους σε υπεράκτιους λογαριασμούς είναι αδύνατος και κατά συνέπεια τη μείωση της χρήσης τους για την απόκρυψη εισοδημάτων (Jonanesen & Stolper, 2017).

Παρ' όλα αυτά, οι διακρατικές συμφωνίες αναφορικά με τους τραπεζικούς λογαριασμούς σε φορολογικούς παραδείσους μπορεί να μην είναι πάντα αποτελεσματικές. Οι Johannesen και Zucman (2014) διαπιστώνουν ότι οι συμφωνίες για την παροχή πληροφοριών σχετικά με λογαριασμούς σε χώρες φορολογικούς παραδείσους, είχε απλά ως αποτέλεσμα οι φοροφυγάδες να μεταφέρουν τα κεφάλαια τους σε άλλες χώρες, που δεν καλύπτονται από διακρατικές συμφωνίες. Είναι συνεπώς σημαντικό οι διακρατικές συμφωνίες να καλύπτουν σχεδόν το σύνολο των φορολογικών παραδείσων, ώστε να αποτραπεί η μεταφορά κεφαλαίων σε διαφορετικούς φορολογικούς παραδείσους, ανάλογα με το εύρος των συμφωνιών. Για να εξαναγκαστούν οι φορολογικοί παράδεισοι σε συνεργασία μπορούν να επιβληθούν εμπορικοί δασμοί προς τις μη συνεργάσιμες χώρες, αλλά και αυστηρές ποινές σε εταιρείες και πρόσωπα που βρεθούν να διατηρούν υπεράκτιους λογαριασμούς για την απόκρυψη περιουσιακών στοιχείων σε φορολογικούς παραδείσους (Zucman, 2015).

Ο δεύτερος πυλώνας μίας στρατηγικής για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής αφορά μέτρα για την ενίσχυση της εθελοντικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων με τις προβλέψεις της φορολογικής νομοθεσίας, μέσω της ενημέρωσης τους για τους φορολογικούς κανονισμούς και την ενίσχυση της αίσθησης κοινωνικού καθήκοντος και της ηθικής υποχρέωσης των πολιτών. Σε αντίθεση με τα κατασταλτικά μέτρα που αναφέρθηκαν παραπάνω, ως προς το πρώτο σκέλος μίας στρατηγικής αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής, τα μέτρα αυτά προσβλέπουν στην ενίσχυση της διάθεσης συνεργασίας των φορολογουμένων με τις φορολογικές αρχές. Με τα μέτρα αυτά

επιδιώκεται η εθελοντική συμμόρφωση των φορολογουμένων με τη φορολογική νομοθεσία, μέσω εκστρατειών ενημέρωσης των πολιτών και άλλων μέτρων αναφορικά με το κοινωνικό κόστος της φοροδιαφυγής και τα οφέλη της φορολογίας για το κοινωνικό σύνολο. Η παροχή βοήθειας και ενημέρωσης προς τους πολίτες αναφορικά με τη φορολογία και τις φορολογικές τους υποχρεώσεις και η καλύτερη εξυπηρέτηση τους από την πλευρά της φορολογικής διοίκησης, μπορεί να συμβάλλει στη βελτίωση της στάσης των πολιτών απέναντι στο φορολογικό σύστημα και τη δημόσια διοίκηση γενικότερα, μειώνοντας παράλληλα τα λάθη από την πλευρά των φορολογουμένων και τη δυσαρέσκεια τους ως προς τις προβλέψεις και τον τρόπο λειτουργίας του φορολογικού συστήματος. Έτσι, ο δεύτερος πυλώνας μίας ολοκληρωμένης στρατηγικής αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής επιδιώκει να συμβάλλει στην ενίσχυση της εθελοντικής φορολογικής συμμόρφωσης μέσω της καλύτερης εξυπηρέτησης των πολιτών και της προώθησης των κατάλληλων αξιών και κοινωνικών χαρακτηριστικών, πέρα από την αντιμετώπιση παραβάσεων της φορολογικής νομοθεσίας μέσω της φοροδιαφυγής (Snavely, 1990).

Με βάση αυτή την προσέγγιση, οι πελάτες αντιμετωπίζονται ως πελάτες, και επιδιώκεται η βελτίωση της εμπειρίας τους κατά τις επαφές τους με τη φορολογική αρχή και τη διαδικασία συμμόρφωσης με τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, και όχι ως εν δυνάμει φοροφυγάδες (Alm, 2018). Προς την κατεύθυνση αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής, είναι σημαντική η ενημέρωση των πολιτών αναφορικά με την έκταση και τις επιπτώσεις του προβλήματος της φοροδιαφυγής, ούτως ώστε να καταστούν σύμμαχοι των προσπαθειών και πρωτοβουλιών για την πάταξη της φοροδιαφυγής (OECD, 2017).

Οι φορολογικές αρχές διαφόρων χωρών έχουν εξετάσει διάφορες προσεγγίσεις παροχής κινήτρων και ενημέρωσης των φορολογουμένων, ούτως ώστε με τη συμπεριφορά τους να συμβάλλουν στην πάταξη της φοροδιαφυγής. Απαιτώντας την παροχή αποδείξεων για τις αγορές τους, οι πολίτες μπορούν να καταστούν αρωγοί στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Στο ίδιο πλαίσιο, οι φορολοταρίες μπορούν να προσφέρουν πρόσθετα κίνητρα στους πολίτες ώστε να ζητούν την έκδοση αποδείξεων από τις επιχειρήσεις. Οι φορολοταρίες συμβάλλουν στην καταγραφή περισσότερων συναλλαγών, ενώ, ταυτόχρονα, προσφέρουν στις φορολογικές αρχές τη δυνατότητα διασταύρωσης των αποδείξεων με τα στοιχεία που δηλώνουν οι επιχειρήσεις. Καθώς

οι συναλλαγές με μετρητά είναι δύσκολο να εντοπιστούν και οι επιχειρήσεις μπορεί να παρέχουν χαμηλότερες τιμές προς τους πελάτες σε περίπτωση μη έκδοσης αποδείξεων, η παροχή κινήτρων για την απαίτηση έκδοσης αποδείξεων και τις πληρωμές με χρεωστικές ή πιστωτικές κάρτες αντί για μετρητά, μπορεί να συμβάλλει στη μεταβολή της συμπεριφοράς των καταναλωτών. Παρ' όλα αυτά, μία φορολοταρία θα πρέπει να παρέχει επαρκή και ελκυστικά κίνητρα στους καταναλωτές, συνεπώς το κόστος της θα μπορούσε να είναι ιδιαίτερα σημαντικό ώστε να είναι αποτελεσματική στην κατεύθυνση της αύξησης της συλλογής αποδείξεων από τους καταναλωτές. Παράλληλα, η αποτελεσματικότητα τους στην αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης μπορεί να είναι περιορισμένη, αν η πλειοψηφία των αποδείξεων προέρχεται από μεγάλες επιχειρήσεις, όπως τα σούπερ μάρκετ, που παρουσιάζουν σημαντικά μεγαλύτερη φορολογική συμμόρφωση συγκριτικά με τις μικρές επιχειρήσεις (Awasthi & Engelschalk, 2018).

Η φορολογική συμπεριφορά των φορολογουμένων και η στάση τους απέναντι στη φοροδιαφυγή επηρεάζεται από τις κοινωνικές νόρμες και τους θεσμούς. Οι κατάλληλες κοινωνικές νόρμες και τα κοινωνικά μηνύματα αναφορικά με τη σημασία της φορολογίας για την παροχή των δημόσιων αγαθών, μπορούν να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των φορολογουμένων και να αυξήσουν την πιθανότητα συμμόρφωσης τους με τη φορολογική νομοθεσία (Hallsworth et al., 2017).

Οι αρχές μπορούν να προχωρήσουν σε δημόσιες εκστρατείες για την προώθηση του μηνύματος ότι η φορολογική συμμόρφωση αποτελεί τον ηθικό τρόπο συμπεριφοράς, αναδεικνύοντας τη σχέση μεταξύ φόρων και παροχής δημόσιων αγαθών και κρατικών υπηρεσιών, αλλά και τη δημοσίευση των στοιχείων των φοροφυγάδων. Παράλληλα, ενέργειες που μπορεί ουσιαστικά να ενθαρρύνουν τη φοροδιαφυγή, όπως η χορήγηση φορολογικής αμνηστίας, είναι αναποτελεσματικές, καθώς δημιουργούν μία κουλτούρα μη συμμόρφωσης και ένα αίσθημα αδικίας των συνεπών φορολογουμένων. Σημαντικό παράγοντα ενίσχυσης της φορολογικής συμμόρφωσης αποτελεί και η θέσπιση συγκεκριμένων κανόνων και διαδικασιών όσον αφορά τη λειτουργία της φορολογικής αρχής, ώστε να μη δημιουργούνται αδικίες και προβλήματα από τη συμπεριφορά των στελεχών της (Alm, 2018).

Αν και μία ολοκληρωμένη στρατηγική αντιμετώπισης και αποτροπής της φοροδιαφυγής θα πρέπει να περιλαμβάνει τόσο αποτρεπτικά μέτρα όσο και μέτρα

αλλαγής της φορολογικής κουλτούρας των φορολογουμένων και ενίσχυσης της εθελοντικής φορολογικής συμμόρφωσης, τα αποτρεπτικά μέτρα, όπως οι φορολογικοί έλεγχοι, εμφανίζονται περισσότερο αποτελεσματικοί, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, ειδικά όσον αφορά κατηγορίες φορολογουμένων υψηλού κινδύνου, όπως είναι οι αυτοαπασχολούμενοι (Kleven et al., 2011).

1.5 Η περίπτωση της Ελλάδας

Η φοροδιαφυγή αποτελεί διαχρονικά σημαντικό πρόβλημα για την ελληνική οικονομία και τα δημόσια έσοδα στη χώρα μας, ενώ η υστέρηση των δημοσίων εσόδων που επιφέρει θεωρείται και ένας από τους παράγοντες, αν και προφανώς όχι τον μοναδικό, που συνέβαλαν στην εκδήλωση της κρίσης χρέους στην Ελλάδα από το 2010 και για περίπου μία δεκαετία (Christodoulakis, 2016).

Σύμφωνα με μελέτες αναφορικά με τη φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, οι απώλειες δημοσίων εσόδων που σχετίζονται με την απόκρυψη ατομικών εισοδημάτων ανέρχονται στο 1,9% με 4,7% του ετήσιου Α.Ε.Π της χώρας, ενώ τα απολεσθέντα έσοδα εξαιτίας της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής των νομικών προσώπων ανέρχονται στο 0,15% του Α.Ε.Π, σημαντικά χαμηλότερο ποσοστό συγκριτικά με το αντίστοιχο ποσοστό για τα φυσικά πρόσωπα. Η φοροδιαφυγή μέσω της μη απόδοσης του Φ.Π.Α εκτιμάται στο 3,5% του Α.Ε.Π της Ελλάδας, αντίστοιχα. Το λαθρεμπόριο αλκοολούχων ποτών, τσιγάρων και καυσίμων επιφέρει απώλειες δημοσίων εσόδων από μη καταβληθέντες φόρους και δασμούς της τάξης του 0,5% του Α.Ε.Π. Η συνολική φοροδιαφυγή εκτιμάται μεταξύ 6% και 9% του Α.Ε.Π της χώρας (Γεωργακόπουλος, 2016).

Σχετική έρευνα των Anastasiou et al. (2020) για τη φοροδιαφυγή στην Ελλάδα την περίοδο μεταξύ 1980 και 2018, προσδιορίζει το ύψος της εκτιμώμενης φοροδιαφυγής στο 6,96% κατά μέσο όρο, με την φοροδιαφυγή να παρουσιάζει αύξηση κατά 275,94% κατά την υπό εξέταση περίοδο και από 3,74% το 1980 να διαμορφώνεται στο 10,32% το 2018. Η αύξηση της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης, όπως εκτιμάται από τα συνολικά φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του Α.Ε.Π, οδήγησε σε αύξηση της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. Η αύξηση των φορολογικών συντελεστών και η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος μετά το 2010, στο πλαίσιο της δημοσιονομικής προσαρμογής της χώρας μετά το ξέσπασμα της κρίσης κρατικού χρέους, είχε ως

αποτέλεσμα την αύξηση του μεγέθους της φοροδιαφυγής στη χώρα μας. Η μεγαλύτερη φοροδιαφυγή παρατηρείται στην περίπτωση των άμεσων φόρων, με το μερίδιο τους στο σύνολο της φοροδιαφυγής να ανέρχεται από 34,59% έως και 71,25% για την περίοδο του δείγματος, με τη φοροδιαφυγή που σχετίζεται με τους έμμεσους φόρους να εμφανίζεται περισσότερο περιορισμένη. Εντούτοις, όπως σημειώνουν οι Anastasiou et al. (2020) η φοροδιαφυγή τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει τάσεις μείωσης, γεγονός που αποδίδουν στην κινητοποίηση του φοροελεγκτικού μηχανισμού, την εισαγωγή νέων νομοθετικών πρωτοβουλιών για τη φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων, την πραγματοποίηση στοχευμένων φορολογικών ελέγχων σε φορολογούμενους υψηλού κινδύνου και την εφαρμογή ηλεκτρονικών διασταυρώσεων στοιχείων.

Με βάση εκτιμήσεις των Artavanis et al. (2015) με τη χρήση δεδομένων για τα δάνεια προς τα νοικοκυριά από μία ελληνική τράπεζα η φοροδιαφυγή μεταξύ των ελευθέρων επαγγελματιών ανέρχεται στο 43% με 45% του εισοδήματός τους. Οι βασικές κατηγορίες αυτοαπασχολούμενων που φοροδιαφεύγουν αφορούν όσους δραστηριοποιούνται στην παροχή επαγγελματικών υπηρεσιών και περιλαμβάνουν τους γιατρούς, τους δικηγόρους, τους μηχανικούς, τους καθηγητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τους εργαζόμενους στον τομέα της ενημέρωσης.

Όπως αναφέρει ο Γεωργακόπουλος (2016) αν και η φοροδιαφυγή μεταξύ των ελευθέρων επαγγελματιών και των πολύ μικρών επιχειρήσεων εμφανίζεται αυξημένη σε όλες τις χώρες, συγκριτικά με τους μισθωτούς και τις μεγάλες επιχειρήσεις, καθώς έχουν περισσότερες δυνατότητες απόκρυψης των εισοδημάτων τους, το γεγονός αυτό αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό πρόβλημα για την πάταξη της φοροδιαφυγής και την πορεία των φορολογικών εσόδων στη χώρα μας, εξαιτίας του αυξημένου αριθμού αυτοαπασχολούμενων και πολύ μικρών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην ελληνική οικονομία. Ενώ στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού εμφανίζεται περιορισμένο, στην Ελλάδα οι αυτοαπασχολούμενοι αποτελούν το ένα τρίτο του εργατικού δυναμικού. Αν συνυπολογιστούν και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, σχεδόν δύο έξι στους δέκα εργαζόμενους στην Ελλάδα είναι είτε αυτοαπασχολούμενος, είτε εργάζεται για μία πολύ μικρή επιχείρηση. Η φοροδιαφυγή των ελευθέρων επαγγελματιών στη χώρα μας εκτιμάται στο 57% με 58,6% των πραγματικών τους εισοδημάτων, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους μισθωτούς εκτιμάται ότι ανέρχεται

μόλις στο 0,5% με 1%. Παρουσιάζεται δηλαδή τάξεις μεγέθους μικρότερη φοροδιαφυγή μεταξύ των μισθωτών συγκριτικά με την απόκρυψη εισοδημάτων από ελεύθερους επαγγελματίες. Καταδεικνύεται έτσι η σημασία της διάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας ως παράγοντα που συντελεί στην ένταση του φαινομένου της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.

Η δυσπιστία των πολιτών απέναντι στη λειτουργία του κρατικού μηχανισμού στη χώρα μας επηρεάζει και τη φορολογική τους συμπεριφορά. Με βάση τα ευρήματα της έρευνας των Drogalas et al. (2018) οι πολίτες αναφέρουν ως έναν από τους βασικούς λόγους που φοροδιαφεύγουν τη διαφθορά του πολιτικού συστήματος και της δημόσιας διοίκησης στη χώρα μας και την ανικανότητα τους να κατανεύμουν κατάλληλα και αποτελεσματικά τους δημόσιους πόρους.

Πρόσθετοι λόγοι που συμβάλλουν στη φοροδιαφυγή στη χώρα μας, σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας του Diakomihalis (2020) μεταξύ επιχειρηματιών, λογιστών και στελεχών του φοροελεγκτικού μηχανισμού, αποτελούν η υπερβολική φορολόγηση και η ατιμωρησία που επικρατεί. Η πολυπλοκότητα της φορολογικής νομοθεσίας και η αδιαφάνεια στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών συμβάλλουν επίσης στην αύξηση της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας, η έλλειψη ενημέρωσης των πολιτών για τις αρνητικές επιπτώσεις της φοροδιαφυγής δεν αποτελεί παράγοντα που οδηγεί σε αύξηση της φοροδιαφυγής. Οι απόψεις των επιχειρηματιών και των στελεχών του φοροελεγκτικού μηχανισμού αναφορικά με τη σημασία παραγόντων όπως η άδικη φορολογική κλίμακα και η διαφθορά δίστανται, με τους επιχειρηματίες να αποδίδουν μεγαλύτερη σημασία στους εν λόγω παράγοντες για την εξήγηση του φαινομένου της φοροδιαφυγής στη χώρα μας. Ταυτόχρονα, υπάρχει αμοιβαία δυσπιστία μεταξύ του επιχειρηματικού κόσμου και των στελεχών που είναι επιφορτισμένα με την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας στην Ελλάδα.

Η κρίση συνετέλεσε αρνητικά στη φορολογική κουλτούρα και τη φοροδιαφυγή στη χώρα μας, με τις υπέρμετρες αυξήσεις των φορολογικών συντελεστών και τη μείωση του αφορολόγητου ορίου, σε συνδυασμό με τη μείωση των εισοδημάτων και την αύξηση της ανεργίας, να συμβάλλουν στην ενίσχυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής (Kounadeas et al., 2022).

Οι Stasinopoulos et al. (2022) εξετάζουν τη φοροδιαφυγή των επιχειρήσεων στην Ελλάδα, με τη χρήση δεδομένων για την περίοδο μεταξύ 2011 και 2017, με τη χρήση των δεικτών καθαρού κέρδους. Στο δείγμα της έρευνας περιλαμβάνονται επιχειρήσεις κάθε μεγέθους, από ατομικές και πολύ μικρές επιχειρήσεις μέχρι μεγάλες επιχειρήσεις. Με βάση τα ευρήματα της έρευνας τους, η φοροδιαφυγή των επιχειρήσεων στη χώρα μας για την υπό εξέταση περίοδο ανέρχεται στα 57,5 δισεκατομμύρια ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 31,58% του Α.Ε.Π της χώρας για τη συγκεκριμένη περίοδο. Σε αντιστοιχία με τα ευρήματα ανάλογων ερευνών, η έρευνα των Stasinopoulos et al. (2022) διαπιστώνει ότι παρουσιάζεται εκτεταμένη φοροδιαφυγή μεταξύ αυτοαπασχολούμενων και ατομικών επιχειρήσεων. Για τις επιχειρήσεις αυτές η φοροδιαφυγή παρουσιάζει αύξηση κατά το χρονικό διάστημα της έρευνας, Αντίθετα, για τις μεγάλες επιχειρήσεις η φοροδιαφυγή μειώνεται από το 2011 και έπειτα.

Έρευνα του Kounadeas (2023) διαπιστώνει ότι αν και οι ηλεκτρονικές πληρωμές με τη χρήση χρεωστικών και πιστωτικών καρτών αναφέρονται ως ένα αποτελεσματικό μέτρο αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής σε άλλες χώρες, περιορίζοντας τη δυνατότητα απόκρυψης συναλλαγών, στην περίπτωση της χώρας μας, αν και οι συναλλαγές με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμών έχουν αυξηθεί, δεν έχουν συμβάλει σε ανάλογη μείωση της φοροδιαφυγής και αύξηση των φορολογικών εσόδων. Καθώς όμως η έρευνα του πραγματοποιήθηκε με τη χρήση δεδομένων από την Τράπεζα της Ελλάδος μεταξύ 2015 και 2020, μία ταραγμένη περίοδο για την ελληνική οικονομία εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, των ελέγχων κεφαλαίου και της πανδημίας Covid – 19, το γεγονός αυτό ενδέχεται να επηρεάζει τα αποτελέσματα της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΕΡΕΥΝΩΝ

Καθώς ο φορολογικός έλεγχος αποτελεί το βασικό εργαλείο για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής μία σειρά ερευνών εξέτασε την αποτελεσματικότητα του φορολογικού ελέγχου στο πλαίσιο των προσπαθειών που καταβάλλουν τα κράτη για την πάταξη της φοροδιαφυγής.

Ο Tagalakis (2013) εξετάζει την επίδραση των φορολογικών ελέγχων στη συμπεριφορά των φορολογουμένων με τη χρήση δεδομένων για τους φορολογικούς ελέγχους στην Ελλάδα σε 13 περιοχές της Ελλάδας, για το 2012 από το υπουργείο οικονομικών. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, η εντατικοποίηση των φορολογικών ελέγχων συμβάλλει θετικά στην αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων στη χώρα μας, καθώς μία αύξηση των φορολογικών ελέγχων κατά 1% οδηγεί σε μείωση του αριθμού των φοροφυγάδων κατά 0,3% με 0,4%.

Οι φορολογικοί έλεγχοι εμφανίζονται αποδοτικότεροι στις περιοχές με υψηλά ποσοστά ανεργίας, με μεγαλύτερη μείωση των φοροφυγάδων ως αποτέλεσμα της αύξησης των φορολογικών ελέγχων, καταδεικνύοντας το γεγονός ότι οι δυσμενείς οικονομικές συνθήκες και η αύξηση της ανεργίας έχουν ως συνεπακόλουθο αποτέλεσμα την αύξηση της φοροδιαφυγής, αλλά η εντατικοποίηση των φορολογικών ελέγχων είναι αποτελεσματική στη μείωση της.

Αναφορικά με την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων στα νησιά, όπου ιδίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες και λόγω της αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας εξαιτίας του τουρισμού παρατηρείται εκτεταμένη φοροδιαφυγή, η έρευνα διαπιστώνει ότι η αύξηση των φορολογικών ελέγχων σε νησιά με έντονη τουριστική δραστηριότητα και υψηλά ποσοστά φοροδιαφυγής μπορεί να συμβάλλει στην αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης σε σημαντικό βαθμό.

Εξετάζοντας την επίδραση του μορφωτικού επιπέδου στη φορολογική συμμόρφωση των πολιτών και το εάν το υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο συνεπάγεται μεγαλύτερο σεβασμό για τους νόμους και κατά συνέπεια μικρότερη φοροδιαφυγή, ή το γεγονός ότι τα άτομα υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου συνήθως έχουν και υψηλότερα εισοδήματα συνεπάγεται μεγαλύτερα ποσοστά φοροδιαφυγής, ο Tagalakis (2013) χρησιμοποιεί τον αριθμό όσων φοιτούν σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης ως ποσοστό

του συνολικού πληθυσμού της περιοχής, με βάση στοιχεία της Eurostat, διαχωρίζουν τις περιοχές της χώρας σε περιοχές υψηλού και περιοχές χαμηλού μορφωτικού επιπέδου. Με βάση τα ευρήματα της έρευνας του, η φοροδιαφυγή εμφανίζεται υψηλότερη στις περιοχές χαμηλού μορφωτικού επιπέδου και κατά συνέπεια η ένταση των φορολογικών ελέγχων στις συγκεκριμένες περιοχές θα μπορούσε να αποφέρει σημαντικά αποτελέσματα για την πάταξη της φοροδιαφυγής.

Αντίστοιχη έρευνα για τη φοροδιαφυγή και την αποτελεσματικότητα του φοροελεγκτικού μηχανισμού στην Ελλάδα στην αντιμετώπιση της, πραγματοποίησαν και οι Kounadeas et al., (2022). Η έρευνα διαπιστώνει ότι η περιπλοκότητα του φορολογικού συστήματος και η ασάφεια και ανεπάρκεια του νομικού πλαισίου που διέπει τις σχέσεις φορολογουμένων και φορολογικής διοίκησης στη χώρα μας αποτελούν παράγοντες που ενισχύουν το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Οι δυσλειτουργίες του φοροελεγκτικού μηχανισμού προκαλούν ανασφάλεια τόσο στους φορολογουμένους όσο και στα στελέχη της φορολογικής διοίκησης, ενώ η φοροδιαφυγή ενισχύεται και από τη γραφειοκρατία στη λειτουργία του φοροελεγκτικού μηχανισμού, την τεχνολογική ανεπάρκεια που τον χαρακτηρίζει, καθώς και τη νοοτροπία που επικρατεί μεταξύ των φορολογουμένων. Όπως σημειώνουν οι Kounadeas et al. (2022), η απλοποίηση του φορολογικού συστήματος και η ενίσχυση του φοροελεγκτικού μηχανισμού αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για τη μείωση της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.

Ανάλογη έρευνα αναφορικά με τις απόψεις των φορολογικών ελεγκτών στη χώρα μας αποτελεί και η έρευνα των Drogalas et al. (2015), που εξετάζουν τις απόψεις των εφοριακών στη χώρα μας, σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του φορολογικού ελέγχου των επιχειρήσεων στην Ελλάδα, μέσα από μία έρευνα ερωτηματολογίου με τη συμμετοχή πάνω από 200 φορολογικών ελεγκτών που στελεχώνουν τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (ΔΟΥ) της χώρας. Η έρευνα διαπιστώνει ότι η χρήση σύγχρονων πληροφοριακών συστημάτων αυξάνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων και την ικανότητα εντοπισμού των φορολογικών παραβάσεων από τους εφοριακούς. Οι διαρκείς αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία της χώρας αποτελούν παράγοντα που συντελεί στη μείωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων. Καταλήγουν στην ανάγκη απλοποίησης του ισχύοντος φορολογικού συστήματος της χώρας και εκπαίδευσης των

εφοριακών στη χρήση πληροφοριακών συστημάτων, με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων για τον εντοπισμό παραβάσεων της φορολογικής νομοθεσίας.

Αντίστοιχες έρευνες εξετάζουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων και σε άλλες χώρες. Οι Galbiati και Zanella (2012) με τη χρήση δεδομένων από 80.000 ελέγχους μικρών επιχειρήσεων και ελευθέρων επαγγελματιών στην Ιταλία, εξετάζουν το πώς η πιθανότητα εντοπισμού της φοροδιαφυγής επηρεάζει τη συμπεριφορά των φορολογουμένων, ιδιαίτερα εάν παρουσιάζεται εκτεταμένη φοροδιαφυγή και οι πόροι της φορολογικής αρχής για τη διενέργεια φορολογικών ελέγχων είναι περιορισμένοι. Διαπιστώνουν ότι μία ξαφνική αύξηση του αριθμού των φορολογικών ελέγχων, μέσω της αύξησης των διαθέσιμων πόρων και της ενίσχυσης της φορολογικής αρχής από το κράτος, οδηγεί σε σημαντική μείωση της φοροδιαφυγής και αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης. Καταλήγουν πως η ενίσχυση της φορολογικής αρχής ώστε να είναι σε θέση να εντατικοποιήσει τους φορολογικούς ελέγχους, ιδιαίτερα σε περιοχές με υψηλή φοροδιαφυγή, μπορεί να μειώσει σημαντικά τη φοροδιαφυγή, αντιμετωπίζοντας το αίσθημα της ατιμωρησίας μεταξύ των φοροφυγάδων και αυξάνοντας την πιθανότητα εντοπισμού της φοροδιαφυγής.

Πέρα, όμως, από την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων αναφορικά με τον εντοπισμό αδήλωτων εισοδημάτων, εξίσου κρίσιμης σημασίας ζήτημα είναι και το πώς η πληροφόρηση που παρέχει η φορολογική αρχή προς τους πολίτες και η πολιτική που ακολουθεί όσον αφορά τους φορολογικούς ελέγχους επηρεάζει γενικότερα τη φορολογική συμπεριφορά τους. Οι Alm και McKee (2006) εξετάζουν το πώς διαφορετικές πολιτικές φορολογικού ελέγχου και πληροφόρησης των φορολογουμένων επηρεάζει τη συμπεριφορά τους, μέσω της διεξαγωγής ενός πειράματος. Στα πλαίσια του πειράματος μετέβαλαν την πιθανότητα φορολογικού ελέγχου και της αποτελεσματικότητας του, βάσει του ποσοστού του αδήλωτου εισοδήματος που είναι σε θέση να εντοπίσει, εάν ο φορολογικός έλεγχος ανακοινώνεται εκ των προτέρων και αν ένας φορολογούμενος θα ελεγχθεί σίγουρα ή θα γίνει τυχαία επιλογή. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του πειράματος, η ενημέρωση των φορολογουμένων για το αν θα ελεγχθούν ή όχι, μειώνει τη συνολική φορολογική συμμόρφωση, καθώς οι φορολογούμενοι που γνωρίζουν ότι δεν θα ελεγχθούν αποκρύπτουν περισσότερα εισοδήματα. Το ποσοστό του μη δηλωθέντος εισοδήματος

που είναι σε θέση να αποκαλύψει ο φορολογικός έλεγχος έχει σημασία μόνο στην περίπτωση που ο φορολογούμενος αναμένει ότι θα ελεγχθεί. Συνεπώς, η αύξηση του αριθμού των φορολογικών ελέγχων και της αυστηρότητας των ποινών αυξάνει τη φορολογική συμμόρφωση μεταξύ των φορολογουμένων, αλλά η προαναγγελία των φορολογικών ελέγχων θα μπορούσε να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στη συνολική φορολογική συμμόρφωση, εκτός και αν η φορολογική αρχή είναι σε θέση να πραγματοποιήσει μεγάλο αριθμό φορολογικών ελέγχων. Η αύξηση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων, ως προς το ποσοστό των μη δηλωμένων εισοδημάτων που είναι σε θέση να εντοπίσουν, δεν αρκεί για την αποτροπή και πάταξη της φοροδιαφυγής, αλλά θα πρέπει να συνδυάζεται με αυξημένο κίνδυνο φορολογικού ελέγχου για τους φορολογουμένους, μέσω της αύξησης του αριθμού των φορολογικών ελέγχων που διεξάγονται.

Πέρα, όμως, από την αύξηση των φορολογικών ελέγχων, που από μόνη της πιθανότατα δεν αρκεί για να οδηγήσει στην αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης των πολιτών, η αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων αποτελεί σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει τη φορολογική συμμόρφωση των πολιτών. Με βάση τα ευρήματα της έρευνας των Kasper και Alm (2022), η συμβολή του φορολογικού ελέγχου στην αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης εξαρτάται σε ιδιαίτερα σημαντικό βαθμό από την αποτελεσματικότητά του. Η φορολογική συμμόρφωση των φορολογουμένων αυξάνεται έπειτα από έναν αποτελεσματικό έλεγχο, που αποκαλύπτει το σύνολο των αδήλωτων εισοδημάτων που απέκρυψαν οι φορολογούμενοι. Αντίθετα, η φορολογική συμμόρφωση των φορολογουμένων, μειώνεται έπειτα από έναν αναποτελεσματικό έλεγχο, που δεν καταφέρνει να εντοπίσει το σύνολο των εισοδημάτων που έχουν αποκρύψει οι φορολογούμενοι από τις φορολογικές αρχές. Κατά συνέπεια, όταν οι φορολογικοί έλεγχοι είναι αναποτελεσματικοί όχι μόνο δεν οδηγούν σε μείωση της φοροδιαφυγής, αλλά ενθαρρύνουν τους φοροφυγάδες που κατάφεραν να αποκρύψουν ορισμένα έστω από τα αδήλωτα εισοδήματά τους. Όπως σημειώνουν οι Kasper και Alm (2022), το εύρημα αυτό εξηγεί γιατί μπορεί να υπάρξει μείωση της φορολογικής συμμόρφωσης μετά από έναν φορολογικό έλεγχο. Η αποτελεσματικότητά του φορολογικού ελέγχου αποτελεί σημαντικότερο παράγοντα ενίσχυσης της φορολογικής συμμόρφωσης από το ύψος των προστίμων που επιβάλλονται.

Όπως σημειώνουν οι Kasper και Alm (2022), περισσότεροι φορολογικοί έλεγχοι δεν οδηγούν πάντα σε μεγαλύτερη φορολογική συμμόρφωση. Για την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης είναι σημαντική η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων και οι στοχευμένοι έλεγχοι φοροφυγάδων. Οι φορολογικοί

έλεγχοι θα πρέπει να είναι ενδεδεγχείς και να επικεντρώνονται στο σύνολο των στοιχείων μίας φορολογικής δήλωσης και όχι σε ορισμένα στοιχεία της, προκειμένου να είναι σε θέση να εντοπίσουν αποτελεσματικά τη φοροδιαφυγή. Η χαλαρή εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας και ερμηνεία του φορολογικού κώδικα κατά τη διάρκεια των φορολογικών ελέγχων μπορεί να ενθαρρύνει τη φοροδιαφυγή στο μέλλον.

Το πώς οι άδικοι φορολογικοί έλεγχοι, που υπερεκτιμούν τα πραγματικά εισοδήματα, επηρεάζουν τη φορολογική συμμόρφωση συνολικά και τη συμπεριφορά των φορολογουμένων που ελέγχθηκαν μετά τον φορολογικό έλεγχο εξετάζει η έρευνα των Lancee et al. (2023). Η έρευνα διεξήχθη μέσω ενός διαδικτυακού πειράματος με ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα βρετανών φορολογουμένων. Αν και η έρευνα διαπιστώνει ότι οι άδικοι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση συνολικά, για τους φορολογούμενους που υπέστησαν τον άδικο φορολογικό έλεγχο η φορολογική συμμόρφωση το επόμενο φορολογικό έτος μειώνεται κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες. Καταλήγουν πως, αν και με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας, ο κίνδυνος άδικων φορολογικών ελέγχων φαίνεται να αυξάνει τη φορολογική συμμόρφωση των φορολογουμένων συνολικά, η αντίδραση των φορολογουμένων που υπέστησαν τους άδικους φορολογικούς ελέγχους μειώνει το συγκεκριμένο αποτέλεσμα. Όπως σημειώνουν οι Lancee et al. (2023), για τη μεγιστοποίηση των εσόδων οι φορολογικοί έλεγχοι δεν θα πρέπει να είναι άδικοι, υπερεκτιμώντας το πραγματικό εισόδημα των φορολογουμένων, αλλά ούτε και αναποτελεσματικοί, υποεκτιμώντας το πραγματικό εισόδημα των ελεγχόμενων φορολογουμένων, προκειμένου να διασφαλίζεται η αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης μετά τον έλεγχο.

Εξετάζοντας τη σχέση μεταξύ φορολογικής συμμόρφωσης και βέλτιστων δημοσίων δαπανών με ένα δυναμικό υπόδειγμα ενδογενούς ανάπτυξης, οι Dzhumashev et al. (2023) σημειώνουν πως η αποτελεσματικότητα του φορολογικού ελέγχου αποτελεί ζήτημα καθοριστικής σημασίας για την αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης. Η αύξηση των ποινών που θα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους της φοροδιαφυγής θα μπορούσε να συμβάλλει στην αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης, όταν οι φορολογικοί έλεγχοι όμως είναι αναποτελεσματικοί στην αποκάλυψη της φοροδιαφυγής, μία αύξηση των φόρων μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των φορολογικών εσόδων εξαιτίας της αύξησης της φοροδιαφυγής που θα μπορούσε να προκαλέσει.

Αν και ο φορολογικός έλεγχος μπορεί να έχει και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα για την αύξηση των φορολογικών εσόδων και την αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης, η επίδραση τους στη φορολογική συμπεριφορά στο άμεσο μέλλον δεν είναι ξεκάθαρη. Οι Hebous et al. (2023) αναφέρουν πως στη βιβλιογραφία αναφέρονται δύο αντικρουόμενα αποτελέσματα αναφορικά με την επίπτωση των φορολογικών ελέγχων στη φορολογική συμμόρφωση τις επόμενες χρήσεις μετά τον έλεγχο, καθώς από τη μία πλευρά από ορισμένες έρευνες αναφέρεται αύξηση της συμμόρφωσης, με τους φορολογικούς ελέγχους να οδηγούν τους φορολογουμένους να αυξήσουν τη φορολογική τους συμμόρφωση τις επόμενες χρήσεις μετά τον έλεγχο, ενώ, από την άλλη πλευρά, έρευνες αναφέρουν μείωση της συμμόρφωσης, καθώς οι φορολογούμενοι θεωρούν ότι είναι λιγότερο πιθανό να ελεγχθούν και πάλι στο μέλλον ή εάν οι έλεγχοι είναι αναποτελεσματικοί μειώνεται η πιθανότητα που αποδίδουν στο να αντιμετωπιστεί η φοροδιαφυγή που διαπράττουν. Με τη χρήση δεδομένων από τυχαίους φορολογικούς ελέγχους που διεξήγαγε η φορολογική διοίκηση της Νορβηγίας διαπιστώνουν ότι η φορολογική συμμόρφωση αυξάνεται τις επόμενες χρήσεις μετά από έναν φορολογικό έλεγχο, κυρίως εξαιτίας της πιθανότητας εντοπισμού και όχι του ύψους του προστίμου που επιβάλλεται. Έτσι, η έρευνα καταδεικνύει ότι η αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων είναι σημαντικότερη από τις προβλεπόμενες ποινές στην αποτροπή και την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.

Η αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων αποτελεί ένα πολυπαραγοντικό φαινόμενο και εξαρτάται από τη συνδυαστική επίδραση διαφόρων παραγόντων με βάση το κοινωνικό, οικονομικό και θεσμικό πλαίσιο. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, αν και το πολιτιστικό, νομικό και διοικητικό πλαίσιο διαφέρει μεταξύ των χωρών, παρ' όλα αυτά υπάρχει ένα κοινό σύνολο αναγκαίων χαρακτηριστικών και προϋποθέσεων που διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων και τη διαρκή βελτίωση τους. Αυτές αφορούν την ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου νομικού πλαισίου, συμπεριλαμβανομένων των κατάλληλων κυρώσεων για φορολογικές παραβάσεις, σαφώς καθορισμένες οργανωτικές και διοικητικές διαδικασίες και ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο απόδοσης, σαφώς καθορισμένες τεχνικές φορολογικού ελέγχου και το κατάλληλο πλαίσιο υποστήριξης, καθώς και προγράμματα διαχείρισης και ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων. Το νομικό πλαίσιο είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς θα πρέπει να παρέχει στις φορολογικές αρχές τις κατάλληλες εξουσίες ούτως ώστε να έχουν πρόσβαση στο σύνολο των πληροφοριών στην κατοχή των φορολογουμένων, αλλά και

σε τρίτα μέρη, προκειμένου να είναι σε θέση να προχωρήσουν στη διασταύρωση των στοιχείων που δηλώνουν οι φορολογούμενοι, ούτως ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα του φορολογικού ελέγχου (OECD, 2006).

Πέρα από την οργάνωση και την ικανότητα της φορολογικής διοίκησης, οι πολιτικές παρεμβάσεις μπορεί να αποτελέσουν πρόσθετο παράγοντα που μπορεί να επηρεάσει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων ως προς τον εντοπισμό φορολογικών παραβάσεων. Οι Lin et al. (2018) εξετάζουν την επίδραση των πολιτικών παρεμβάσεων στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων στην Κίνα, με τη χρήση δεδομένων από φορολογικούς ελέγχους επιχειρήσεων της χώρας που καλύπτουν μία περίοδο από το 2003 μέχρι το 2013. Διαπιστώνουν ότι η αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων ως προς τον εντοπισμό φορολογικών παραβάσεων και την επιβολή αυστηρών ποινών μειώνεται σημαντικά όταν το διοικητικό συμβούλιο μίας επιχείρησης διαθέτει πολιτικές διασυνδέσεις. Καταλήγουν πως οι πολιτικές διασυνδέσεις αποτελούν σημαντικό παράγοντα καθορισμού της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων, ιδιαίτερα σε μία οικονομία με έντονο το στοιχείο του πολιτικού ελέγχου όπως αυτή της Κίνας.

Οι ικανότητες των στελεχών της φορολογικής αρχής, το ανθρώπινο κεφάλαιο δηλαδή που διαθέτει, αποτελούν κρίσιμο παράγοντα για την επιτυχή διεξαγωγή αποτελεσματικών φορολογικών ελέγχων. Οι Promtong et al. (2018) εξετάζουν την επίδραση των ικανοτήτων των στελεχών του φοροελεγκτικού μηχανισμού στην Ταϊλάνδη στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων, μέσω μίας έρευνας ερωτηματολογίου στην οποία πήραν μέρος συνολικά 296 εφοριακοί της χώρας. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, οι σημαντικότερες δεξιότητες των εφοριακών που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων αφορούν την ικανότητα των εφοριακών να πραγματοποιούν τον έλεγχο με εμπιστευτικότητα, ηθική, συνέπεια, επαγγελματισμό, κριτική σκέψη και την κατάλληλη αξιοποίηση του συνόλου των πληροφοριών καθώς και την αξιοποίηση της εμπειρίας των εφοριακών, αλλά και των διδαγμάτων από προηγούμενους ελέγχους. Ταυτόχρονα, οι μέθοδοι του ελέγχου θα πρέπει να επιλέγονται με προσοχή ώστε να είναι σε θέση να συλλέξουν τις κατάλληλες πληροφορίες και σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να γίνεται ο συνδυασμός των κατάλληλων τεχνικών και μεθόδων, προκειμένου ο φορολογικός ελεγκτής να είναι σε

θέση να παρουσιάσει τα κατάλληλα στοιχεία για την υποστήριξη του συμπεράσματος του ελέγχου, μεγιστοποιώντας την αποτελεσματικότητά του.

Ανάλογη έρευνα των Supriyatin et al. (2019) εξετάζει την επίδραση των δεξιοτήτων και της εργασιακής ικανοποίησης των εφοριακών, αλλά και της χρονικής πίεσης, στην ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων στην Ινδονησία. Διαπιστώνουν ότι τόσο οι δεξιότητες όσο και η εργασιακή ικανοποίηση των εφοριακών επηρεάζουν σημαντικά την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων. Όπως σημειώνουν, η φορολογική διοίκηση θα πρέπει να συμβάλλει στη βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, ενώ και οι προϊστάμενοι των εφοριών θα πρέπει να στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά τη διενέργεια των φορολογικών ελέγχων. Κάτι τέτοιο θα ενίσχυε την εργασιακή τους ικανοποίηση και την ασφάλεια που νιώθουν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Από την άλλη πλευρά, η έρευνα διαπιστώνει ότι η χρονική πίεση δεν επηρεάζει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων.

Τη σημασία των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών, αλλά και της προσπάθειας που καταβάλλουν, αναδεικνύει και η έρευνα των Alissa et al. (2014), που εξετάζουν την επίδραση στην απόδοση του φορολογικού ελέγχου της πολυπλοκότητας του ελέγχου, της εμπειρίας του ελεγκτή και της προσπάθειας που καταβάλει κατά τη διεξαγωγή του ελέγχου, με τη χρήση ενός δείγματος 15.392 φορολογικών ελέγχων στην Κροατία για την περίοδο μεταξύ 2002 και 2006. Η πολυπλοκότητα του ελέγχου μειώνει την αποτελεσματικότητά του, ενώ, αντίθετα, τόσο η εμπειρία του ελεγκτή όσο και η προσπάθεια που καταβάλει τον καθιστά περισσότερο αποτελεσματικό. Ταυτόχρονα, η πολυπλοκότητα του ελέγχου εξασθενεί τη θετική σχέση μεταξύ αποτελεσματικότητας του ελέγχου και προσπάθειας του ελεγκτή, ενώ, από την άλλη πλευρά, η εμπειρία του φορολογικού ελεγκτή επιδρά θετικά και την ενισχύει. Η εμπειρία του φορολογικού ελεγκτή εμφανίζεται ιδιαίτερα σημαντική όταν η πολυπλοκότητα του ελέγχου είναι ιδιαίτερα μεγάλη και ενισχύει σε σημαντικό βαθμό τη θετική επίδραση της προσπάθειας από την πλευρά του φορολογικού ελεγκτή στην αποτελεσματικότητά του φορολογικού ελέγχου.

Η τεχνολογία μεταβάλλει κάθε πτυχή της κοινωνικής και οικονομικής ζωής και αναπόφευκτα και τις προσπάθειες για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Η

τεχνολογία μπορεί να διευκολύνει τόσο την απόκρυψη εισοδημάτων, αλλά και τη διεξαγωγή φορολογικών ελέγχων για την αντιμετώπιση της. Ο Alm (2021) ισχυρίζεται ότι η εξέλιξη της τεχνολογίας μεταβάλλει το πλαίσιο της φοροδιαφυγής και των φορολογικών ελέγχων, καθώς πολλές από τις τεχνολογικές αλλαγές, και ιδιαίτερα αυτές που αφορούν την ψηφιοποίηση των πληροφοριών για την επεξεργασία τους στη συνέχεια από ηλεκτρονικούς υπολογιστές, αυξάνουν την ικανότητα συγκέντρωσης πληροφοριών των φορολογικών αρχών. Σημειώνει πως η τεχνολογική εξέλιξη θα καταστήσει τη φοροδιαφυγή δύσκολη για την πλειοψηφία των φορολογουμένων. Παρ' όλα αυτά, οι φορολογούμενοι ιδιαίτερα μεγάλου εισοδήματος είναι πιθανό να εξακολουθήσουν να διαθέτουν δυνατότητες φοροδιαφυγής χάρη στην αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας. Η εξέλιξη της τεχνολογίας συνεπώς αναμένεται να καταστήσει αποτελεσματικότερους τους φορολογικούς ελέγχους για την πάταξη της φοροδιαφυγής, μέσω της συνεχούς και αυξημένης ροής πληροφοριών προς τις φορολογικές αρχές.

Η αξιοποίηση της τεχνολογίας και η ανάπτυξη σύγχρονων, σύνθετων, υποδειγμάτων ελέγχου για τον εντοπισμό περιπτώσεων φοροδιαφυγής μπορεί να καταστήσει τους φορολογικούς ελέγχους ιδιαίτερα αποτελεσματικούς. Το πώς η χρήση της τεχνολογίας μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων αναδεικνύει και η έρευνα των Wu et al. (2012). Μέσα από την αξιοποίηση της εξόρυξης δεδομένων, αναπτύσσουν ένα υπόδειγμα ελέγχου που θα μπορούσε να συμβάλει στον εντοπισμό πιθανών παραβάσεων της νομοθεσίας γύρω από την καταβολή του Φ.Π.Α που απαιτούν περαιτέρω φορολογικό έλεγχο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1 Εισαγωγή

Στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας πραγματοποιήθηκε εμπειρική έρευνα με τη συμμετοχή 100 φορολογικών ελεγκτών από σχεδόν το σύνολο της επικράτειας της χώρας. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίου που περιλαμβάνει δημογραφικές μεταβλητές και ερωτήσεις με κλίμακα Likert 5 βαθμών.

Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων έγινε με τη χρήση διαγραμμάτων που απεικονίζουν την κατανομή των απαντήσεων στις ερωτήσεις της έρευνας με τη χρήση του λογισμικού Microsoft Excel.

Για να διαπιστωθεί εάν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά μεταβάλλουν τις απόψεις των φορολογικών ελεγκτών ως προς τα ερωτήματα της έρευνας, πραγματοποιήθηκαν στατιστικοί έλεγχοι για στατιστικά σημαντικές διαφορές με βάση τις δημογραφικές μεταβλητές της έρευνας, που είναι το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο, η επαγγελματική εμπειρία και η διοικητική περιφέρεια εργασίας.

Αρχικά εξετάστηκε εάν τα δεδομένα πληρούν τις υποθέσεις του υποδείγματος Ανάλυσης της Διακύμανσης (ANOVA). Καθώς διαπιστώθηκε ότι τα δεδομένα δεν πληρούν τις υποθέσεις του υποδείγματος Ανάλυσης της Διακύμανσης, αφού δεν ακολουθούν την κανονική κατανομή, όπως προκύπτει από τη διαγραμματική τους απεικόνιση, και οι διακυμάνσεις δεν είναι ίσες, όπως προκύπτει από τον έλεγχο του Levene, εφαρμόστηκε η ανάλυση του Welch, που είναι ανθεκτική σε παραβιάσεις των υποθέσεων του υποδείγματος Ανάλυσης της Διακύμανσης. Στις ερωτήσεις για τις οποίες διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές με βάση τον έλεγχο του Welch πραγματοποιήθηκε ο post-hoc έλεγχος Games – Howell και παρουσιάστηκαν οι απαντήσεις ανά κατηγορία της κατηγορικής μεταβλητής με τους κατάλληλους πίνακες. Η ανάλυση και οι έλεγχοι έγιναν με τη χρήση του λογισμικού IBM SPSS.

3.2 Ανάλυση ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας είναι χωρισμένο σε 6 ενότητες. Η πρώτη ενότητα (ερωτήσεις 1 – 4) καταγράφει τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα. Η δεύτερη ενότητα (ερωτήσεις 5 – 7) αφορά την επίδραση των

φορολογικών ελέγχων στην πάταξη της φοροδιαφυγής και την αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης και των φορολογικών εσόδων. Η τρίτη ενότητα (ερωτήσεις 8 – 11) αφορά την επίδραση των νομοθετικών αλλαγών, της διαφθοράς, της γραφειοκρατίας και της πολυπλοκότητας του φορολογικού συστήματος στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Η τέταρτη ενότητα (ερωτήσεις 12 – 13) αφορά τη συμβολή της τεχνολογίας στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων και την πάταξη της φοροδιαφυγής. Η πέμπτη ενότητα (ερωτήσεις 14 – 17) αφορά τις δεξιότητες, την εμπειρία και την κατάρτιση των φορολογικών ελεγκτών και την προσπάθεια που καταβάλλουν για τη μείωση της φοροδιαφυγής. Η έκτη ενότητα (ερωτήσεις 18 - 21) αφορά τη φορολογική διοίκηση και τη στήριξη που παρέχει για τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών, αν διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για τη διεξαγωγή αποτελεσματικών φορολογικών ελέγχων, αν οι προϊστάμενοι των εφοριών στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, καθώς και αν η φορολογική διοίκηση λειτουργεί απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις κατά την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας της χώρας μας.

3.3 Τα ερευνητικά ερωτήματα

Με βάση τους στόχους της έρευνας και τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που προηγήθηκε τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν είναι:

EP1: Οι φορολογικοί έλεγχοι είναι αποτελεσματικοί στη μείωση της φοροδιαφυγής, την αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης και των φορολογικών εσόδων.

EP2: Οι διαρκείς αλλαγές και η πολυπλοκότητα του νομοθετικού πλαισίου, η γραφειοκρατία και η διαφθορά μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής.

EP3: Οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν αποφασιστικά στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων και την πάταξη της φοροδιαφυγής.

EP4: Οι φορολογικοί ελεγκτές διαθέτουν τις αναγκαίες δεξιότητες, κατάρτιση, εμπειρία και καταβάλλουν προσπάθεια για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.

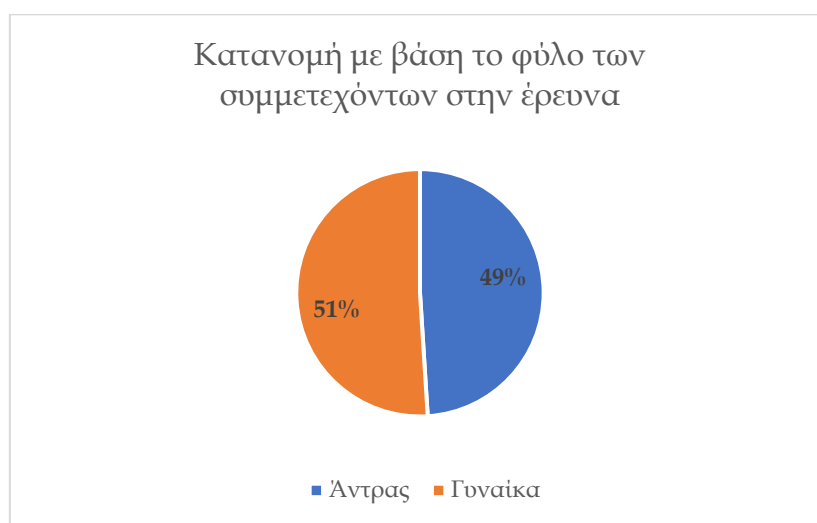
EP5: Η φορολογική διοίκηση στη χώρα μας στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών, διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για την πάταξη της φοροδιαφυγής, στηρίζει τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και λειτουργεί απαλλαγμένη πολιτικών σκοπιμοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 Δημογραφικά

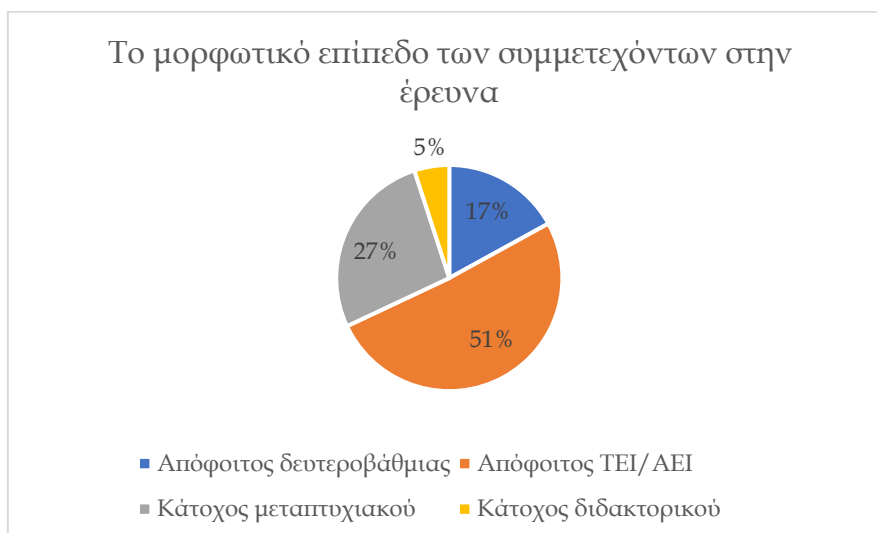
Δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 100 φορολογικοί ελεγκτές από όλες τις διοικητικές περιφέρειες της χώρας. Το 51% των συμμετεχόντων στην έρευνα ήταν γυναίκες και το 49% ήταν άνδρες.

Διάγραμμα 1. Κατανομή με βάση το φύλο των συμμετεχόντων στην έρευνα

Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο, το 17% όσων πήραν μέρος στην έρευνα είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και το 51% είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το 27% των συμμετεχόντων στην έρευνα είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου, ενώ το 5% διαθέτουν διδακτορικό δίπλωμα.

Διάγραμμα 2. Το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων στην έρευνα

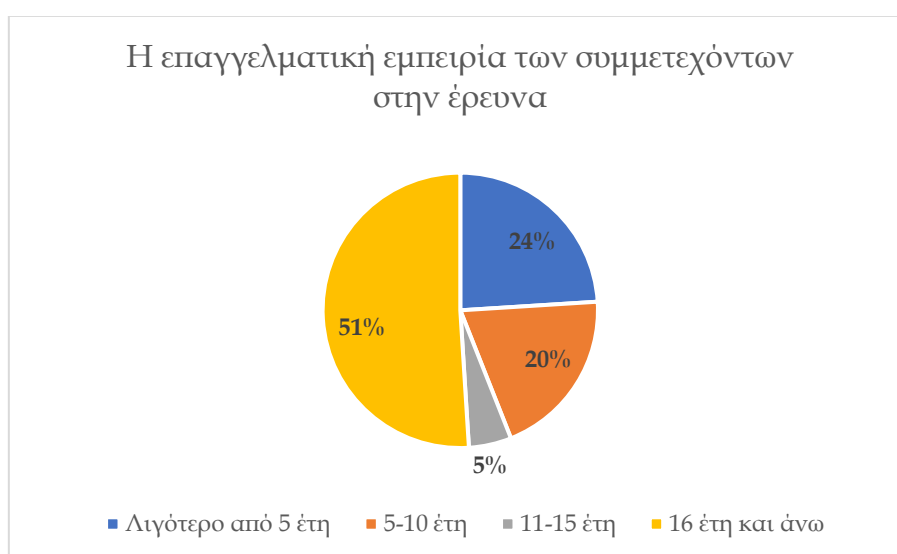
Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, σε ποσοστό 66%, εργάζονται στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Ακολουθεί η Αττική, με το 13% των συμμετεχόντων στην έρευνα να εργάζονται στη συγκεκριμένη περιφέρεια. Από κάθε μία από τις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας προέρχεται το 2% με 3% όσων πήραν μέρος στην έρευνα.

Διάγραμμα 3. Η κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα ανά διοικητική περιφέρεια απασχόλησης

Σε σχέση με την επαγγελματική εμπειρία όσων συμμετείχαν στην έρευνα, πάνω από τους μισούς διαθέτουν επαγγελματική εμπειρία από 16 έτη και άνω, το 20% εμπειρία από 5 έως 10 έτη, το 5% εμπειρία από 11 έως 15 έτη και το 24% διαθέτει λιγότερα από 5 έτη επαγγελματικής εμπειρίας.

Διάγραμμα 4. Η επαγγελματική εμπειρία των συμμετεχόντων στην έρευνα

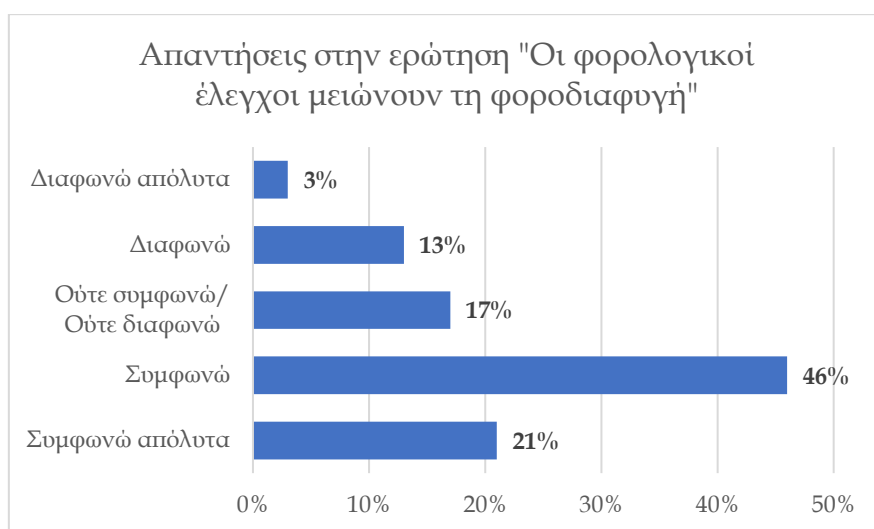

4.2 Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι απαντήσεις τα αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής της έρευνας.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη φοροδιαφυγή».

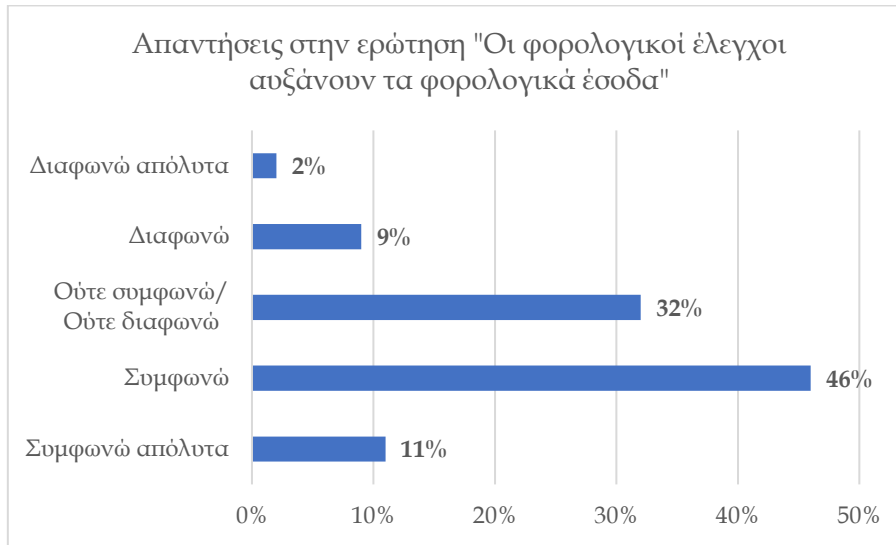
Διάγραμμα 5. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη φοροδιαφυγή»

Πάνω από 6 στους 10 συμμετέχοντες στην έρευνα θεωρούν ότι οι φορολογικοί έλεγχοι μπορούν να συμβάλλουν στη μείωση της φοροδιαφυγής, καθώς το 46% συμφωνούν και το 21% συμφωνούν απόλυτα με την πρόταση ότι «οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη φοροδιαφυγή». Αντίθετα, δεν θεωρούν ότι οι φορολογικοί έλεγχοι οδηγούν σε μείωση της φοροδιαφυγής το 16% όσων πήραν μέρος στην έρευνα, καθώς το 13% διαφωνούν με την πρόταση ότι «οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη φοροδιαφυγή» και το 3% διαφωνούν απόλυτα με τη συγκεκριμένη πρόταση. Δεν έχει ξεκάθαρη άποψη για το εάν οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη φοροδιαφυγή το 17% των συμμετεχόντων στην έρευνα.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τα φορολογικά έσοδα».

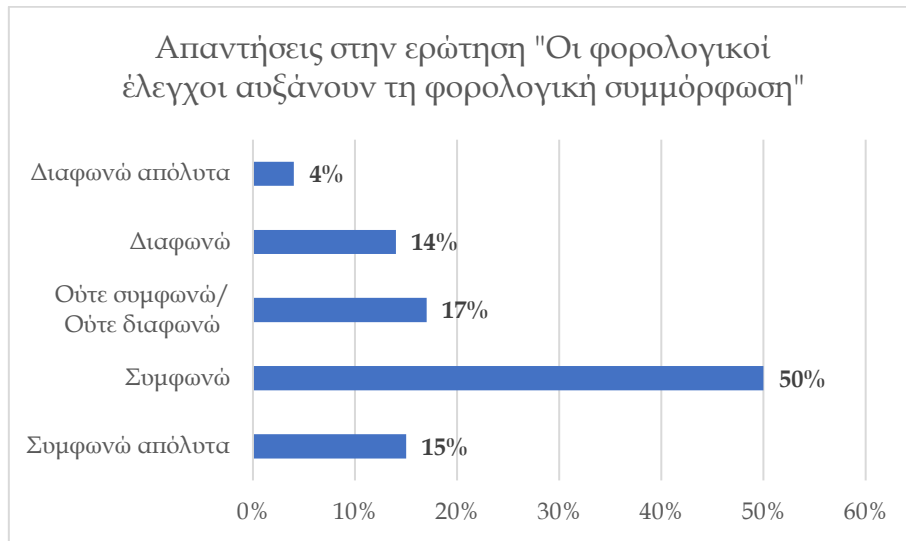
Διάγραμμα 6. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τα φορολογικά έσοδα»

Πάνω από ένας στους δύο συμμετέχοντες στην έρευνα θεωρεί ότι οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τα φορολογικά έσοδα, καθώς το 46% συμφωνεί και το 11% συμφωνεί απόλυτα με την πρόταση «οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τα φορολογικά έσοδα». Αντίθετη άποψη αναφορικά με την επίδραση των φορολογικών ελέγχων στα φορολογικά έσοδα εκφράζει ο ένας στους δέκα φορολογικούς ελεγκτές που πήραν μέρος στην έρευνα, καθώς το 9% διαφωνεί και το 2% διαφωνεί απόλυτα με τη συγκεκριμένη πρόταση. Παράλληλα, σχεδόν ένας στους τρεις φορολογικούς ελεγκτές δεν έχει ξεκάθαρη άποψη επί του θέματος, καθώς το 32% ούτε συμφωνεί, ούτε διαφωνεί με την πρόταση «οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τα φορολογικά έσοδα».

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση».

Διάγραμμα 7. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση»

Σχεδόν δύο στους τρεις συμμετέχοντες στην έρευνα θεωρούν ότι οι φορολογικοί έλεγχοι συντελούν στην αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης, καθώς το 50% συμφωνεί και το 15% συμφωνεί απόλυτα με την πρόταση «οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση». Αντίθετη άποψη εκφράζουν σχεδόν ένας στους πέντε φορολογικούς ελεγκτές που πήραν μέρος στην έρευνα, καθώς το 14% διαφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση και το 4% διαφωνούν απόλυτα. Δεν έχουν ξεκάθαρη άποψη για το αν οι φορολογικοί έλεγχοι οδηγούν σε αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης το 17% των συμμετεχόντων στην έρευνα καθώς ούτε συμφωνούν, ούτε διαφωνούν με την πρόταση «οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση».

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής».

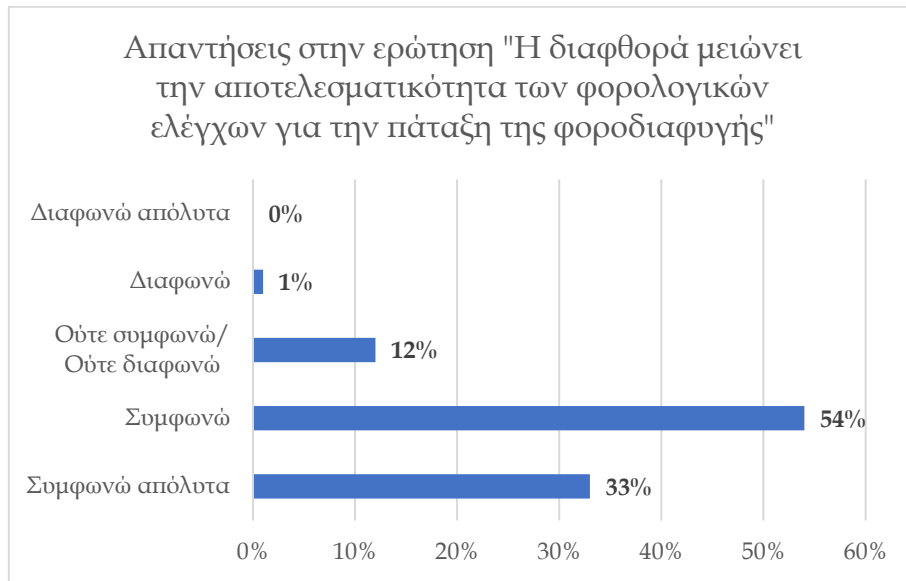
Διάγραμμα 8. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής»

Σχεδόν τέσσερις στους δέκα φορολογικούς ελεγκτές που πήραν μέρος στην έρευνα θεωρούν ότι οι αλλαγές που πραγματοποιούνται στο νομοθετικό πλαίσιο έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής, καθώς το 35% συμφωνούν και το 4% συμφωνούν απόλυτα με την πρόταση «οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής». Αντίθετη άποψη έχουν ο ένας στους πέντε φορολογικούς ελεγκτές που πήραν μέρος στην έρευνα, καθώς το 19% διαφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση αναφορικά με την επίδραση των νομοθετικών αλλαγών στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων και το 2% διαφωνούν απόλυτα. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι οι τέσσερις στους δέκα φορολογικούς ελεγκτές που πήραν μέρος στην έρευνα δεν έχουν ξεκάθαρη άποψη επί του θέματος, καθώς δηλώνουν πως ούτε συμφωνούν, αλλά ούτε και διαφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «η διαφθορά μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής».

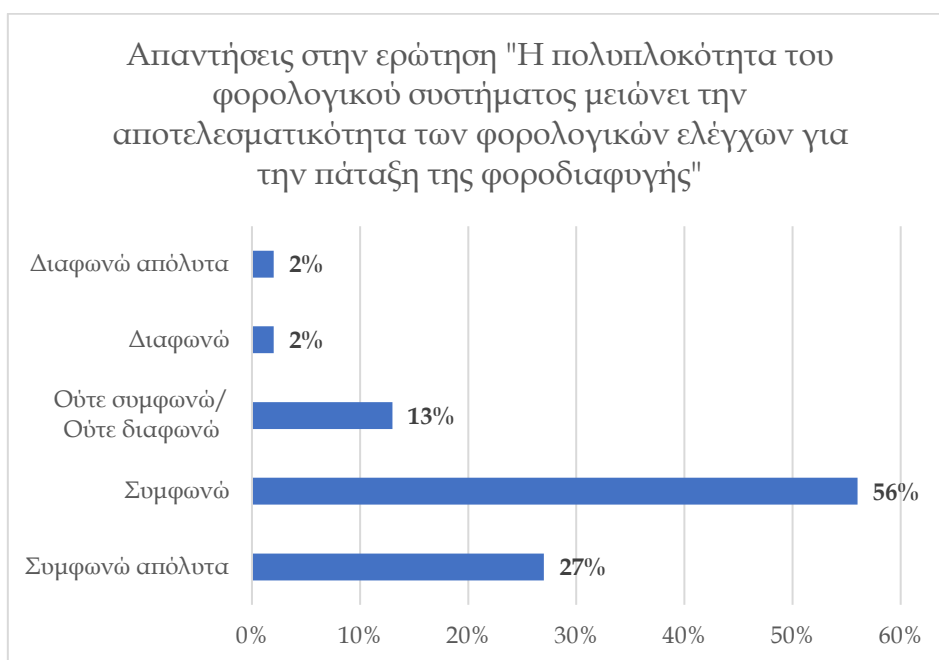
Διάγραμμα 9. Απαντήσεις στην ερώτηση «Η διαφθορά μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής»

Η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα πιστεύει ότι η διαφθορά οδηγεί σε μείωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής, καθώς πάνω από τους μισούς, σε ποσοστό 54%, συμφωνούν με την πρόταση «η διαφθορά μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής» και ένας στους τρεις, σε ποσοστό 34%, συμφωνεί απόλυτα με τη συγκεκριμένη πρόταση. Αντίθετη άποψη για τις επιπτώσεις της διαφθοράς στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής εκφράζει μόλις ο ένας στους εκατό από όσους πήραν μέρος στην έρευνα, καθώς διαφωνεί με τη συγκεκριμένη πρόταση. Δεν έχει ξεκάθαρη άποψη επί του θέματος το 12% των συμμετεχόντων στην έρευνα, καθώς ούτε συμφωνούν, ούτε διαφωνούν με την πρόταση ότι «η διαφθορά μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής».

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής».

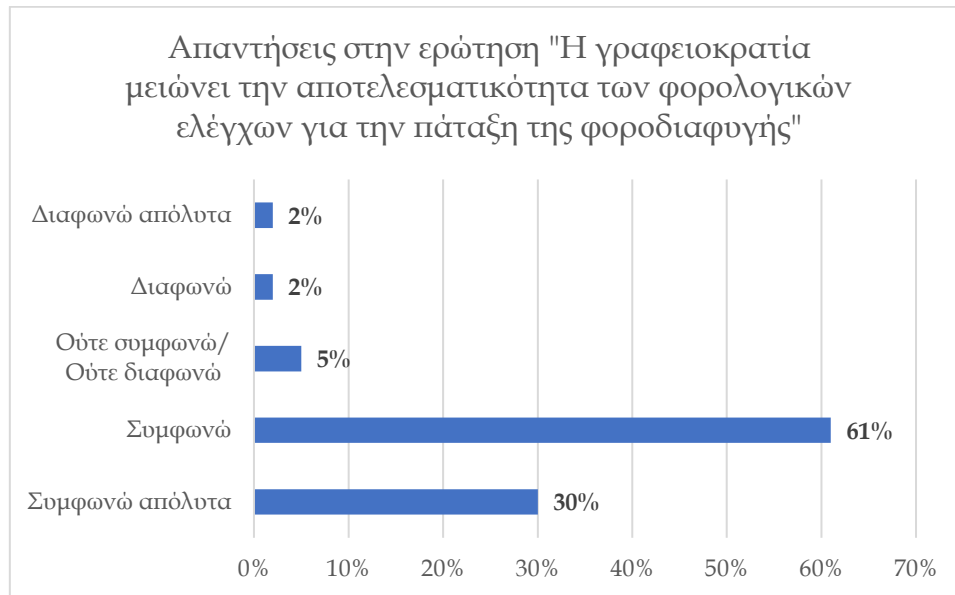
Διάγραμμα 10. Απαντήσεις στην ερώτηση «Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής»

Ότι η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής θεωρεί η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα, σε ποσοστό 83%, καθώς το 56% συμφωνούν και το 27% συμφωνούν απόλυτα με την πρόταση «η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής». Αντίθετη άποψη εκφράζουν μόλις το 4% των συμμετεχόντων στην έρευνα, καθώς διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα με τη συγκεκριμένη πρόταση. Δεν έχει ξεκάθαρη άποψη το 13% όσων πήραν μέρος στην έρευνα, καθώς ούτε συμφωνούν, ούτε διαφωνούν με την πρόταση «η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής».

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «η γραφειοκρατία μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής».

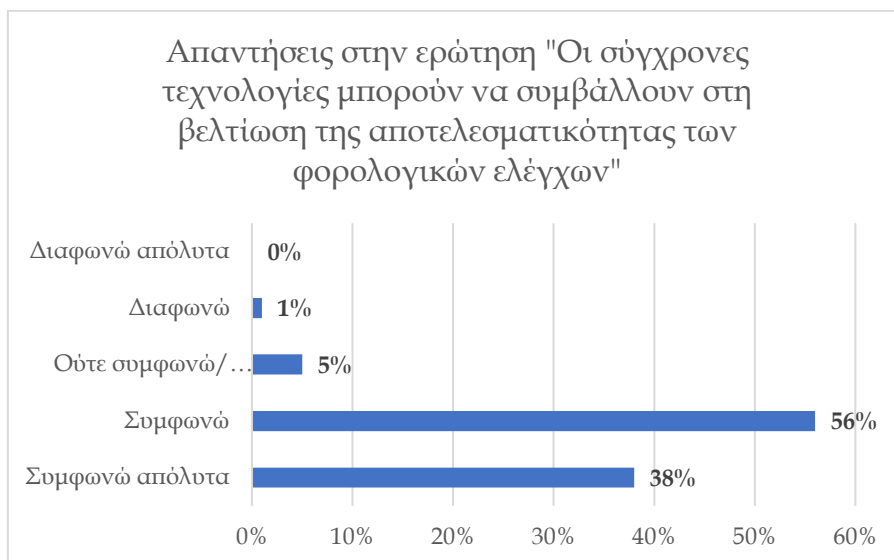
Διάγραμμα 11. Απαντήσεις στην ερώτηση «Η γραφειοκρατία μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής»

Αντίστοιχα είναι και τα αποτελέσματα για την ερώτηση αναφορικά με τις επιπτώσεις της γραφειοκρατίας στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής, καθώς πάνω από εννιά στους δέκα θεωρούν ότι η γραφειοκρατία μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων, με το 61% να συμφωνούν και το 30% να συμφωνούν απόλυτα με την πρόταση «η γραφειοκρατία μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής». Μόλις οι τέσσερις στους δέκα διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα με τη συγκεκριμένη πρόταση αναφορικά με τις επιπτώσεις της γραφειοκρατίας στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων. Ένα επιπλέον 5% των συμμετεχόντων στην έρευνα δεν εκφράζουν ξεκάθαρη άποψη καθώς δηλώνουν πως ούτε συμφωνούν, αλλά ούτε και διαφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων».

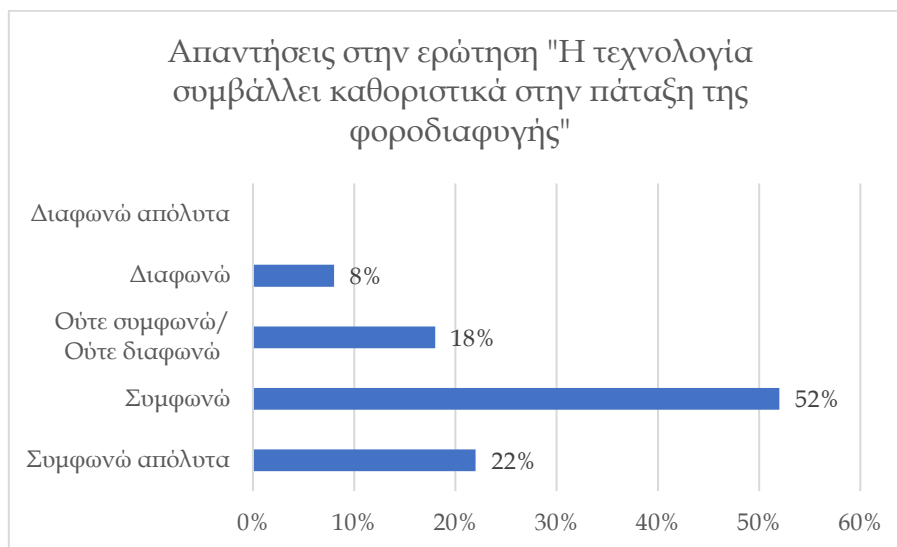
Διάγραμμα 12. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων»

Την άποψη ότι οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων εκφράζουν πάνω από εννιά στους δέκα συμμετέχοντες στην έρευνα, καθώς το 56% συμφωνούν και το 38% συμφωνούν απόλυτα με την πρόταση «οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων». Μόλις το 1% δηλώνουν ότι δεν θεωρούν ότι οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν σε βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων και το 5% δεν έχουν ξεκάθαρη άποψη επί του θέματος, καθώς ούτε συμφωνούν, ούτε διαφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής».

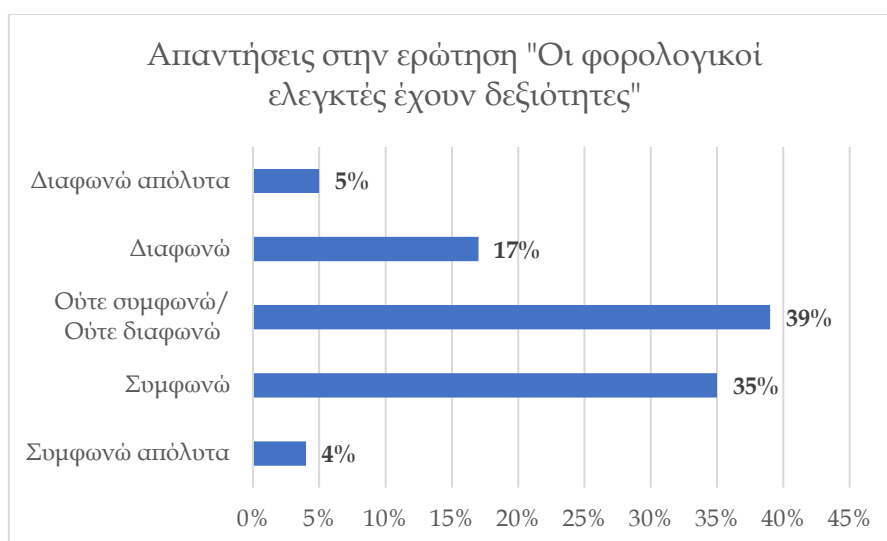
Διάγραμμα 13. Απαντήσεις στην ερώτηση «Η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής»

Η μεγάλη πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα θεωρούν ότι η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής, καθώς πάνω από τους μισούς συμφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση και σχεδόν ένας στους τέσσερις συμφωνεί απόλυτα. Σχεδόν ένας στους πέντε δεν έχει ξεκάθαρη άποψη και ούτε συμφωνεί, ούτε διαφωνεί. Μόλις το 8% των συμμετεχόντων στην έρευνα διαφωνούν ότι η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «οι φορολογικοί ελεγκτές έχουν δεξιότητες».

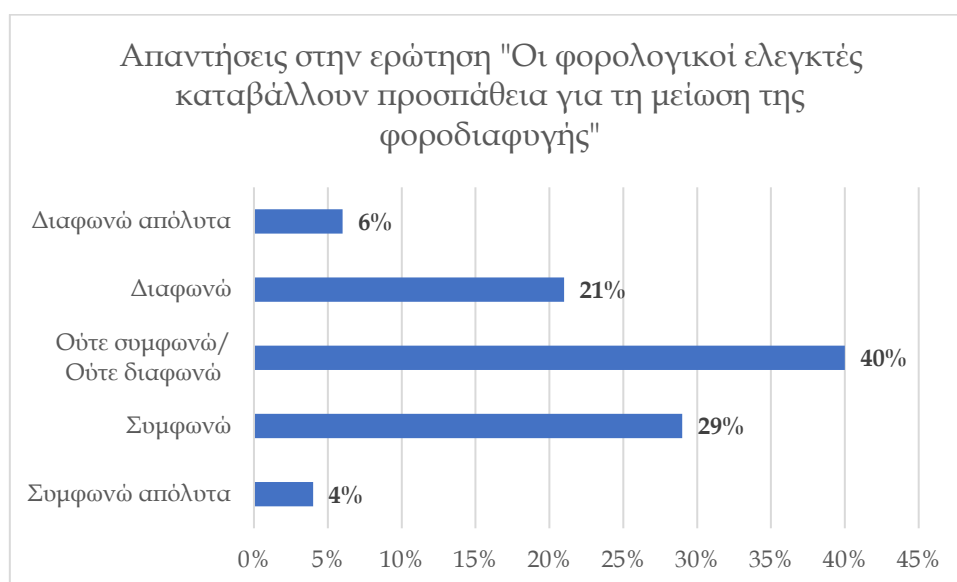
Διάγραμμα 14. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι φορολογικοί ελεγκτές έχουν δεξιότητες»

Την άποψη ότι οι φορολογικοί ελεγκτές έχουν δεξιότητες εκφράζει η σχετική πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα αλλά το ποσοστό δεν ξεπερνά το 40%, με το 35% να συμφωνούν με την πρόταση «οι φορολογικοί ελεγκτές έχουν δεξιότητες» και το 4% να συμφωνούν απόλυτα με τη συγκεκριμένη πρόταση. Περίπου οι δύο στους δέκα που πήραν μέρος στην έρευνα θεωρούν ότι οι φορολογικοί ελεγκτές δεν διαθέτουν τις αναγκαίες δεξιότητες, καθώς το 17% διαφωνούν με την πρόταση «οι φορολογικοί ελεγκτές έχουν δεξιότητες» και το 5% διαφωνούν απόλυτα με τη συγκεκριμένη πρόταση.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια για τη μείωση της φοροδιαφυγής».

Διάγραμμα 15. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια για τη μείωση της φοροδιαφυγής»

Η σχετική πλειοψηφία όσων πήραν μέρος στην έρευνα, οι τέσσερις στους δέκα, δεν έχουν ξεκάθαρη άποψη για το αν οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια για τη μείωση της φοροδιαφυγής. Ο ένας στους τρεις συμμετέχοντες στην έρευνα πιστεύει ότι οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν την απαιτούμενη προσπάθεια, καθώς το 29% των συμμετεχόντων στην έρευνα συμφωνούν και το 4% συμφωνούν απόλυτα με την πρόταση «οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια για τη μείωση της φοροδιαφυγής». Αντίθετα, πάνω από ένας στους τέσσερις πιστεύουν ότι οι φορολογικοί ελεγκτές δεν καταβάλλουν προσπάθεια για την πάταξη της φοροδιαφυγής, καθώς το 21% των συμμετεχόντων στην έρευνα διαφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση και το 6% διαφωνούν απόλυτα.

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «οι φορολογικοί ελεγκτές είναι έμπειροι».

Διάγραμμα 16. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι φορολογικοί ελεγκτές είναι έμπειροι»

Δεν έχουν ξεκάθαρη άποψη για την εμπειρία των φορολογικών ελεγκτών πάνω από ένας στους δύο συμμετέχοντες στην έρευνα, καθώς σε ποσοστό 54% δηλώνουν πως ούτε συμφωνούν, ούτε διαφωνούν με την πρόταση «οι φορολογικοί ελεγκτές είναι έμπειροι». Ότι οι φορολογικοί ελεγκτές στη χώρα μας διαθέτουν εμπειρία πιστεύουν σχεδόν ένας στους τρεις από όσους πήραν μέρος στην έρευνα, καθώς το 30% συμφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση και το 2% συμφωνούν απόλυτα. Αντίθετα, το 14% των συμμετεχόντων στην έρευνα πιστεύει ότι οι φορολογικοί ελεγκτές στην Ελλάδα δεν είναι έμπειροι, με το 10% να διαφωνούν και το 4% να διαφωνούν απόλυτα με την πρόταση «οι φορολογικοί ελεγκτές είναι έμπειροι».

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «οι φορολογικοί ελεγκτές είναι καταρτισμένοι».

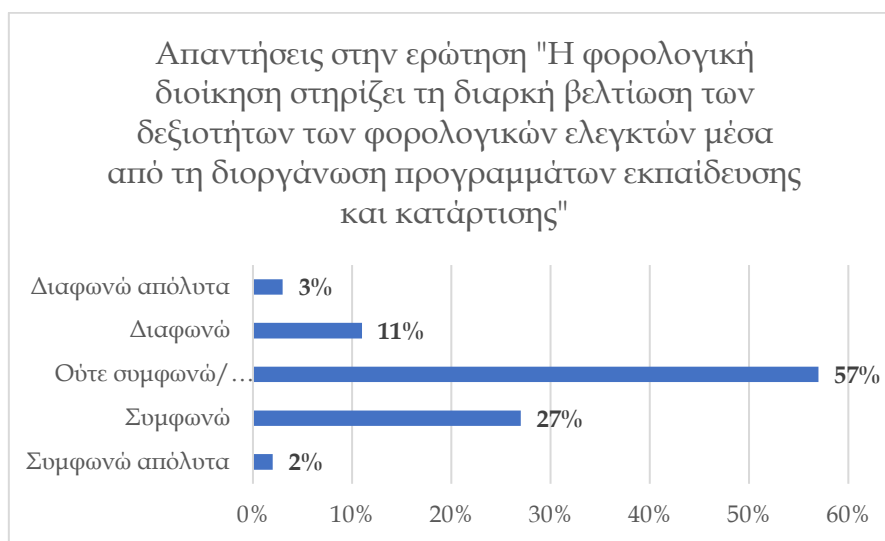
Διάγραμμα 17. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι φορολογικοί ελεγκτές είναι καταρτισμένοι»

Ο ένας στους δύο που πήραν μέρος στην έρευνα δεν έχει ξεκάθαρη άποψη αναφορικά με την κατάρτιση των φορολογικών ελεγκτών, καθώς ούτε συμφωνεί, ούτε διαφωνεί με την πρόταση «οι φορολογικοί ελεγκτές είναι έμπειροι». Ο ένας στους τρεις συμμετέχοντες στην έρευνα θεωρεί ότι οι φορολογικοί ελεγκτές είναι καταρτισμένοι, καθώς το 30% των συμμετεχόντων συμφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση και το 3% συμφωνούν απόλυτα. Αντίθετα, το 17% των συμμετεχόντων στην έρευνα θεωρούν ότι οι φορολογικοί ελεγκτές δεν διαθέτουν την απαιτούμενη κατάρτιση, καθώς το 12% διαφωνούν και το 5% διαφωνούν απόλυτα με την πρόταση «οι φορολογικοί ελεγκτές είναι καταρτισμένοι».

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης».

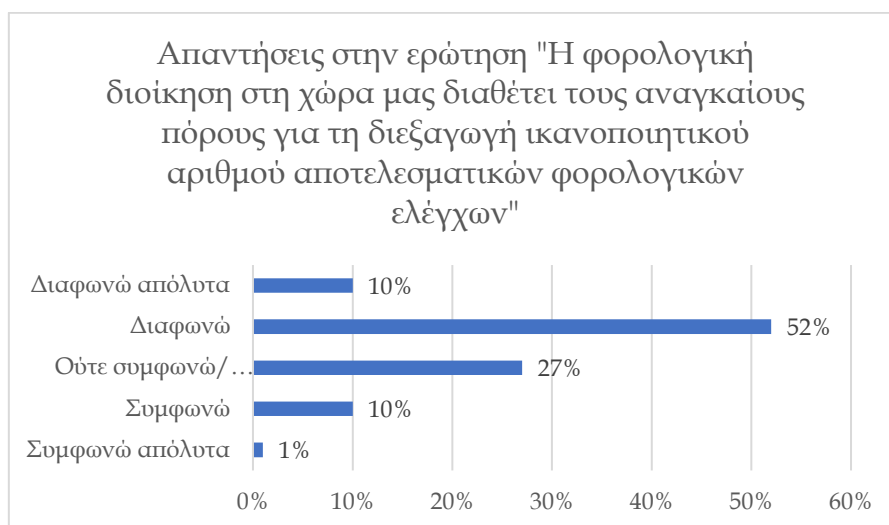
Διάγραμμα 18. Απαντήσεις στην ερώτηση «Η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης»

Αναφορικά με το εάν η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα δεν εκφράζουν συγκεκριμένη άποψη, καθώς το 57% ούτε συμφωνούν, ούτε διαφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση. Σχεδόν το 30% των συμμετεχόντων στην έρευνα πιστεύουν ότι η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών, καθώς το 27% συμφωνούν και το 2% συμφωνούν απόλυτα με τη συγκεκριμένη πρόταση. Αντίθετα, ότι η φορολογική διοίκηση δεν στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών θεωρούν το 14% των φορολογικών ελεγκτών που πήραν μέρος στην έρευνα, καθώς το 11% διαφωνούν και το 3% διαφωνούν απόλυτα με την πρόταση «η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης».

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «η φορολογική διοίκηση στη χώρα μας διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για τη διεξαγωγή ικανοποιητικού αριθμού αποτελεσματικών φορολογικών ελέγχων».

Διάγραμμα 19. Απαντήσεις στην ερώτηση «Η φορολογική διοίκηση στη χώρα μας διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για τη διεξαγωγή ικανοποιητικού αριθμού αποτελεσματικών φορολογικών ελέγχων»

Πάνω από έξι στους δέκα συμμετέχοντες στην έρευνα δεν θεωρούν ότι η φορολογική διοίκηση στη χώρα μας διαθέτει τους αναγκαίους πόρους ώστε να είναι σε θέση να πραγματοποιήσει ικανοποιητικό αριθμό αποτελεσματικών φορολογικών ελέγχων, καθώς πάνω από ένας στους δύο διαφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση και ένας στους δέκα διαφωνεί απόλυτα. Το 27% όσων πήραν μέρος στην έρευνα δεν εκφράζουν ξεκάθαρη άποψη, καθώς ούτε συμφωνούν, ούτε διαφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση. Αντίθετα άποψη εκφράζει σχεδόν ο ένας στους δέκα από όσους πήραν μέρος στην έρευνα, καθώς το 10% συμφωνούν και το 1% συμφωνούν απόλυτα με την πρόταση ότι «η φορολογική διοίκηση στη χώρα μας διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για τη διεξαγωγή ικανοποιητικού αριθμού αποτελεσματικών φορολογικών ελέγχων».

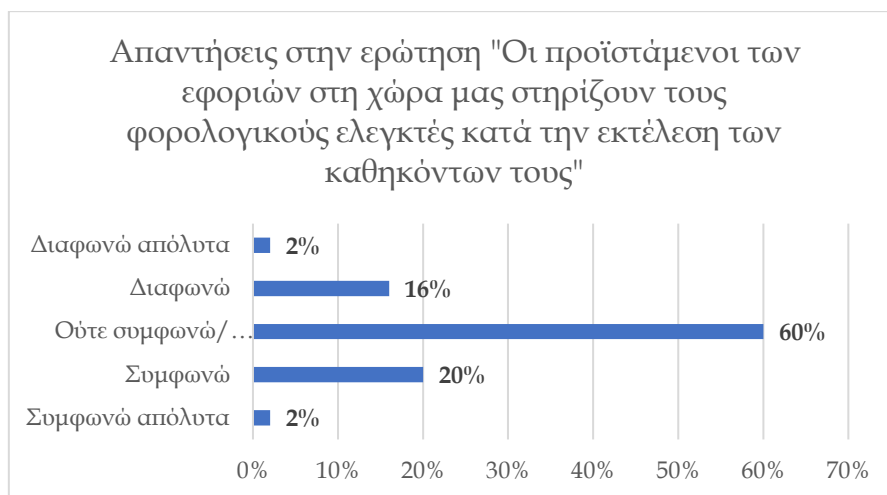
Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «η φορολογική διοίκηση στην Ελλάδα είναι απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις κατά την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας».

Διάγραμμα 20. Απαντήσεις στην ερώτηση «Η φορολογική διοίκηση στην Ελλάδα είναι απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις κατά την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας»

Όσον αφορά το εάν η φορολογική διοίκηση στην Ελλάδα είναι απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις κατά την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας, πάνω από επτά στους δέκα θεωρούν ότι η φορολογική διοίκηση στη χώρα μας δεν λειτουργεί απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις, καθώς το 52% διαφωνούν και το 24% διαφωνούν απόλυτα με τη συγκεκριμένη πρόταση. Σχεδόν ό ένας στους πέντε δεν εκφράζει ξεκάθαρη άποψη αναφορικά με το θέμα, ενώ μόλις το 5% των συμμετεχόντων στην έρευνα δηλώνουν ότι συμφωνούν με την πρόταση ότι «η φορολογική διοίκηση στην Ελλάδα είναι απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις κατά την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας».

Διάγραμμα 21. Απαντήσεις στην ερώτηση «Οι προϊστάμενοι των εφοριών στη χώρα μας στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους»

Σημαντική αβεβαιότητα αναφορικά με την υποστήριξη που παρέχουν οι προϊστάμενοι των εφοριών στην Ελλάδα στους φορολογικούς ελεγκτές, εμφανίζεται με βάση τις απαντήσεις στην ερώτηση «οι προϊστάμενοι των εφοριών στη χώρα μας στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους», καθώς οι έξι στους δέκα φορολογικούς ελεγκτές που πήραν μέρος στην έρευνα δηλώνουν πως ούτε συμφωνούν, ούτε διαφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση. Ότι συμφωνούν πως οι προϊστάμενοι των εφοριών στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές στην Ελλάδα κατά την άσκηση των καθηκόντων τους δηλώνουν το 20% και ότι συμφωνούν απόλυτα δηλώνουν το 2% των συμμετεχόντων στην έρευνα. Αντίθετη άποψη εκφράζει σχεδόν ο ένας στους πέντε από όσους πήραν μέρος στην έρευνα, καθώς το 16% δηλώνουν ότι διαφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση και το 2% ότι διαφωνούν απόλυτα.

4.3 Διαφορές με βάση τα δημογραφικά χαρακτηριστικά

Στη συνέχεια εξετάστηκε εάν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις στα ερωτήματα της έρευνας με βάση τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων.

4.3.1 Διαφορές με βάση το φύλο

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του ελέγχου Welch για στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις της έρευνας με βάση το φύλο.

Πίνακας 1. Αποτελέσματα του ελέγχου Welch για στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις της έρευνας με βάση το φύλο

	Statistic ^a	df1	df2	Sig.
Οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη Welch φοροδιαφυγή	6.319	1	90.482	.014
Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τα Welch φορολογικά έσοδα	.801	1	96.680	.373
Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη Welch φορολογική συμμόρφωση	9.485	1	83.952	.003
Οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο Welch μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	8.570	1	97.603	.004
Η διαφθορά μειώνει την Welch αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	.041	1	96.682	.840
Η πολυπλοκότητα του φορολογικού Welch συστήματος μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	1.532	1	96.836	.219
Η γραφειοκρατία μειώνει την Welch αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	.468	1	93.431	.496
Οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να Welch συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων	.004	1	91.901	.951
Η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά Welch στην πάταξη της φοροδιαφυγής	5.736	1	97.506	.019
Οι φορολογικοί ελεγκτές έχουν δεξιότητες Welch	1.593	1	97.989	.210
Οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν Welch προσπάθεια για την μείωση της φοροδιαφυγής	4.528	1	97.702	.036
Οι φορολογικοί ελεγκτές είναι έμπειροι Welch	.002	1	97.649	.968
Οι φορολογικοί ελεγκτές είναι Welch καταρτισμένοι	.816	1	97.189	.369
Η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη Welch διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης	.700	1	95.803	.405
Η φορολογική διοίκηση στη χώρα μας Welch διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για τη διεξαγωγή ικανοποιητικού αριθμού αποτελεσματικών φορολογικών ελέγχων	.382	1	96.924	.538
Η φορολογική διοίκηση στην Ελλάδα Welch είναι απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις κατά την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας	.132	1	97.980	.717
Οι προϊστάμενοι των εφοριών στη χώρα Welch μας στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους	.314	1	93.928	.577

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ελέγχων παρατηρούνται στατιστικά σημαντικά διαφορές με βάση το φύλο, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, για τις ερωτήσεις που αφορούν το αν οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη φοροδιαφυγή, αν οι φορολογικοί

έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση, καθώς και αν οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής. Ακόμη, παρατηρούνται στατιστικά σημαντικές διαφορές για το αν η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής και αν οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια για την μείωση της φοροδιαφυγής.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη φοροδιαφυγή».

Πίνακας 2. Οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη φοροδιαφυγή»

	Οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη φοροδιαφυγή					Total
	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Ποιο είναι το φύλο σας;						
Άντρας	6.1%	16.3%	22.4%	38.8%	16.3%	100.0%
Γυναίκα		9.8%	11.8%	52.9%	25.5%	100.0%
Total	3.0%	13.0%	17.0%	46.0%	21.0%	100.0%

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, περισσότεροι άντρες συγκριτικά με γυναίκες φορολογικούς ελεγκτές εμφανίζονται επιφυλακτικοί απέναντι στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, καθώς το 22,4% των αντρών δεν πιστεύουν ότι οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη φοροδιαφυγή. Το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών που δεν πιστεύουν ότι οι φορολογικοί έλεγχοι δεν μειώνουν τη φοροδιαφυγή εμφανίζεται σαφώς μικρότερο και δεν ξεπερνά το 10%. Ταυτόχρονα, διπλάσιοι άντρες δεν έχουν ξεκάθαρη άποψη συγκριτικά με τις γυναίκες. Αντίθετα, το ποσοστό των γυναικών που θεωρούν ότι οι φορολογικοί έλεγχοι συμβάλλουν στη μείωση της φοροδιαφυγής ξεπερνά το

78%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους άντρες είναι 55,1%, πάνω από 20 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερο.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση».

Πίνακας 3. Οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση».

	Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση					Total
	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Ποιο είναι το φύλο σας;						
Άντρας	8.2%	22.4%	14.3%	44.9%	10.2%	100.0%
Γυναίκα		5.9%	19.6%	54.9%	19.6%	100.0%
Total	4.0%	14.0%	17.0%	50.0%	15.0%	100.0%

Οι άντρες φορολογικοί ελεγκτές θεωρούν σε σαφώς μικρότερο ποσοστό ότι οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση, καθώς πάνω από το 30% των αντρών φορολογικών ελεγκτών που πήραν μέρος στην έρευνα δεν θεωρούν ότι οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση. Αντίθετα, μόλις το 5,9% των γυναικών έχει αντίστοιχη άποψη για τη σχέση φορολογικών ελέγχων και φοροδιαφυγής. Επίσης, ενώ το 74,5% των γυναικών θεωρούν ότι οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση, το ποσοστό των αντρών που συμφωνεί είναι 55,1%, σαφώς μικρότερο συγκριτικά με το αντίστοιχο των γυναικών.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής».

Πίνακας 4. Οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής»

	Οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής					Total
	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Ποιο είναι το φύλο σας;						
Άντρας	2.0%	10.2%	34.7%	46.9%	6.1%	100.0%
Γυναίκα	2.0%	27.5%	45.1%	23.5%	2.0%	100.0%
Total	2.0%	19.0%	40.0%	35.0%	4.0%	100.0%

Οι άντρες θεωρούν σε σαφώς μεγαλύτερο ποσοστό συγκριτικά με τις γυναίκες ότι οι νομοθετικές αλλαγές μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων. Ενώ το 53% των αντρών πιστεύει ότι οι νομοθετικές αλλαγές μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων, το αντίστοιχο ποσοστό για τις γυναίκες είναι μόλις 25,5%. Αντίθετα, ενώ σχεδόν το 30% των γυναικών δεν θεωρεί ότι οι νομοθετικές αλλαγές μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων, το αντίστοιχο ποσοστό για τους άντρες είναι 12,2%. Μεγαλύτερη αβεβαιότητα αναφορικά με την επίδραση των νομοθετικών αλλαγών στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων εκφράζουν οι γυναίκες σε σχέση με τους άντρες, με το 45,1% των γυναικών να μην εκφράζουν ξεκάθαρη θέση, έναντι 34,7% των αντρών.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής».

Πίνακας 5. Οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής»

	Η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής				Total
	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Ποιο είναι το φύλο σας;					
Άντρας	6.1%	12.2%	49.0%	32.7%	100.0%
Γυναίκα	9.8%	23.5%	54.9%	11.8%	100.0%
Total	8.0%	18.0%	52.0%	22.0%	100.0%

Σημαντικές διαφορές μεταξύ αντρών και γυναικών φορολογικών ελεγκτών παρατηρούνται και για τη συμβολή της τεχνολογίας στην πάταξη της φοροδιαφυγής. Πάνω από το 80% των αντρών πιστεύουν ότι η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις γυναίκες ανέρχεται στο 66,7%. Αντίθετα, πάνω από το 30% των γυναικών πιστεύει πως η τεχνολογία δεν συμβάλλει στην πάταξη της φοροδιαφυγής, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους άντρες είναι λίγο κάτω από το 20%.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια για τη μείωση της φοροδιαφυγής».

Πίνακας 6. Οι απαντήσεις με βάση το φύλο για την ερώτηση «οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια για τη μείωση της φοροδιαφυγής»

	Οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια για τη μείωση της φοροδιαφυγής					Total
	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Ποιο είναι το φύλο σας;						
Αντράς	8.2%	26.5%	40.8%	22.4%	2.0%	100.0%
Γυναίκα	3.9%	15.7%	39.2%	35.3%	5.9%	100.0%
Total	6.0%	21.0%	40.0%	29.0%	4.0%	100.0%

Περισσότερες γυναίκες θεωρούν ότι οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια για τη μείωση της φοροδιαφυγής, με το αντίστοιχο ποσοστό να ανέρχεται στο 41,2%, ενώ, αντίθετα, μόλις το 24,4% το αντρών θεωρούν ότι οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια. Αντίθετα, ενώ το 34,7% των αντρών θεωρούν ότι οι φορολογικοί ελεγκτές δεν καταβάλλουν προσπάθεια για τη μείωση της φοροδιαφυγής, το αντίστοιχο ποσοστό για τις γυναίκες είναι 19,6%, σαφώς χαμηλότερο από το αντίστοιχο των αντρών.

4.3.2 Διαφορές με βάση το μορφωτικό επίπεδο

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του ελέγχου Welch για στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις της έρευνας με βάση το μορφωτικό επίπεδο.

Πίνακας 7. Τα αποτελέσματα του ελέγχου Welch για στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις της έρευνας με βάση το μορφωτικό επίπεδο

		Statistica	df1	df2	Sig.
Οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη φοροδιαφυγή	Welch	2.210	3	17.476	.123
Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τα φορολογικά έσοδα	Welch	1.065	3	17.077	.390
Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση	Welch	2.575	3	18.473	.085
Οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	Welch	2.301	3	17.785	.112
Η διαφθορά μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	Welch	2.657	3	17.474	.081
Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	Welch	1.451	3	18.655	.260
Η γραφειοκρατία μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	Welch	1.173	3	18.450	.347
Οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων	Welch	2.341	3	16.702	.110
Η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής	Welch	8.090	3	19.904	.001
Οι φορολογικοί ελεγκτές έχουν δεξιότητες	Welch	1.293	3	17.259	.308
Οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια για την μείωση της φοροδιαφυγής	Welch	1.691	3	21.244	.199
Οι φορολογικοί ελεγκτές είναι έμπειροι	Welch	2.539	3	19.637	.086
Οι φορολογικοί ελεγκτές είναι καταρτισμένοι	Welch	1.064	3	18.942	.388
Η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης	Welch	.160	3	18.903	.922
Η φορολογική διοίκηση στη χώρα μας διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για τη διεξαγωγή ικανοποιητικού αριθμού αποτελεσματικών φορολογικών ελέγχων	Welch	.293	3	18.816	.830
Η φορολογική διοίκηση στην Ελλάδα είναι απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις κατά την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας	Welch	.878	3	18.406	.470
Οι προϊστάμενοι των εφοριών στη χώρα μας στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους	Welch	.723	3	18.895	.551

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ελέγχων παρατηρούνται στατιστικά σημαντικές διαφορές με βάση το μορφωτικό επίπεδο, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, μόνο για την ερώτηση που αφορά το εάν η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται ο post-hoc έλεγχος Games - Howell ώστε να διαπιστωθεί ποιες είναι οι κατηγορίες για τις οποίες παρατηρούνται στατιστικά σημαντικές διαφορές για την ερώτηση «η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής».

Πίνακας 8. Ο post-hoc έλεγχος Games - Howell για την ερώτηση «η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής»

Dependent Variable	(I) Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;	(J) Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Lower Bound	Upper Bound
						Η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής	Απόφοιτος δευτεροβάθμιας
Κάτοχος μεταπτυχιακού	-.5229	.2376	.141	-1.161	.115		
Κάτοχος διδακτορικού	-1.2118*	.2643	.004	-2.011	-.413		
Απόφοιτος ΤΕΙ/ΑΕΙ	Απόφοιτος δευτεροβάθμιας	.1765	.2089	.833	-.389		.742
	Κάτοχος μεταπτυχιακού	-.3464	.2010	.322	-.880		.187
	Κάτοχος διδακτορικού	-1.0353*	.2319	.011	-1.798		-.272
Κάτοχος μεταπτυχιακού	Απόφοιτος δευτεροβάθμιας	.5229	.2376	.141	-.115		1.161
	Απόφοιτος ΤΕΙ/ΑΕΙ	.3464	.2010	.322	-.187		.880
	Κάτοχος διδακτορικού	-.6889	.2581	.090	-1.473		.095
Κάτοχος διδακτορικού	Απόφοιτος δευτεροβάθμιας	1.2118*	.2643	.004	.413		2.011
	Απόφοιτος ΤΕΙ/ΑΕΙ	1.0353*	.2319	.011	.272		1.798
	Κάτοχος μεταπτυχιακού	.6889	.2581	.090	-.095		1.473

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του post-hoc ελέγχου προκύπτουν στατιστικά σημαντικές διαφορές αναφορικά με το εάν η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής μεταξύ των απαντήσεων των κατόχων διδακτορικού και των αποφοίτων δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι απαντήσεις ανά μορφωτικό επίπεδο στην ερώτηση εάν η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής.

Πίνακας 9. Οι απαντήσεις ανά μορφωτικό επίπεδο στην ερώτηση «η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής»

	Η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής				Total
	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Ποιο είναι το μορφωτικό επίπεδο;	5.9%	35.3%	52.9%	5.9%	100.0%
Απόφοιτος δευτεροβάθμιας					
Απόφοιτος ΤΕΙ/ΑΕΙ	11.8%	13.7%	60.8%	13.7%	100.0%
Κάτοχος μεταπτυχιακού	3.7%	18.5%	40.7%	37.0%	100.0%
Κάτοχος διδακτορικού			20.0%	80.0%	100.0%
Total	8.0%	18.0%	52.0%	22.0%	100.0%

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα οι κάτοχοι διδακτορικού είναι και οι μόνοι που συμφωνούν στο σύνολο τους ότι η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής. Το μεγαλύτερο ποσοστό διαφωνίας με την πρόταση ότι η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής σημειώνεται

μεταξύ των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι διαφωνούν σε ποσοστό 11,8%, και ακολουθούν οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που διαφωνούν σε ποσοστό 5,95, εκφράζουν και τη μεγαλύτερη αβεβαιότητα αναφορικά με τη συμβολή της τεχνολογίας στην πάταξη της φοροδιαφυγής, με το ποσοστό όσων αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν είναι βέβαιοι για τη συμβολή της τεχνολογίας στην πάταξη της φοροδιαφυγής να ανέρχεται στο 35,3%, πάνω από ένα στους τρεις.

4.3.3 Διαφορές με βάση την επαγγελματική εμπειρία

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του ελέγχου Welch για στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις της έρευνας με βάση την επαγγελματική εμπειρία.

Πίνακας 10. Τα αποτελέσματα του ελέγχου Welch για στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις της έρευνας με βάση την επαγγελματική εμπειρία

	Statistica	df1	df2	Sig.
Οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουνWelch τη φοροδιαφυγή	.983	3	17.614	.423
Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουνWelch τα φορολογικά έσοδα	1.283	3	18.063	.310
Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουνWelch τη φορολογική συμμόρφωση	.260	3	17.321	.853
Οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιοWelch μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	.997	3	19.283	.415
Η διαφθορά μειώνει τηνWelch αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	1.251	3	17.555	.322
Η πολυπλοκότητα τουWelch φορολογικού συστήματος μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	.875	3	17.374	.473
Η γραφειοκρατία μειώνει τηνWelch αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	.363	3	18.698	.780
Οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούνWelch να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων	1.010	3	16.340	.414
Η τεχνολογία συμβάλλειWelch καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής	.693	3	19.232	.567
Οι φορολογικοί ελεγκτές έχουνWelch δεξιότητες	.382	3	16.902	.767
Οι φορολογικοί ελεγκτέςWelch καταβάλλουν προσπάθεια για την μείωση της φοροδιαφυγής	.098	3	16.785	.960
Οι φορολογικοί ελεγκτές είναιWelch έμπειροι	1.965	3	17.008	.158
Οι φορολογικοί ελεγκτές είναιWelch κατάρτισμένοι	.046	3	16.909	.987
Η φορολογική διοίκηση στηρίζει τηWelch διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης	1.844	3	17.031	.177
Η φορολογική διοίκηση στη χώραWelch μας διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για τη διεξαγωγή ικανοποιητικού αριθμού αποτελεσματικών φορολογικών ελέγχων	.452	3	19.063	.719
Η φορολογική διοίκηση στηνWelch Ελλάδα είναι απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις κατά την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας	1.262	3	18.701	.316
Οι προϊστάμενοι των εφοριών στηWelch χώρα μας στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους	.625	3	17.213	.609

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ελέγχων δεν παρατηρούνται στατιστικά σημαντικές διαφορές για καμία από τις ερωτήσεις της έρευνας με βάση την επαγγελματική εμπειρία. Συνεπώς, η επαγγελματική εμπειρία δεν διαφοροποιεί τις απαντήσεις στις ερωτήσεις της έρευνας και δεν επηρεάζει τις απόψεις των φορολογικών ελεγκτών.

4.3.4 Διαφορές μεταξύ των δύο μεγαλύτερων πληθυσμιακά περιφερειών και της υπόλοιπης Ελλάδας

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του ελέγχου Welch για στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις της έρευνας μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών των δύο μεγαλύτερων πληθυσμιακά περιφερειών της χώρας, της Αττικής και της Κεντρικής Μακεδονίας και των φορολογικών ελεγκτών των υπόλοιπων περιφερειών της χώρας.

Πίνακας 11. Τα αποτελέσματα του ελέγχου Welch για στατιστικά σημαντικές διαφορές στις απαντήσεις της έρευνας μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών της Αττικής και της Κεντρικής Μακεδονίας και των φορολογικών ελεγκτών των υπόλοιπων περιφερειών της χώρας

	Statistica	df1	df2	Sig.
Οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τηWelch φοροδιαφυγή	1.223	1	33.405	.277
Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν ταWelch φορολογικά έσοδα	4.077	1	35.797	.051
Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τηWelch φορολογική συμμόρφωση	.573	1	31.792	.454
Οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιοWelch μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	.374	1	30.740	.545
Η διαφθορά μειώνει τηνWelch αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	.000	1	35.768	.997
Η πολυπλοκότητα του φορολογικούWelch συστήματος μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	3.358	1	40.450	.074
Η γραφειοκρατία μειώνει τηνWelch αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής	6.033	1	50.603	.018
Οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν ναWelch συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων	4.303	1	28.623	.047
Η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικάWelch στην πάταξη της φοροδιαφυγής	.594	1	34.737	.446
Οι φορολογικοί ελεγκτές έχουνWelch δεξιότητες	.476	1	36.714	.495
Οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουνWelch προσπάθεια για την μείωση της φοροδιαφυγής	.188	1	28.419	.668
Οι φορολογικοί ελεγκτές είναι έμπειροι Welch	.166	1	30.058	.687
Οι φορολογικοί ελεγκτές είναιWelch καταρτισμένοι	1.261	1	31.028	.270
Η φορολογική διοίκηση στηρίζει τηWelch διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης	8.164	1	29.224	.008
Η φορολογική διοίκηση στη χώρα μαςWelch διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για τη διεξαγωγή ικανοποιητικού αριθμού αποτελεσματικών φορολογικών ελέγχων	1.564	1	30.292	.221
Η φορολογική διοίκηση στην ΕλλάδαWelch είναι απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις κατά την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας	.097	1	30.170	.757
Οι προϊστάμενοι των εφοριών στη χώραWelch μας στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους	9.880	1	38.767	.003

Με βάση τα αποτελέσματα των ελέγχων παρατηρούνται στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών των δύο μεγαλύτερων πληθυσμιακά περιφερειών της χώρας και των φορολογικών ελεγκτών των υπολοίπων περιφερειών της Ελλάδας, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, για τις ερωτήσεις που αφορούν το εάν η γραφειοκρατία μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής, εάν οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων, εάν η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και εάν οι προϊστάμενοι των εφοριών στη χώρα μας στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Οριακά δεν διαπιστώνονται στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5% για την ερώτηση που αφορά το εάν οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τα φορολογικά έσοδα.

Πίνακας 12. Οι απαντήσεις μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών σε Αττική και Κεντρική Μακεδονία και των φορολογικών ελεγκτών στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας στην ερώτηση «η γραφειοκρατία μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής»

	Η γραφειοκρατία μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής					
	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	Total
Σε ποια περιφέρεια εργάζεστε; - Κεντρική Μακεδονία	2.5%	2.5%	6.3%	62.0%	26.6%	100.0%
Υπόλοιπη Ελλάδα				57.1%	42.9%	100.0%
Total	2.0%	2.0%	5.0%	61.0%	30.0%	100.0%

Με την άποψη ότι η γραφειοκρατία μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων συμφωνούν το σύνολο των φορολογικών ελεγκτών της υπόλοιπης Ελλάδας. Το 5% των φορολογικών ελεγκτών των δύο μεγαλύτερων περιφερειών της χώρας, όμως, εκφράζουν αντίθετη άποψη.

Πίνακας 13. Οι απαντήσεις μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών σε Αττική και Κεντρική Μακεδονία και των φορολογικών ελεγκτών στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας στην ερώτηση «οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων»

		Οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων				Total
		Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	
Σε ποια περιφέρεια εργάζεστε;	Κεντρική Μακεδονία	-1.3%	1.3%	55.7%	41.8%	100.0%
	Αττική					
	Υπόλοιπη Ελλάδα		19.0%	57.1%	23.8%	100.0%
Total		1.0%	5.0%	56.0%	38.0%	100.0%

Αν και κανείς από τους φορολογικούς ελεγκτές της υπόλοιπης Ελλάδας δεν διαφωνεί ότι οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων, ενώ στις δύο μεγαλύτερες πληθυσμιακά περιφέρειες ένα πολύ μικρό ποσοστό των φορολογικών ελεγκτών, μόλις το 1,3%, διαφωνεί. Μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών από την υπόλοιπη Ελλάδα υπάρχει μεγαλύτερη αβεβαιότητα αναφορικά με την συμβολή των σύγχρονων τεχνολογιών στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων. Το

97,5% των φορολογικών ελεγκτών από την Αττική και την Κεντρική Μακεδονία θεωρεί ότι οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους φορολογικούς ελεγκτές από την υπόλοιπη Ελλάδα είναι 80,9%.

Πίνακας 14. Οι απαντήσεις μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών σε Αττική και Κεντρική Μακεδονία και των φορολογικών ελεγκτών στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας στην ερώτηση «η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης»

	Η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης					
	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	Total
Σε ποια περιφέρεια εργάζεστε; - Κεντρική Μακεδονία	1.3%	8.9%	55.7%	31.6%	2.5%	100.0%
Υπόλοιπη Ελλάδα	9.5%	19.0%	61.9%	9.5%		100.0%
Total	3.0%	11.0%	57.0%	27.0%	2.0%	100.0%

Το ποσοστό των φορολογικών ελεγκτών από την Αττική και την Κεντρική Μακεδονία που θεωρεί ότι η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης ανέρχεται στο 34,1%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους φορολογικούς ελεγκτές στην υπόλοιπη Ελλάδα είναι 29%. Μεγαλύτερο ποσοστό των φορολογικών ελεγκτών από την υπόλοιπη Ελλάδα διαφωνεί ότι η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των φορολογικών ελεγκτών, συγκριτικά με τους φορολογικούς ελεγκτές από

τις δύο μεγαλύτερες πληθυσμιακά περιφέρειες της χώρας. Ενώ το ποσοστό των φορολογικών ελεγκτών από την υπόλοιπη Ελλάδα που διαφωνεί ανέρχεται στο 28,5%, το ποσοστό για τις δύο μεγαλύτερες πληθυσμιακά περιφέρειες είναι λίγο μεγαλύτερο από 10%.

Πίνακας 15. Οι απαντήσεις μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών σε Αττική και Κεντρική Μακεδονία και των φορολογικών ελεγκτών στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας στην ερώτηση «οι προϊστάμενοι των εφοριών στη χώρα μας στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους»

	Οι προϊστάμενοι των εφοριών στη χώρα μας στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους					
	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	Total
Σε ποια περιφέρεια εργάζεστε; - Αττική	1.3%	13.9%	57.0%	25.3%	2.5%	100.0%
Κεντρική Μακεδονία						
Υπόλοιπη Ελλάδα	4.8%	23.8%	71.4%			100.0%
Total	2.0%	16.0%	60.0%	20.0%	2.0%	100.0%

Σημαντικές διαφορές καταγράφονται μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών από τις δύο μεγαλύτερες πληθυσμιακά περιφέρειες της χώρας και τους φορολογικούς ελεγκτές από την υπόλοιπη Ελλάδα, αναφορικά με τη στήριξη που παρέχουν οι προϊστάμενοι στους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, καθώς κανείς από τους φορολογικούς ελεγκτές από την υπόλοιπη Ελλάδα δεν θεωρεί ότι οι προϊστάμενοι στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές. Αντίθετα, πάνω από ένας στους τέσσερις ελεγκτές από τις δύο μεγαλύτερες πληθυσμιακά περιφέρειες, σε ποσοστό της τάξης του 27,8%, θεωρούν ότι οι προϊστάμενοι στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την

εκτέλεση των καθηκόντων τους. Το ποσοστό των φορολογικών ελεγκτών, αντίστοιχα, από την υπόλοιπη Ελλάδα που θεωρεί ότι οι προϊστάμενοι δεν στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους ανέρχεται σε 28,6%, πάνω από ένας στους τέσσερις φορολογικούς ελεγκτές, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους φορολογικούς ελεγκτές από τις δύο μεγαλύτερες πληθυσμιακά περιφέρειες της χώρας είναι λίγο πάνω από 15%.

4.4 Συζήτηση των αποτελεσμάτων

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας που παρουσιάστηκαν παραπάνω προκύπτουν τα εξής αναφορικά με τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν, καθώς και τις διαφορές στις απόψεις των φορολογικών ελεγκτών με βάση τα δημογραφικά χαρακτηριστικά.

Όσον αφορά το πρώτο ερευνητικό ερώτημα που αφορά το εάν οι φορολογικοί έλεγχοι είναι αποτελεσματικοί για τη μείωση της φοροδιαφυγής και την αύξηση των φορολογικών εσόδων, προκύπτει ότι οι φορολογικοί ελεγκτές που πήραν μέρος στην έρευνα θεωρούν τους φορολογικούς ελέγχους ως ένα αποτελεσματικό μέσο στη διάθεση των φορολογικών αρχών για τη μείωση της φοροδιαφυγής και την αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης. Αντίστοιχα είναι και τα ευρήματα για τη συμβολή των φορολογικών ελέγχων στην αύξηση των φορολογικών εσόδων, αν και περισσότεροι φορολογικοί ελεγκτές εκφράζουν αμφιβολίες ως προς αυτή τη διάσταση των φορολογικών ελέγχων. Παρ' όλα αυτά, και ως προς την αύξηση των φορολογικών εσόδων, η πλειοψηφία των φορολογικών ελεγκτών τους θεωρεί αποτελεσματικούς. Οι φορολογικοί έλεγχοι σύμφωνα με τους φορολογικούς ελεγκτές που πήραν μέρος στην έρευνα αποτελούν, συνεπώς, ένα αποτελεσματικό μέσο για την πάταξη της φοροδιαφυγής και την αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης, παράλληλα με την αύξηση των φορολογικών εσόδων.

Αναφορικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, που αφορά το εάν οι αλλαγές και η πολυπλοκότητα του νομοθετικού πλαισίου, η γραφειοκρατία και η διαφθορά μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής, προκύπτει ότι υπάρχει αβεβαιότητα αναφορικά με το εάν οι αλλαγές στη νομοθεσία οδηγούν σε μείωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής, αν και σημαντικό ποσοστό των φορολογικών ελεγκτών θεωρεί ότι πράγματι οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο υποσκάπτουν την

αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων. Αντίθετα, για τη συντριπτική πλειοψηφία των φορολογικών ελεγκτών είναι ξεκάθαρο ότι τόσο η διαφθορά όσο και η γραφειοκρατία αποτελούν παράγοντες που μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων ως μέσου πάταξης της φοροδιαφυγής. Αναδεικνύεται ξεκάθαρα ότι η διαφθορά και η γραφειοκρατία αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και υποσκάπτουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων. Η αντιμετώπιση της διαφθοράς και της γραφειοκρατίας αποτελεί, συνεπώς, επιτακτική ανάγκη για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων και του φοροελεγκτικού μηχανισμού γενικότερα.

Σε σχέση με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα, που αφορά το εάν οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν αποφασιστικά στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων και την πάταξη της φοροδιαφυγής, η έρευνα διαπιστώνει ότι οι φορολογικοί ελεγκτές στη χώρα μας θεωρούν ότι πράγματι η τεχνολογία μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων και τον περιορισμό της φοροδιαφυγής. Οι διαφωνίες μάλιστα που παρατηρούνται είναι ιδιαίτερα περιορισμένες και δεν αφορούν παρά ένα ιδιαίτερα μικρό ποσοστό των φορολογικών ελεγκτών που πήραν μέρος στην έρευνα. Έτσι, συνάγεται το συμπέρασμα ότι η τεχνολογία μπορεί να αποτελέσει κρίσιμο παράγοντα στην προσπάθεια των αρχών κατά της φοροδιαφυγής και να ενισχύσει σημαντικά την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων.

Αναφορικά με το τέταρτο ερευνητικό ερώτημα, που αφορά τους φορολογικούς ελεγκτές και αν διαθέτουν τις αναγκαίες δεξιότητες, κατάρτιση και εμπειρία και αν καταβάλλουν προσπάθεια για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, από τα ευρήματα της έρευνας καταδεικνύεται ότι επικρατεί σημαντική αβεβαιότητα αναφορικά με το αν οι φορολογικοί ελεγκτές στη χώρα μας διαθέτουν τις αναγκαίες δεξιότητες, αν και σημαντικό ποσοστό των φορολογικών ελεγκτών που πήραν μέρος στην έρευνα θεωρεί ότι τις διαθέτουν, ενώ ανάλογη αβεβαιότητα επικρατεί και αναφορικά με το εάν οι φορολογικοί ελεγκτές στην Ελλάδα διαθέτουν την αναγκαία εμπειρία, αν και ανάλογο ποσοστό με όσους εμφανίζονται αβέβαιοι θεωρούν ότι τη διαθέτουν. Όσον αφορά το εάν οι φορολογικοί ελεγκτές στη χώρα μας καταβάλλουν προσπάθεια για την πάταξη της φοροδιαφυγής, οι απόψεις δίστανται με ανάλογα ποσοστά μεταξύ όσων θεωρούν ότι οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια, όσους δεν θεωρούν πως ισχύει

κάτι τέτοιο και μεταξύ όσων εμφανίζονται αβέβαιοι αναφορικά με την προσπάθεια που καταβάλλουν οι φορολογικοί ελεγκτές για την πάταξη της φοροδιαφυγής. Συνεπώς, το ζήτημα του ανθρώπινου δυναμικού στη φορολογική διοίκηση της χώρας μας αναδεικνύεται σε κρίσιμο ζήτημα, που επιδέχεται βελτίωσης, στο πλαίσιο των προσπαθειών για την πάταξη της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. Απαιτείται τόσο η βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών, όσο και η ενίσχυση της φορολογικής διοίκησης με έμπειρα στελέχη. Αναδεικνύεται επίσης το γεγονός ότι οι φορολογικοί ελεγκτές από την πλευρά τους θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειες τους για την πάταξη της φοροδιαφυγής.

Τέλος, αναφορικά με το πέμπτο ερευνητικό ερώτημα που αφορά τη φορολογική διοίκηση στη χώρα μας και το εάν στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών, διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για την πάταξη της φοροδιαφυγής, στηρίζει τους φορολογικούς ελεγκτές και λειτουργεί απαλλαγμένη πολιτικών σκοπιμοτήτων, με βάση τα ευρήματα της έρευνας προκύπτουν τα εξής. Υπάρχει σημαντική αβεβαιότητα αναφορικά με το εάν η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών, και αν, μέσω των προϊσταμένων, στηρίζει τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Ακόμη, οι φορολογικοί ελεγκτές που πήραν μέρος στην έρευνα στην πλειοψηφία τους θεωρούν ότι η φορολογική διοίκηση δεν διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για τη διεξαγωγή αποτελεσματικών φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής. Ταυτόχρονα, θεωρούν, σε ιδιαίτερα σημαντικό ποσοστό, ότι η φορολογική διοίκηση στη χώρα μας υπόκειται σε πολιτικές πιέσεις και παρεμβάσεις και δεν λειτουργεί απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις κατά την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας. Συνεπώς, οι πολιτικές παρεμβάσεις και η έλλειψη ανεξαρτησίας της φορολογικής διοίκησης στη χώρα μας αναδεικνύονται σε ιδιαίτερα προβληματικό σημείο στην προσπάθεια πάταξης της φοροδιαφυγής, με βάση τα ευρήματα της έρευνας. Ταυτόχρονα, απαιτείται και η ενίσχυση της φορολογικής διοίκησης με τους αναγκαίους πόρους ώστε να είναι αποτελεσματική στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, αλλά και η περαιτέρω ενίσχυση της βελτίωσης των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών αλλά και της στήριξης τους από τους προϊσταμένους των οικονομικών υπηρεσιών. Το ζήτημα της ενίσχυσης της φορολογικής αρχής στη χώρα μας με τους αναγκαίους πόρους αναδεικνύεται, συνεπώς,

σε κρίσιμης σημασίας ζήτημα στο πλαίσιο των προσπαθειών για την πάταξη της φοροδιαφυγής.

Αναφορικά με την επίδραση των δημογραφικών χαρακτηριστικών στις απόψεις των φορολογικών ελεγκτών, οι άντρες φορολογικοί ελεγκτές παρουσιάζονται περισσότερο επιφυλακτικοί αναφορικά με την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και την αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης. Αντίθετα, μεγαλύτερο ποσοστό γυναικών φορολογικών ελεγκτών πιστεύουν ότι οι φορολογικοί έλεγχοι μπορούν να αποτελέσουν αποτελεσματικό εργαλείο στη διάθεση των φορολογικών αρχών για την πάταξη της φοροδιαφυγής στη χώρα μας. Πρόσθετη διάσταση για την οποία καταγράφονται αποκλίσεις μεταξύ των απόψεων ανδρών και γυναικών αφορά την επίδραση των αλλαγών στο νομοθετικό πλαίσιο στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων, με τις γυναίκες φορολογικούς ελεγκτές να θεωρούν σε μικρότερο ποσοστό, σε σχέση με τους άντρες συναδέλφους τους, ότι οι αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων.

Δεν παρατηρείται κάποια επίδραση της επαγγελματικής εμπειρίας στις απόψεις των φορολογικών ελεγκτών που πήραν μέρος στην έρευνα, συνεπώς η επαγγελματική εμπειρία δεν αποτελεί παράγοντα που επηρεάζει τις απόψεις των φορολογικών ελεγκτών σχετικά με την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων και τη λειτουργία της φορολογικής διοίκησης στη χώρα μας.

Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο, αν και η πλειοψηφία των φορολογικών ελεγκτών από όλες τις κατηγορίες εκπαίδευσης, θεωρεί ότι η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής, τα μεγαλύτερα ποσοστά διαφωνίας εκφράζονται μεταξύ των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ακολουθούν οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που είναι και εκείνοι που εκφράζουν τη μεγαλύτερη αβεβαιότητα αναφορικά με τη συμβολή της τεχνολογίας στην πάταξη της φοροδιαφυγής.

Τέλος, όσον αφορά τις διαφορές στις απόψεις μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών σε Αττική και Κεντρική Μακεδονία και των φορολογικών ελεγκτών στην υπόλοιπη Ελλάδα, οι φορολογικοί ελεγκτές από την υπόλοιπη Ελλάδα δεν θεωρούν ότι η γραφειοκρατία μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων, ενώ ένας

στους δέκα φορολογικούς ελεγκτές από Αττική και Κεντρική Μακεδονία θεωρούν, αντίθετα, ότι η γραφειοκρατία έχει αρνητική επίδραση στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων. Ταυτόχρονα, καταγράφονται διαφορές αναφορικά με τη συμβολή των σύγχρονων τεχνολογιών στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων, με τους φορολογικούς ελεγκτές από την υπόλοιπη Ελλάδα να εκφράζουν μεγαλύτερη αβεβαιότητα αναφορικά με τη συμβολή τους, αν και δεν διαφωνούν ότι οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων, ενώ ένα ιδιαίτερα μικρό ποσοστό φορολογικών ελεγκτών από τις δύο μεγαλύτερες περιφέρειες της χώρας εκφράζουν τη διαφωνία τους ως προς τη συμβολή των σύγχρονων τεχνολογιών στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων. Σαφώς μεγαλύτερο ποσοστό των φορολογικών ελεγκτών από την υπόλοιπη Ελλάδα εκφράζει την άποψη ότι η φορολογική διοίκηση στην Ελλάδα δεν στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, συγκριτικά με τους φορολογικούς ελεγκτές από την Αττική και την Κεντρική Μακεδονία. Καταδεικνύονται, έτσι, τα προβλήματα και οι ελλείψεις που παρατηρούνται αναφορικά με τη στήριξη της βελτίωσης των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών σε ορισμένες από τις περιοχές της χώρας και ιδιαίτερα στις μικρότερες περιφέρειες.

Ιδιαίτερα σημαντικό εύρημα της έρευνας είναι ότι κανείς από τους φορολογικούς ελεγκτές από την υπόλοιπη Ελλάδα, πλην Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας, δεν θεωρούν ότι οι προϊστάμενοι στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, και στην καλύτερη περίπτωση εμφανίζονται αβέβαιοι, ενώ σχεδόν ένας στους τρεις φορολογικούς ελεγκτές από την Αττική και την Κεντρική Μακεδονία θεωρεί ότι οι προϊστάμενοι των εφοριών στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην ανάλυση που προηγήθηκε εξετάστηκαν οι βασικές διαστάσεις της φοροδιαφυγής και οι μέθοδοι που επιστρατεύουν οι φορολογικές αρχές, και ιδιαίτερα του φορολογικού ελέγχου, για την αντιμετώπιση της και τον περιορισμού του φαινομένου στον βαθμό που είναι εφικτό.

Με βάση την έρευνα μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών στη χώρα μας, διαπιστώνεται ότι οι φορολογικοί έλεγχοι αποτελούν ένα αποτελεσματικό μέσο για τη μείωση της φοροδιαφυγής και την αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης και των φορολογικών εσόδων. Συνεπώς, η εντατικοποίηση των φορολογικών ελέγχων θα μπορούσε να αποτελέσει μέσο για τη μείωση της έκτασης της φοροδιαφυγής στη χώρα μας και την αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης των πολιτών.

Η διαφθορά και η γραφειοκρατία αποτελούν, ξεκάθαρα, φαινόμενα με αρνητικό αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων, όπως προκύπτει από τα ευρήματα της έρευνας. Οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο δεν είναι ξεκάθαρο αν έχουν αρνητική επίδραση στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων, αν και σημαντικό ποσοστό των φορολογικών ελεγκτών θεωρεί ότι πράγματι έχουν αρνητική επίδραση.

Η τεχνολογία, σύμφωνα με τους φορολογικούς ελεγκτές στη χώρα μας, μπορεί να αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων ως προς την πάταξη της φοροδιαφυγής. Ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός της φορολογικής διοίκησης στη χώρα μας και η ενίσχυση των τεχνολογικών μέσων στη διάθεση των φορολογικών ελεγκτών θα πρέπει να αποτελέσει άμεση προτεραιότητα των αρχών στην προσπάθεια για τη μείωση της φοροδιαφυγής στη χώρα μας.

Όσον αφορά τους φορολογικούς ελεγκτές, παρατηρείται σημαντική αβεβαιότητα για το εάν διαθέτουν τις κατάλληλες δεξιότητες και εμπειρία, ενώ αναφορικά με την προσπάθεια που καταβάλλουν για την πάταξη της φοροδιαφυγής οι απόψεις εμφανίζονται μοιρασμένες. Αναδεικνύεται, έτσι, η ανάγκη βελτίωσης του ανθρώπινου κεφαλαίου που διαθέτει η φορολογική αρχή στη χώρα μας και της στελέχωσης του

φοροελεγκτικού μηχανισμού με ικανά και έμπειρα στελέχη, που διαθέτουν τις αναγκαίες δεξιότητες ώστε να διεξάγουν αποτελεσματικούς φορολογικούς ελέγχους.

Αντίστοιχα, με βάση τα ευρήματα της έρευνας αναδεικνύεται και η ανάγκη ενίσχυσης της φορολογικής διοίκησης στη χώρα μας, καθώς οι φορολογικοί ελεγκτές δεν θεωρούν ότι διαθέτει τους αναγκαίους πόρους ώστε να είναι σε θέση να διεξάγει αποτελεσματικούς ελέγχους προκειμένου να περιοριστεί το φαινόμενο της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, ενώ και η στήριξη που παρέχει στους φορολογικούς ελεγκτές δεν φαίνεται να είναι επαρκής, τουλάχιστον σε ικανοποιητικό βαθμό. Ανάγκη βελτίωσης παρατηρείται και όσον αφορά τη στήριξη της φορολογικής διοίκησης για τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών, μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, αλλά και της στήριξης που παρέχουν οι προϊστάμενοι των εφοριών στους φορολογικούς ελεγκτές κατά την άσκηση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων. Ακόμη, υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης της ανεξαρτησίας και της αυτοτέλειας της φορολογικής διοίκησης στην Ελλάδα, καθώς οι φορολογικοί ελεγκτές θεωρούν ότι πολιτικές πιέσεις και παρεμβάσεις επηρεάζουν το έργο της. Η έρευνα αναδεικνύει, έτσι, την ανάγκη θεσμικής και υλικής ενίσχυσης και θωράκισης της φορολογικής διοίκησης στη χώρα μας, ώστε να είναι σε θέση να επιτελεί το έργο της αποτελεσματικά και να συμβάλλει στη μείωση της φοροδιαφυγής που παρατηρείται στην Ελλάδα.

Οι περισσότερες στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των απόψεων των φορολογικών ελεγκτών με βάση τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, παρατηρούνται αναφορικά με το φύλο, ενώ ακολουθούν οι διαφορές μεταξύ των φορολογικών ελεγκτών που εργάζονται στην Αττική και την Κεντρική Μακεδονία, τις δύο μεγαλύτερες πληθυσμιακά περιφέρειες της χώρας και τους φορολογικούς ελεγκτές που εργάζονται στην υπόλοιπη Ελλάδα. Ιδιαίτερα περιορισμένες διαφορές παρατηρούνται με βάση το μορφωτικό επίπεδο, ενώ δεν διαπιστώνεται επίδραση της επαγγελματικής εμπειρίας στις απόψεις των φορολογικών ελεγκτών στη χώρα μας.

Ο βασικός περιορισμός της έρευνας αποτελεί το γεγονός ότι βασίζεται σε έρευνα ερωτηματολογίου και δεν είναι σε θέση να αποτυπώσει ποσοτικά την επίδραση των φορολογικών ελέγχων στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και την αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης. Μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν στοιχεία για τον αριθμό των φορολογικών ελέγχων που πραγματοποιούνται στην

Ελλάδα και την επίδραση τους στα φορολογικά έσοδα και τη συμπεριφορά των φορολογουμένων. Ακόμη, θα μπορούσαν να εξεταστούν και οι απόψεις των φορολογουμένων αναφορικά με τη λειτουργία της φορολογικής διοίκησης στη χώρα μας και την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Advani, A., Elming, W., & Shaw, J. (2023). The dynamic effects of tax audits. *Review of Economics and Statistics*, 105(3), 545-561.

Alink, M., & Van Kommer, V. (2011). *Handbook on tax administration*. IBFD.

Alissa, W., Capkun, V., Jeanjean, T., & Suca, N. (2014). An empirical investigation of the impact of audit and auditor characteristics on auditor performance. *Accounting, Organizations and Society*, 39(7), 495-510.

Alm, J., & McKee, M. (2006). Audit certainty, audit productivity, and taxpayer compliance. *National Tax Journal*, 59(4), 801-816.

Alm, J. (2018). What motivates tax compliance?. *Journal of economic surveys*, 33(2), 353-388.

Alm, J. (2021). Tax evasion, technology, and inequality. *Economics of Governance*, 22(4), 321-343.

Alstadsæter, A., Johannesen, N., & Zucman, G. (2019). Tax evasion and inequality. *American Economic Review*, 109(6), 2073-2103.

Artavanis, N., Morse, A., & Tsoutsoura, M. (2015). *Tax evasion across industries: soft credit evidence from Greece* (No. w21552). National Bureau of Economic Research.

Asatryan, Z., & Peichl, A. (2017). Responses of firms to tax, administrative and accounting rules: Evidence from Armenia.

Anastasiou, A., Kalamara, E., & Kalligosfyris, C. (2020). Estimation of the size of tax evasion in Greece. *Bulletin of Applied Economics*, 7(2), 97.

Avi-Yonah, R. S. (2006). The three goals of taxation. *Tax Law Review*, 60(1).

Christodoulakis, N. (2016). Greek crisis in perspective: Origins, effects and ways-out. In *Banking Crises: Perspectives from The New Palgrave Dictionary* (pp. 119-143). London: Palgrave Macmillan UK.

Cosserat, G., & Rodda, N. (2009). *Modern auditing*. John Wiley & Sons.

- Diakomihalis, M. (2020). Factors of Tax Evasion in Greece: Taxpayers' Perspective. *Journal of Tax Reform*, 6(2), 180-195.
- Drogalas, G. Sorros, I. Karagiorgou, D., & Diavastis, I. (2015). Tax audit effectiveness in Greek firms: Tax auditors' perceptions. *Journal of Accounting and Taxation*. 7(7), pp.123-130.
- Drogalas, G., Anagnostopoulou, E., Pazarskis, M., & Petkopoulos, D. (2018). Tax ethics and tax evasion, evidence from Greece. *Theoretical Economics Letters*, 8(05), 1018.
- Dzhumashev, R., Levaggi, R., & Menoncin, F. (2023). Optimal tax enforcement with productive public inputs. *Economic Modelling*, 126, 106444.
- Galbiati, R., & Zanella, G. (2012). The tax evasion social multiplier: Evidence from Italy. *Journal of Public Economics*, 96(5-6), 485-494.
- Hallsworth, M., List, J. A., Metcalfe, R. D., & Vlaev, I. (2017). The behavioralist as tax collector: Using natural field experiments to enhance tax compliance. *Journal of public economics*, 148, 14-31.
- Hebous, S., Jia, Z., Løyland, K., Thoresen, T. O., & Øvrum, A. (2023). Do audits improve future tax compliance in the absence of penalties? Evidence from random Audits in Norway. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 207, 305-326.
- Johannesen, N., & Zucman, G. (2014). The end of bank secrecy? An evaluation of the G20 tax haven crackdown. *American Economic Journal: Economic Policy*, 6(1), 65-91.
- Kasper, M., & Alm, J. (2022). Audits, audit effectiveness, and post-audit tax compliance. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 195, 87-102.
- Kleven, H. J., Knudsen, M. B., Kreiner, C. T., Pedersen, S., & Saez, E. (2011). Unwilling or unable to cheat? Evidence from a tax audit experiment in Denmark. *Econometrica*, 79(3), 651-692.

- Kounadeas, T., Eriotis, N., Boufounou, P., & Sofia, D. (2022). Analysis of the Factors Affecting Tax Evasion in Greece. *International Journal of Economics & Business Administration (IJEBA)*, 10(1), 140-158.
- Kounadeas, T. (2023). The Effectiveness of Digital Payments in Tackling Tax Evasion in Greece. *International Journal of Economics & Business Administration*, 11(2).
- Lancee, B., Rossel, L., & Kasper, M. (2023). When the agency wants too much: Experimental evidence on unfair audits and tax compliance. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 214, 406-442.
- Lin, K. Z., Mills, L. F., Zhang, F., & Li, Y. (2018). Do political connections weaken tax enforcement effectiveness?. *Contemporary Accounting Research*, 35(4), 1941-1972.
- Pomeranz, D. (2015). No taxation without information: Deterrence and self-enforcement in the value added tax. *American Economic Review*, 105(8), 2539-2569.
- Promtong, N., Phornlaphatrachakorn, K., & Raksong, S. (2018). The Effects of Professional Audit Proficiency on Audit Effectiveness: Empirical Evidence from Tax Auditors in Thailand. *BU Academic Review*, 17(2), 27-44.
- Sandmo, A. (2005). The theory of tax evasion: A retrospective view. *National tax journal*, 58(4), 643-663.
- Silvani, C. (1992). Improving Tax Compliance. In *Improving Tax Administration in Developing Countries*. International Monetary Fund.
- Skinner, J., & Slemrod, J. (1985). An economic perspective on tax evasion. *National Tax Journal*, 38(3), 345-353.
- Slemrod, J. (2019). Tax compliance and enforcement. *Journal of Economic Literature*, 57(4), 904-954.
- Snavely, K. (1990). Governmental policies to reduce tax evasion: coerced behavior versus services and values development. *Policy Sciences*, 23(1), 57-72.
- Solomon, I., & Shields, M. D. (1995). Research in auditing. In Ashton, R. H., & Ashton, A. H. (Eds.). (1995). *Judgment and decision-making research in accounting and auditing*. Cambridge University Press.

Stasinopoulos, D., Goula, A., & Soulis, S. (2022). Estimation of Tax Evasion in the Greek Business Sector. *Vision*, 09722629221129090.

Supriyatin, E., Iqbal, M. A., & Indradewa, R. (2019). Analysis of auditor competencies and job satisfaction on tax audit quality moderated by time pressure (Case Study of Indonesian Tax Offices). *International Journal of Business Excellence*, 19(1), 119-136.

Tagkalakis, A. O. (2013). Audits and tax offenders: recent evidence from Greece. *Economics Letters*, 118(3), 519-522.

Teck-Heang, L. E. E., & Ali, A. M. (2008). The evolution of auditing: An analysis of the historical development. *Journal of Modern Accounting and auditing*, 4(12), 1.

Wu, R. S., Ou, C. S., Lin, H. Y., Chang, S. I., & Yen, D. C. (2012). Using data mining technique to enhance tax evasion detection performance. *Expert Systems with Applications*, 39(10), 8769-8777.

Zucman, G. (2015). *The hidden wealth of nations: The scourge of tax havens*. University of Chicago Press.

Ελληνική βιβλιογραφία

Γκίνογλου, Δ. (2004). *Φορολογική Λογιστική. Εφαρμογές*. Ανικούλα, Θεσσαλονίκη.

Καζαντζής, Χ. (2006). *Λογιστική και εσωτερικός έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση εννοιών, αρχών και προτύπων*. Business Plus.

Νεγκάκης, Χ.Ι. & Ταχυνάκης, Π.Δ. (2013). *Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής και Εσωτερικού Ελέγχου σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου*. Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα.

Σπαθής, Χ.Θ. και Τσακλάγκανος, Α. (2016). *Ελεγκτική (3^η έκδ)*. Εκδόσεις Κυριακίδη, Αθήνα.

Τσουρουφλής Α., & Φορτσάκης Θ. (2022). *Φορολογικό Δίκαιο (7^η έκδ.)*. Νομική Βιβλιοθήκη.

Διαδίκτυο

Γεωργακόπουλος, Θ. (2015). *Η Φοροδιαφυγή Στην Ελλάδα - Μια Έρευνα*. διαΝΕΟσις. Ανακτήθηκε στις 8 Νοεμβρίου, 2023, από: https://www.dianeosis.org/2016/06/tax_evasion_in_greece/.

Awasthi, R., & Engelschalk, M. (2018). Taxation and the shadow economy: how the tax system can stimulate and enforce the formalization of business activities. *World Bank Policy Research Working Paper*, (8391). Ανακτήθηκε στις 11 Νοεμβρίου, 2023, από: <https://elibrary.worldbank.org/doi/epdf/10.1596/1813-9450-8391>.

Casey, P., & Castro, P. (2015). *Electronic Fiscal Devices (EFDs) An Empirical Study of their Impact on Taxpayer Compliance and Administrative Efficiency*. International Monetary Fund. Ανακτήθηκε στις 10 Νοεμβρίου, 2023, από: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/31/Electronic-Fiscal-Devices-EFDs-An-Empirical-Study-of-their-Impact-on-Taxpayer-Compliance-and-42820>.

Johannesen, N., & Stolper, T. (2017). The deterrence effect of whistleblowing—An event study of leaked customer information from banks in tax havens. *EPRU Working Paper Series*, No. 2017-01. Ανακτήθηκε στις 10 Νοεμβρίου, 2023, από: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/175497/1/WP-2017-01.pdf>.

OECD. (1996). Definition of taxes. Ανακτήθηκε στις 25 Οκτωβρίου, 2023, από: <https://www.oecd.org/daf/mai/pdf/eg2/eg2963e.pdf>.

OECD. (2001). Principles of Good Tax Administration – Practice Note. Ανακτήθηκε στις 1 Νοεμβρίου, 2023, από: https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/gov_glance-2011-64-en.pdf?expires=1698627347&id=id&accname=guest&checksum=F073CAB4477E169B7E9180B71696E5D8.

OECD. (2006). Strengthening Tax Audit Capabilities: General Principles and Approaches. Ανακτήθηκε στις 27 Νοεμβρίου, 2023, από: <https://www.oecd.org/tax/forum-on-tax-administration/publications-and-products/37589900.pdf>.

OECD. (2011). Efficiency of tax administrations, In Government at a Glance 2011, OECD Publishing, Paris. Ανακτήθηκε στις 31 Οκτωβρίου, 2023, από: https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/gov_glance-2011-64-en.pdf?expires=1698627347&id=id&accname=guest&checksum=F073CAB4477E169B7E9180B71696E5D8.

OECD. (2017). Technology Tools to Tackle Tax Evasion and Tax Fraud. Ανακτήθηκε στις 10 Νοεμβρίου, 2023, από: <https://www.oecd.org/tax/crime/technology-tools-to-tackle-tax-evasion-and-tax-fraud.htm>.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ. ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Ποιο είναι το φύλο σας;

- Άντρας
- Γυναίκα

2. Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο;

- Απόφοιτος δευτεροβάθμιας
- Απόφοιτος ΤΕΙ/ΑΕΙ
- Κάτοχος μεταπτυχιακού
- Κάτοχος διδακτορικού

3. Σε ποια περιφέρεια εργάζεστε;

- Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας
- Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης
- Περιφέρεια Ηπείρου
- Περιφέρεια Πελοποννήσου
- Περιφέρεια Αττικής
- Περιφέρεια Ιονίων Νήσων
- Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας
- Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
- Περιφέρεια Κρήτης

4. Ποια είναι η επαγγελματική σας εμπειρία;

- Λιγότερο από 5 έτη
- 5-10 έτη
- 11-15 έτη
- 16 έτη και άνω

5. Οι φορολογικοί έλεγχοι μειώνουν τη φοροδιαφυγή

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ

- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

6. Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τα φορολογικά έσοδα

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

7. Οι φορολογικοί έλεγχοι αυξάνουν τη φορολογική συμμόρφωση

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

8. Οι αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο μειώνουν την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

9. Η διαφθορά μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

10. Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ

- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

11. Η γραφειοκρατία μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων για την πάταξη της φοροδιαφυγής

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

12. Οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των φορολογικών ελέγχων

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

13. Η τεχνολογία συμβάλλει καθοριστικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

14. Οι φορολογικοί ελεγκτές έχουν δεξιότητες

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

15. Οι φορολογικοί ελεγκτές καταβάλλουν προσπάθεια για την μείωση της φοροδιαφυγής

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ

- Συμφωνώ απόλυτα

16. Οι φορολογικοί ελεγκτές είναι έμπειροι

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

17. Οι φορολογικοί ελεγκτές είναι καταρτισμένοι

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

18. Η φορολογική διοίκηση στηρίζει τη διαρκή βελτίωση των δεξιοτήτων των φορολογικών ελεγκτών μέσα από τη διοργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

19. Η φορολογική διοίκηση στη χώρα μας διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για τη διεξαγωγή ικανοποιητικού αριθμού αποτελεσματικών φορολογικών ελέγχων

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

20. Η φορολογική διοίκηση στην Ελλάδα είναι απαλλαγμένη από πολιτικές παρεμβάσεις κατά την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ

- Συμφωνώ απόλυτα

21. Οι προϊστάμενοι των εφοριών στη χώρα μας στηρίζουν τους φορολογικούς ελεγκτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε συμφωνώ/Ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα